

گاگەش ئەم دەفتەری تایپ کردۆتەوه

هۆنراوه

مههه و زین

ئەحمەدی خانی

وهه رگیرانی مامۆستا ههزار

www.gagesh.com

کهه ریم دانشیار

و شه راستکردنه وه و نووسینی مانا و واتای وشهکان، گاگەش کردوو یه تی.

پیشہ کی :

مہیگیپر وەرہ توّ خودا دەسا دەی
بۆم تیکه ده جامی جهم قومی مہی

تا بیالہ لەمن جیہان نوما بی
دلخوازی مہ گشتی ئاشکرا بی
(مہ : ئیمہ ، ہی ئیمہ)

پروون بیتہوہ بۆم شتی نہینی
پرسیکی گرانه بۆم ہہلینی

رپوشوینی وہہایہ چہرخی گہردوون
نہویاہتیہ لہ پاش بہرز بوون
(نہوی : نزم .)

بہدبہختی سہری لہ ئیمہ داوہ
تۆزکالی کہمایہسی نہماوہ

ئاخۆ دەبی پروو بکاتہ کہم بوون
یا خو ہہر ئەبی بہ مانی گہدوون

تۆ بلینی کہ ہہلی چ زوو چ دیریک
بۆ ئیمہ لہ عاسمان ستیریک ؟

بہختی مہ لہ خہو ہہلستی جاریک
جاریک بکہویتیہ کار و باریک

لین ہہلبکہوی جیہانپہنایہک
پہیدا ببی بۆ مہ پادشایہک

(لین : لہ زاراوہیی مہنگورایہتیدا بہ واتای «لیمان، لہ ئیمہ» دەکار دەکریت.)

بۆ نووکی بنووس پہیابی مایہ
شیری ہونہری مہ بیتہ کایہ

ئەم بەختە پەشە لەسەر مە راکا
 کوردیش لە جیهان بپهه و پهیا کا
 (بپهه : پمپن ، پهواج ، بازار .)

بۆ مەش که ببایه سهربلندیک
 زۆرزان و بهبیر و مهرد و پهندیک

نەخشی له دراوی مەش درابوو
 بی نرخ و چرووک و باو نەمابوو
 (نەخشی سهه دراو : نەخشیک که سهه پاره و دراو چاپ دهکریت .)

بی سوپه که زیڕ و زیوی ساکار
 نرخى نییه چهشنی هی نیشاندار

بۆ مەش که ههبايه پادشایی
 خوا تانجیکی پی ببهخشیایی

پهیدا دهبوو ریژ و گهورهیی و ناو
 پهنگ و کری مەش دههاته بهر چاو
 (کر : دهسکار ، کرده ، تهنراو ، چندراو.)

ئیمهه له که ساسی دهه دهینا
 بیستانی هیوای وه بهر دههینا

ترکان نه دهه بوون به سهه مە دا زال
 بۆ کوند نه دهه بووینه لانه و مال

چۆن بۆ عهجهمان ده بووینه ژیردهست؟
 ژیردهستی شتی وهها نهوی و پهست

ههه رۆژی بهری خودای توانا
 رۆم و عهجهمی له سهه مە دانا

بی شهرمییه ژیردهسی ئەمانه
ئەم شەرمە لە پیاوێ گەورەکانە

شوورەییە لە میر و نامداران
سووچیان چیبە هۆنەر و هەزاران

کێ دەستی درێژ بکاتە شیرێ
هەرچی بیهوێ دەخاتە گیرێ

ئەم بووکی جیهانە بو کورپیکە
شیریکێ بە دەست و شیر درپیکە

خشل و جل و شیرنی و نیشانی
بەخشینە بە بیر و پێگەزانی

پرسیم لە جیهان پەقی لە بەردی
نەرمیت بە چیبە؟ گوتی بە مەردی

دنیا کە وەها بە بەخشش و، شیر
بو پیاو دەسەمۆ دەبیت و دەسگێر

سا خوایە لە تۆ سەیر دەمینم
لەو گێژە چلۆن سەرم دەرینم

کورد چۆن دەبی دیل و چارەپەش بن
کە ی راستە لە خووشی دوورەبەش بن

بو بەخشش و دل بەناو و دەنگن
شیرن لە هەرا، پانگی جەنگن

دەست پێژدی ئەمانە حاتەمیکە
هەر گوردی لەوانە رۆستەمیکە

بۆ پۆم و عەجەم وەکوو دیوارن
ئەم ھۆیە کە وا کز و ھەژارن

گۆپالێ دەسی ئەوانە ئییمەین
بۆ تیری بەلا نیشانە ئییمەین

خۆیان لە گەر و ھەرایە دوورن
کورد بەند و کلیلی سەر سنوورن

یەک ھیرشی بۆ سەر ئیدی بیئێ
ھەر کوردە دەبن شەلائی خویئێ

ئازایی و بەخششی بپرسی
مەردایەتی و دل و نەترسی

ھەر بۆ کۆری کوردسان ھەییە و بەس
نەدراوە لەبەر ئەوان بەشی کەس

ھیندە ی کە بە جەرگ و دوورە ترسن
کەمتر لە بە یەک گەیین دەپرسن

کەس بۆ کەسی نابی چا و دەبەر بی
ھەرکەس دەییەوئ زل و لەسەر بی

لەم سەر رەقیبە و دەماری زلیان
بیگانە دەبن سواری ملیان

ھەر خۆیەتی زل، کەو و پەش و بۆر
ھەر بۆییە بوونە ھیزی خۆ خۆر

کوردیش کە ببایە یەکدل و دەست
دەستیان دەکەوت ژیان سەر بەست

رږوم و عه‌ره‌ب و عه‌جه‌م سه‌ر و به‌ر
بو نيمه به‌نئ ده‌بوون و نوکهر

په‌يدا ده‌بوو باو و گه‌وره‌يي و زين
ناومان ده‌ر نه‌کرد به‌بیر و زانين

جياواز ده‌بوو گفتي پاک و ناپاک
پر نرخ و به‌رئز ده‌بوو شتي چاک

هۆی نووسینی چیرۆکی (مه م) و (زین) :

تۆمه ز له وری و نه زانی خانی
دهشتی هونهری به چۆلگه زانی
(وری : گێژی، کاسی .)

واتا نه به زیرهکی و به ژیری
سه ربه رزی هۆزی هاته بیری

لا ساری هینانه بهر، به سه ر چوو
با پیشی بلین له ریگه ده رچوو

پالآوی پزاند و تلتی نووشی
وهک فارسی وا زمانی خووشی

هۆنیوه ته وه به به ند و سالیکی
بووی ماندوو بووه به هۆی خه یالیکی

بیگانه نه لین که کورد نه زانن
بی نووسه ر و هۆنه ر و زمانن

پیمان نه لی ویزه وانی بیر ورد
دل داری نه بوو له نیو گه لی کورد

کوا ؟ ئیوه نه دلته رن نه دل به ر
له م ریگه نه ریپه ون نه ریبه ر

بیبه ش له گره ی له شی و گیانی
دل ره ش له ئه وینی راسته قانی
(گره : پیوه ندیده ر، گری، پیاوی خاوه ن پله و پایه .)

کورد هینده نه گیل و گیز و کاسن
داخم ئه وه بیکه سن، که ساسن

ژیر و به دلن گهلیک دهزانن
بی خیوییه بی سهر و زمانن

بوّ مهش که ههبايه خیو و سهردار
بهخشنده و ژیر و زیت و وشیار

ژیری و هونهری به دل کرپیا
ژهنگی له دلی ههژار سرپیا

من ئیسته له کوّری و یژهوانان
ئالام دهشهکا له عاسمانان

دهم خستهوه ژین مهلای جزیری
پییم زیندوو دهبوو عهلی ههریری

وا شاد ئهبوو پییم فهقیهی تهیران
گیانی به فرین دههاته سهیران

چ بکهه!! که گهلی کهساده بازار
کووتالکه که باشه ، نیمه کرپیار

پایهی هونهران به پاره بهنده
ههرکهس که ههژاره کاری گهنده

ههرکهس که له ریی دراو و قوشه
سهرخوشه نهخوشه دلپهروشه

زانستی ههموو بدهی به پوولی
پییت وانهبی کهس دهسی بجوولی

کهس ناکا به مهیتهری خو (جامی)
راناگری به نوکهری (نیزامی)

ديتمان كه جيهان وهها شيواوه
ههر جهنگ و ههرا لهسه ر دراوه

ويستم كه بيم به زيپر دروستكه ر
ليي كه وتمه كار و بوم نه چو سهر

تا بوم وه گهري زيان له نيوه
چاوم له شتيكي دي بريوه

چون فيل و فهره ج نه پيشه مان بوو
بي ناني به شي هه ميشه مان بوو

دين پويي دراو نه هاته بهر بار
خوم داوه ته مسگهري به ناچار

(مسگهري : كاري سپي كردنه وهي ئه و ده فر و هه ورهي كه له مس ساز ده كرين.)

شيراوو بوو خسته مه ده ر مسي خوم
وا په لك و بنووس هه يه و نزا گوم

پارانه وه كه م پچيكي زاني
له و ريگه وه گه يمه كامراني
(رچ : ريگا، ده روو، به ستر او، مه ييو.)

ئه و پوله ئه گه رچي پاره ناكا
تالايي ژيانئ چاره ناكا
(پول : پوولي وردى كه م بايه خ .)

بي فيل و گه ره ئه گه رچي ورده
كرمانجيبه خوشه ويستي كورده
(گه ر : ته شقه له، شلتاغ، به پيچ و په نا .)

پووسووره مسي مه خو نه زيوه
يان زيپر بلين كه نيو به نيوه

پوولِي مه به بي نرخ مه زانه
 ههر پارهي سووکه بي نيشانه

جوان بي کچ و، کهس ئهوي نه خوازي
 ئهم ههش به سه ره به چي بنازي

نووسراوي هه زار و بي په نايان
 بي باشه له زاري پادشايان

بي نرخه له لاي گه ليک له ژيران
 هيژايه له کن گه ليک به بيران

مه زني مه که ژير و چاکه ناسه
 بوم تينه گه يه ندره چ باسه

ئهو ميره که ميره زايه ناوي
 سه رچاوه يي ژين و پيته چاوي

تيشکي دلي رهش وه پوون ده گيرئ
 پوولِيکي چرووک ده کاته زيړئ

سه د مس بي که چاو بگيرئ پيدا
 سه رپاکي ده بن به زيړ له جيډا

گهر تووره بي زل ده خاته بهر ده ست
 دلخوش بي بلند ده کاشتي په ست

وهک ديل ده گري ئه واني پاشان
 وهک رووت به ره لا ده بن له پاشان

ههر پوژئ هه زار نه دار و بي جي
 ههر تاوئ سه تي گه دا له سه رئ

گيرفان هه موو داخنن له به خشين
بو واننه نه له مپهر و نه پهرژين

چاويكي خشاندا به من دا
ده پسا ره گي بيكه سيم له بن دا

ئه م گفته هه موو ده بوونه هه لبه ست
ورده م وه كوو زيړ ده چوو ده م و ده ست
(ده چوو: بايه خي ده بوو. ورده دراوه كه م بهيه خي ده چوه سه ر .)

چبكه م دلي هينده تي خزاوه
جيگايه كي بو مه لي نه ماوه

ئه و خو شيبه به س به شي نه زانه
خوايه ته مه ني بده ي جوانه

پيشه کييهک بو چيروک :

مه يگير له ده سي مه ده هه ليکه
وهک گياني نه مر مه ييکي تيکه

تا بهو مه يي گيان و دل به خيوکه ر
تاويکي گهرم بکه ين دل و سه ر

مه يگير بکه پيال له ئاوي شابوون
ئه و ئاوه که چاوي دل ده کا روون
(شابوون : شاد بوون ، سه رخوشبوون ، مه ست بوون .)

خاوين که ره وه ي مزيي قريژم
سه رخوشکه دلي نه زان و گيژم
(قريژ ، کريژ : ناخاوين . پيس ، چکن .)

مه يگير ده به گه وه رين پيال له
له و شيله ره وان و پاک و ئال له

ياقووتي تاواه له علي ئاوه
خوشاوي دور و دور ي خوشاوه
1(دور : مرواري درشت ، ئامازه به گلووي تري .)
2(دور : خلتته ، بنکر .)

ره نگووش و به چيژ و خوشبه رامه
ده نکيکي که مه بزانه کامه ؟

ده نکي دور ي رووتي تي بهاوي
خودانه کي رووتي وهک گولاوي
(خودان ، خودانهک : دلويه ئاره قی له ش .)

زوو زوو بده دهستی مهی په‌رستان
 ئه‌و کۆری که هیشته دل له دهستان
 (دل له دست: هۆش له سه‌ره‌خۆ، هیشتا سه‌رخۆش نه‌بوو.)

تا پیاله‌یی دل به مهی بکه‌ن ره‌نگ
 تا ساز و به دل بی به‌زم و ئاهه‌نگ

مه‌پسینه‌وه بیانده‌ری له په‌ستا
 تا بی به‌ش ئه‌بن له هۆش و هه‌ستا
 (له په‌ستا: په‌یتا‌پریتا، زوو‌زوو. خیرا‌خیرا.)

له‌و به‌خششی زور و دوور له هه‌ژمار
 به‌شکوو له دلۆپی ببه‌شه‌دار

گه‌شکه‌ی مه‌یی شیلهداری بی گه‌ر
 خۆشاوی به‌ری تری په‌زی ته‌ر
 (بی گه‌ر: بی فی‌ل، بی گزی.)

کاریکی بکاته سه‌ر ده‌روونم
 هی‌زداری بکا دلی زه‌بوونم

تیشکی بکه‌ویته گیانی تاریک
 دل بیته سه‌ری خه‌یالی باریک

دا تیری هه‌ناسه کایگه‌ر بی
 بیرکم بشکینی سه‌د چه‌په‌ر بی
 (بیرک: زری‌بار، گۆل، زری‌چه، ده‌ریا‌چه.)

چلک و چه‌په‌لی له دل ده‌رینم
 ده‌رچم وه‌کوو بولبولان بخوینم

دل‌مردنی به‌س بی هه‌ستی بفری
 با شه‌رمی نه‌هی‌لی په‌رده بدری

گۆرانیی و لاوکان ببیژی
چیژی له ئەوینی خۆی بچیژی

هاواری بخاته میڤگ و باخان
خونچان بدپن بهرۆک و یاخان
(یاخان : یخه‌ی کراس، بهرۆکی کراس، ئیخه‌ی کراس.)

گولخونچه بپشکو ون له چوقلان
بولبول بگرین له داخی چقلان
(چوقل : دپوو، دپک ، دپکه‌زی، درى .)
(چقل : دپوو ، دپک ، دپکه‌زی، درى .)

جار جار بخهنن له خوشی دیمهن
ئاونگ بپیژی له دهشت و چیمهن

سوئسنه وه‌زمان بی ، بیته باسان
پزگاربی له خه‌وخه‌وی و له تاسان

مه‌یگیڤر بده پیم مه‌ییکی گولپه‌نگ
سه‌نتوو چ نه‌لیت و ده‌ف نه‌دا ده‌نگ

کوئخا و گزیر به‌لان نه‌زانن
ده‌رکه‌یین کول و خه‌م ئەویش له‌وانن

ده‌ست پزدی مه‌که تریکه ده‌فرم
په‌نگیکی جیا به‌ خووه‌ بگرم
(تزی کردن : پپ کردن .)

سه‌رخوش بپم و به‌ خوم بنازم
نیازم هه‌موو ئاشکرا بخوازم

مه‌ستم که نه‌که‌ی گه‌لیک نه‌زانم
بی مه‌ی گه‌پری ناگه‌پری زمانم
(گه‌پری : خولیک، جاریک ، که‌شه‌یه‌ک، که‌په‌تیک.)

مه مهیلّه به هوش و هیچ نه بیژم
شیتم که ههتا دوران بریژم

بی پهرده و شاردوان وهسه رخه م
گش راز و نهینییان وهده رخه م
(شاردوان : شارواهکان، نهینییهکان، گومبووهکان .)

بلویر بی دلم به داخ و سو بی
وهک تووتی ده م به گفتوگو بی

تی هی هه لکه مه لاوک و (سیگا) و (دهشت)
حه پیران و قه تار و بهست و گولگهشت
(سیگا، دهشت، دهشتی : دهزگای مؤسیقان .)

بی ورته دلم بنالی وهک چهنگ
پی په نجه و پت بدا ده فم دهنگ
(پت : پیتکه، پیتهلیدان، پتهی په نجه له کاتی ده فهلیدان دا .)

بیژی و کهوان بلیت پروبام
تو بمدیه مهی ده بی وهها بم
(بیژی : سازژهن، گورانییژ .)

لهو بهرز و بلیند و لهو هه وایه
زوهره له هه وام بکا سه مایه

دل تهنگه، ده دهنگی زیر و به م بی
دلاری له لانی (زین) و (مه م) بی

دهردی دلی خوم بی له م وتانه
(زین) و (مه م) ئه دی چ بن؟ به هانه

وابکه م که جیهانی بی و بنوری
ده ژیه نمه وه (زین) و (مه م) له گوری

لهو دووی له ئه‌وین به زام و بیمار
با خۆم بکه‌مه پزیشک و زانیار

با گه‌ش بنه‌وه و به خه‌م بلّین به‌س
ببنه نه‌مر و نه‌چن له‌بیر که‌س

داخی جگه‌ری (مه‌م) ی گرفتار
ناخۆشیی ژینی (زین) ی دل‌دار

(مه‌م) لاوی له پیسی و گونا‌ه دوور
(زین) ئه‌و کچی وا به شه‌رم و پرووسوور

ده‌یکه‌م به شتیکی وا ته‌ر و خۆش
هه‌رگیز له جیهان نه‌بن فه‌رامۆش

دل‌به‌ر بوّ (مه‌م) ی بکه‌ونه شینی
دل‌دار بخه‌نن به ده‌ردی (زین) ی

هاوده‌رد بوونیش شتیکی خۆشه
بی ده‌رد بگرن که‌نار و گوّشه

لام وایه ئه‌وانی راست و پاکن
دل‌پوونن و ژیر و بیر پووناکن

هه‌لبه‌ستی وه‌ها هه‌چی ببینی
بوّ (خانی) ده‌نیی ئافه‌رینی

هه‌رکه‌س که خودای بلّند و په‌ستی
پیی داوه به‌شیک له خۆشه‌ویستی

با بی‌ن ببیه‌ن خۆیان له‌بیر که‌ن
کوورپه‌ی دلّی هینده پیوه ژیر که‌ن

بیکا بری گوی گيانی لی پر
مالیوا له دل بکهن دوو سی بر

هیوامه له راست و بی گرییان
نه بیه له چنوک و زوربلییان

ئهم نامه که خاوه یان له باوه
سه د رهنجی له ریگه دا دراوه

ساوایه، مناله، شیرنه مشتوو
تازه بهره، تازه پیگه یشتوو

پیش من دهسی هیچ کهسی نه دیوه
میوهی رهی خوومه نه مدزیوه

ئهو میوهیه خوشه یانه تاله
دل بهندی منه وه کوو مناله

هیوامه بویری هاو زمانم
تهوسان نه گریته روله کانم

ئهو میوه که وشکه، تفته، تلخه
خو کوردییه زور له لام به نرخه

ئهو کورپه دهلی نه نازه نینه
چون نوبه ره مانه خوین شیرینه

میوهی منه، خوشه، بو نه ماوم
کورپهی منه بوته چاوی چاوم

خشل و جل و یار و زیپر و زه مبهر
نه مخواستوه هی منن سهر و بهر

ناوئاخن و پیت و تیپ به جاریک
ریزیکی وشیکی یان وتاریک

هی خۆمه له کهس نه هاته چه نگم
خۆم خاوه نی کهسم و خییوی ره نگم

ئهم گفتی شیرین و بییری سه د جور
پاکی کچه، تازه بووک و رووسوور

خوایه مه ده دهستی پیاوی لاسار
ئهو دل بهری شوخ و شهنگ و نازار

پاران هه مه له خوینده واران
بیهووده نه کهومه لیو و زاران

بو گالته نه لیئ ئهم و ئهوی بوو
با چاکی بکه ن ئه گهر کهمی بوو

چی پاکژ و چاکه په رده پووشن
هه ر دل چه په لئ که گه ر فروشن

هیوام ئه وهیه له مه رد و ژیران
بو گه پ نه بمه نیشانه ی تیران

کرمیکم و، هاوریشمه لیکاوم
خوړستم و خۆم له خۆم پرواوم

(لیکاو : ئاوی ره وانجووی ده م و زاری ئینسان و هیئده ئازه لییک .)

کوردم له چیا و که ژ و نزاری
چه ند گفتم و وشیکی کورده واری

لیم وه ربگرن به سینه یی پروون
لیمی نه گرن چ خۆشه خۆش بوون

دلپړ له رښېش که گوئ بدپړن
چييان لئ دئ که مایه سیم وه شیرن

نابرووی بوپړی با نه پړین
گهر ده کرئ شتیکی باش بیپړن

بوم پینه بکهن هه لهی زمانم
با بیپنه وه بیر منیش له وانم

په سنی میری بوټان و دوو خوشکه جوانه کانی :

په نگرپړی په رانی میژوو زانی
ده نگرپړی جیهانی خوشخوانی

وا نه خشی ده کرد به په نگی چه ند جوړ
وای بو ده گوتم به به ند و بالور

میری هه بوو روژگای پیشوو
دلخوازی به چی هه بوو، هه مووی بوو

سهرداری گه لی گه لی زل و ورد
تووی عه ره بان و سهروه ری کورد

پاته ختی (جزیر) و به ختی چا بوو
زور دهستی گوشاد و شاد و شا بوو

پوم و عه ره ب و عه جه م له فه رمان
ناوبانگی هه بوو به میری (بوټان)

خاڻدى ده گرتوه له باپير
پشت پشتى هه موو زل و جههانگير

عاسمان لهوى بى ترس نه مابوو
شيريكي خودا بوو ده ركشا بوو
(شير : شمشير .)

زيانى نه ده دين و بى به زين بوو
ناويشى (ئهميري زينه دين) بوو

بو جهنگى كه تهختى خوانى زين بوو
ئيتر نه به زين و دابه زين بوو

ئازايهتى ويت ده ويست بناسى
ناوبانگى گه يشته مانگ و ماسى
(ويت : ئهوت ، ئهويت ، هه ئهوت .)

خواناسى ئهويش به دهنگ و ناو بوو
بو هه دوو جيهان خودا پيداو بوو

حاته م له دههندهيى بهزى بوو
رؤسته م هه ره شيكى وي بهسى بوو

ژيري و هونه ر و بهكارى و دين
بهرده و بگره ي به داد و بهخشين

دهتگوت كه به بهژنى ئه و برا بوو
تا ئه و بوو ، بهشى كهسى نه مابوو

سه د جوړه گه واهيرات و ياقووت
ئه لماس و پيروژه ، لال و زمرووت

(لال : لهعل ، بهردىكى به نرخه ، چهنه رهنكى هه يه : سوورى توخ ، سوورى ئامال
به زهره .)

داکرا بوو به کو له ههر شوینیک
دارمال بوو ههموو کون و که لاینیک
(داکرا بوو : پو کرابوو، رزابوویه سهر بیهک .)

پیټ و ابوو که ههندهر و بههشته
کیژوله تزی ههموو فریشته
(ههندهر : دهرهوه، دهرهوهی ولات .)

هیئند ساده و لووسکه نوکهری بوو
ژوور و دهری ههر پپری پهری بوو
(لووسکه : تاس و لووس، شوخ و پهنا .)

لهو باغه دوو نهونهمام پوا بوون
بی وینه لهناو بههشته خوا بوون

سوورگول دوو له پنجه شا پوا بوو
دوو خوشکی خوشیک و بیهک برا بوو

دهت روانی نهگهر لهسهر روانگا
دوو پوژت ئهدی به دهوری مانگا
(مانگا : مانگ دا .)

بیهک پیاوی دهکوشت به چاوی مهستی
ئهو ناوی نرابوو (خاتووئهستی)

ئیدی له دل و ههناوی میر بوو
ئهو ناوی له ناوی میر بوو
(ئیدی : ئهوی دی، ئهوی تریان .)

خوت پهنگه بزانی ناوی (زین) بوو
بهس دیتنی (زین) دلتهزین بوو

بیهک ناوی جوانی کهوته شاران
گیانی بوو ئیتر له کوپری یاران

یہک گہندہ میی و یہکئی زہری بوو
یہک چہشنی فریشتہ یہک پہری بوو
(زہری : جوانی سپی پیستی ئامال زہرد .)

کہنگئی پہریی و فریشتہ وا بوون
ئہم جووتہ لہ رۆشنی خودا بوون

ہہرگیز کہسئی جوانی وای نہدیبوو
نہمزانی ہہوئینی وان لہ چی بوو

لاجانگ و ہکوو زیو چہناگہ و ہک سیو
ئاونگی لہ ئاوی ژین لہ سہر لیو

سہرکولمہ و ہکی پہری گولی ئال
چینرابوو تیا دہنک دہنک خال

تہنگی دہم و دہنگی پیکہنینی
بردیان برہوی بتانی چینی

رہشماری کہزئی لہ بہژن و بالآ
وہک ہہورہرہشی لہ رۆژ دہہالآ

چاوئینی پہرین بوو دیرپی سہر روو
چالی چہنہگہی پری لہ جادوو
(چاوئینی پہرین : چاو و زار پہرین، لابہری چاوپیہہلینان .)

بوئخۆشی و ہنہوشہ و گولی ئال
پشکو بوو لہ چوقلی سہول و شمشال
(سہول : داری سہرو، گولی پوپہ کہلہ شیرہ .)

سوورگول لہ سہری لکان رووا بوو
تاتای موو بہ سہر یہکا رژابوو

رہشخالّ وہ کوو بہردی حاجییان بوو
 ئو کوشکہ حہجی ئوان دہمان بوو

ئہبرؤ چ کہوانی بی گری و پیک
 پھیکانی بزانگ، چ تیری دلپیک

نازک بہ لہش و ہلؤ بہ چاوان
 تۆقی بوو دلّی دلان لہ تاوان

(تۆقی بوو : دلّی لاوان لہ بینینیان تۆقی بوو .)

دایان نا ئوانی موقہ لیشن
 ہەر گۆشہیی چاوه، گیان دہکیشن

تویلی سپی پەرچہمی رەش و کو
 وہک بالی پەری لہ سووچی ئاسو
 (تویلی : تہویلی ، ناوچاوان .)

پۆژ کارہ کہریکی ناوچہوان بوو
 لہ جوانی بہ پاس و دہرکہوان بوو

کی کولمی دہدیتن و بنانگوی
 مردن بوو پەنای دہبرده بہر کو

گہردن وہ کوو قومقموکی بادہ
 پپر بی لہ گولای روون و سادہ

ہەرکەس کہ بیننی پیی دہزانی
 سہرچاوهیی ئاوه کہی ژیان

سہرپہنجہ و نہینوکی خہناوی
 خوینیان دہرژا دلان لہ تاوی

دینی بهر و کهمبهری شل و مل
چاوی گهش و پروون دهکرد بهبی کل
(دینی : دیتنی ، سهیر و پوانینی، تهماشاکردنی .)

ههلیان که دهمالی قۆل و بازن
جیدار بوو له سهر جیهان بنازن
(جیدار : شیاو .)

ئهو دوو گوڵه شوخ و شهنگه جوانه
هاتبوونه جیهان ههوال دووانه

ههرچهنده که (ئهستی) نازهنین بوو
(زین) زۆرتری خوشکی، خوین شیرین بوو

هی وان بوو جوانی گشتی شهشدانگ
ئهستیره بوو (ئهستی)، (زین) وهکی مانگ

(ئهستی) وهکوو مانگ و (زین) وهکوو خوړ
چاوپیس و چنۆکی پی دهبوو کۆر

ئهو ههر دوو وهکوو دوو شهوچراخان
کاتی که دهچوونه سهیری باخان

گیاندار دهچوو گیانیان به تالآن
گیا وو گژ و دار و بهرد دهنالآن

پهرچهم شهوهرهش له دهوری لاجانگ
شمشیری برو له سهر لهتی مانگ

پهرچووکه لهسهر ههنی بنهخشی
کی بی دل و گیانی پی نهبهخشی
(پهرچووکه : پرچ و قزی هۆندراوهوهی دهوری نیوچاوان .)

پازانه وه یان به زیپر و گه وه هر
له رزانه و گو به روک و که مبه ر

ئه و له نه جه یی کو تری به سه د ناز
له و جووتی به ژن نه مامی چاوباز

پۆل پۆل کچی شوخ له ده ور و به ریان
پیر، بو دل و دینی خو ده گریان

خواناس و مه لا و به ناو و بی ناو
خونکاره، هه ژاره، پیره، یان لاو

کوانی که دلی نه چیتته جوانی
نرخه که نه زانی زور نه زانی

هیندیک دل و دین ده ده ن به تیکول
هیندی به خودای چل و گول و دل
(تیکول : مه به ست له ده روهی شت .)

دوست هه ر یه که به رده شیوی شیوان
وهک تیکول و کاکلیکه نیوان
(کاکل : نیوه رووکهی شت، ده روونی شت .)

باسی جوانیی (ئەستی) و (زین)ی :

هیندە ی که خودای به تاق و تەنیا
پوول و شمهکی پزاندە دنیا

قەیسەر هەچی بووی لە زیڕ و زیوان
زۆرتر لە بژاردن و لە پیوان
(هەچی : هەرچی ، هەر شتیک .)

هەلماس و گەواهیراتی قاقان
تا دەچتە نەقییمەکهی سلیمان

چی نرخی گرانه پیی دەزانی
ناهیینی که مووسکه یهک لە جوانی

ئەو جوانی لە پرووی (ستی) و (زین)ی
دەریا بوو لە ئاگری ئەوینی

کاتی که دەکهوتە سەر شه پۆلان
سەرپیژی دەکرد لە گرد و گۆلان

بۆ هەرچی پڕیشکی خوی دەپزاند
سەد گیانی دەمهو لە حاست دەبرژاند

دارا و نەدار و کۆک، رەش و پرووت
ئەو دوانه که هاتبان دەیان گوت

جوان گەییونە یهکدی مانگ و خۆرن
کریار ئەوه بۆیه هیندە زۆرن

پاوەر لە ریگهی ئەم ئاسکانه
دلبهستی ئەم دوو ناسکانه

گەر بهور و پلنگ و نیره شیر بوو
 هەر پوژی بهری به ناله فیرو بوو

گریان بوو، ههرا بوو، پوژ ئه گهر شهو
 هه رگیز نه ده هاته خه ونه وه خه و

هه ر جوانییه بی بن و که ناره
 دل داری گه لیکه بی ژماره

دل دار هه یه مه رده گیان ده بازی
 ئیو اش هه یه ورده ماچ ده خوازی

یه ک یاری ده وی له بازم و یاری
 یه ک گیانی شیرین ده دا به یاری

لیو مزتنه بو (ستی) و (تازدین)
 خو کورتنه دیته پی (مه م) و (زین)

دۆستايه تىيى (مه م) و (تازدين) :

با بئينه وه سهر وتاره كه ي پيش
سهوداسه رى دل برينى پر ئيش

هه رچه نده كه زور و بئ ژمار بوون
گچكه و زل ، خوئيرى و به كار بوون

له و كوئشك و سه رايه دا بوو سه د لاو
خوئ شيرن و ريك و پيك و به رچاو

هه ريه ك به جوانى رورژى رووناك
رووخوش و له بار و ده ست و دل پاك

وه ك مانگى له چارده ، بئيه راستى
مانگ زهر د بوو ، كه يه ك ده هاته حاستى

سهوداسه رى پيشه يان بوو گشتى
به سته بوونى ئه وين به داوى گشتى

يه ك رازى دلى يه كى ده زانى
گشتى دلى چوو بوه سهر زمانى

سهودا له دلا نه وه ك به ديتن
ئهم جوره ئه وينه كه م به پيتن

تئيدا بوو له وانه تازه لاويك
سه رده سته يى گشت و خيوى ناويك

(تازدين) بوو ، به لام چتو جوانيك !
گووده رزى جيهان و پاله وانيك

میر کامه ره گهز بوو ئەو له وان بوو
سه ر کۆمه ل و گه وره و گران بوو

ئەسکه نده ری ناو بوو بابی جوامیر
بیستوومه عه ره ب پیاان ده گوت شیر

چون رۆژی هه را به تا قه سواری
ده یه توانی به ری سه ری هه زاری

(تازدین) دوو برای هه بوو، کوا وه کی وان؟
پیمیردی خودا ده گه ل چه کی وان

ئازایی له پاش ئەوان درۆ بوو
یه ک (عارف)ی ناو بوو یه ک (چه کۆ) بوو

(تازدین) له سه ر ئەو هه موو نه مامان
له برای و له خزم و خال و مامان

لاویکی تری کهس و برا بوو
چم وت ؟ نه برا بوو شه و چرا بوو

هه ر رۆژی که ئەو برای نه دیبوو
وابزانه به شه و چرای نه دیبوو

دنیا بوو له بهر دوو چاوی تاریک
تای کرژی دلّی پساو و باریک
(کرژ : توند بادراو، قرژ و ویکهاتوو.)

هاوالی ده مانى خوښ و خه م بوو
دلّبه ندی خه مان و ناوی (مه م) بوو

ئەو چۆن بوو (مەم) یش لە راستی وا بوو
(تازدین) نەبێ چی لەبیر نەما بوو

(مەم) پۆلەیی نووسەرێکی میر بوو
(تازدین) کورپی گەورەترین وەزیر بوو

هەلیان نەدەکرد بەبێ یەک و دوو
جیاوازی بە دل نەبوو، بە لەش بوو

ئەم جووتە بە جووری دل لە یەکبوون
دەتوت کە ببوونە لەیل و مەجنوون

زۆر پیکهوه هۆگریکی پاک بوون
جووت بوون و لە خوشەوویستی تاک بوون

بۆ یەکدی ببوونە دۆستی گیانی
دەرچوو لە زمانیی و لە نانی

با وابی هەوالەتی و برایی
بێھوودەییە دەمدەمی و هەوایی

ھاسان نییە دۆستی، گرانه
دۆستایەتی و ئەمەگ برانه

گەر دل بە گومان، گومان دەبەیی خۆت
دۆستی مەکە زۆر گران دەبێ بۆت

جهڙنى نه وه رۆڙ :

بروانه خوداي بلند و زانا
چي ڪردووه له ههرد و عاسمانا

بي مشته و پهنده، بي گهز و گاز
وه ستايه ڪه ناگه ره ڪييه نامراز

يهڪ گهوره و يهڪ دريڙ و يهڪ خر
والا و به نيو و نيوه و پرپر

دهرڪه وتووه گش له ڪارگاي ئه
سه رسوورپه جيهان له باره گاي ئه

سه يريش ئه وه گشتيان له ڪارن
هيئنڊيڪي پياده، هيئنڊ سوارن

هيئنڊي به ههران و هيئنڊي وستن
دهستيڪ پهلڪار و هيئنڊي سستن

يهڪ ديت و يهڪي ده چيٽ و، دهستي
ههروا له گهڙه و ههشه ده وهستي

هيئنڊيڪي ده نووسي و هيئنڊي وهستان
يهڪ سه برهه، يهڪ بويڙي بهستان

يهڪ خهه ده ره ويئي، يهڪ ڪزولڪه و
يهڪ رۆڙ ده په رهستي، يهڪ چراي شهو

هيئنڊيڪي به چه سني (زين) ي نازار
هيئنڊي وه ڪوو (مهه) ده بن گرفتار

سهرپاکی به رۆشنی و جوانن
هیند شاهن و هیند وهزیری وانن

ئهستیرهیی هیندی بویه ناردوون
هینانی بههاری پی سپاردوون

سال تازه دهبیتهوه که هاتن
سهرما دهکهویته سهر ههلاتن

گیپرایهوه بۆم پیاوهکی پیر
پیریکی بهبیر و زیت و دل ژیر

گۆیا که له رۆژگاری پیشین...
جهنگه و ههپهتی که دهر دهبی شین

واتا که دهبوو به رۆژی سهر سال
ههرکهس دهرئهچوونه دهشت و بهر پال

کیژ و کور و لاو و کونه سالان
باپیر و نهک له گهل منالان

جیژنی ههره زل بوو جیژنی نهورۆز
تا پیوه بنووسی جیژنی نهورۆز

تاکی نهدهمایهوه له ناو مال
دهیدا له دهر و له چۆلگه بای بال

نهخوازه کور و کچی گهیشتوو
چی هیشته له بهکدی چیژ نهچیشتوو

پازاوه له خشل و بهرگی باشا
چاو تیر بوو ههمووی له بهر تهماشا

هەر لاوئ له بیری خواستنایه
با کیژئ ببینئ چی تی یایه ؟

رۆژئ که دهچوونه گهشتی دهشتئ
دهشت مشت بوو له میوهیی بههشتئ
(مشت : پپر، پراوپر .)

هەر جوان بوو له یهک دهبوونه کرپار
سهودا به دل و به چاوه برپار

هەر تاک بوو له جووتی چاو دهگیرا
تاک بوئ دهچوو جووت دههات لهویر

سهیرانی جیژن و دوست گرتن :

دیسان که نواندی جیژنی نهوورۆ
له گویرهیی رئ و شوینی پیروۆ

گش ورد و درشتی ناو (جزیرئ)
بیگره له شوانئ تا وهزیرئ

شاری و رهمهکی و گزیر و ههرچی
تییدا بوو شره و گهروک و چهرچی

پۆل پۆل دهگهپان له کیو و دهشتئ
خه میان دهپهپاند له سهیر و گهشتئ

هیندیک به پییا دهچوونه باخان
سواران دهگهپران له کیو و شاخان

هیندیک به یهک یهک و جودایی
دهستیکی به گهل به دل تهبایی

هیند هاتبوو خانم و زنی جوان
دنیا پری گول بوو له بهر وان

تی هاتبوو هیند پهری و فریشته
تا وایی بههشتی گهوره دهشته

کیژوله و لاو روو به خالان
لیوقه ند و مه مک دوو لیمو کالان

خونچه دم و رووبه خال و خوین سووک
لاوی تهر و تازه ، لووس و بی تووک

کریار و فروش هه موو جوان بوون
نرخ و بهنرخ له سهر پروان بوون

نازداری دههاته باری سهودا
نهک کونه پهرو و که لاف و ههودا

جوان چاکی دههاته ناو تهرازوو
چاو کاری دهکرد نه زوری بازوو

ئهو روژه دهبوه که جیژنی سهر سال
مندالی دهسال و پیری سه د سال

خویان نه دههاته بیر چه جارئ
ناههنگ و بهزم بوو تا ئیواری

خۆ گۆرپینی (تازدین) و (مهه) :

پېرشنگی چرای له گومبهزی شین
کردی ده می خاکه لیوه رهنگین

رې و شوینی گه لیک له میژ و زوو بوو
حهو رۆژهیی جیژنه بو پشوو بوو

هه رپیگه درا به کیژ و لاوان
دانیکی نه مان له مالی باوان

کچ ده چوه ده ری دلکی ببری
کور ده چوه به ری گولکی بکری

(تازدین) و (مهه) نهو دوو شیر درانه
پوشیان شمهک و جلی کچانه

هه وری له ملان به ئویه ده سما
تافته کوله جه کراس و لیو ئال

کاکۆل بوو ببوو به بسک و په رچه م
هه ر دوو کچی قۆز نه گهر ببا مهه !

هه ربویه بوو کهس نه وان نه ناسی
باش گوئ ده نه به زم و ده نگ و باسی

بیان هیله به بهرگی نازه نینان
با بچینه وه لای (ستی) و (زین) ان

گرفتار بوونيان به دهر د و داوی ئه وینه وه :

ههردووک دهگه پان به بهرگی گۆراو
پامان له شتیکی سهیر و ناکاو

دیتیان له پری له ههرده ریکا
ههردووکچه و، کۆشک و پهنجه ریکا

چه ند تازه جوان له چه شنی سهروان
پارچه ی هه موو جوړ و رهنگ له بهردان

پۆل پۆل کچ و لاو به دهسته دهسته
هیندهش ئه وه پیری دار به دهسته

هیند زگ زل و هیندی لات و لووتن
هیند پۆشته و هیندی رووت و قووتن

هیندیکی گران و هیندی سووکن
هیندیکی زه لام و هیندی چووکن

یهک کاله له پی، یهکیکه پیخواس
یهک قیزه دهکا، یهکی وپ و کاس

یهک سهقزنه، یهکیک به کاکۆل
یهک خۆل وهسه ره، یهکی له سه ر خۆل

پیتۆله یهکیک، یهکیک به تیتۆل
یهک بۆله دهکات و یهک رووه و چۆل

مرکیوه یهکی، یهکی له سه ر جۆش
هیندیکی خه والوو هیندی سه رخۆش
(مرکیو : دامرکاو، هییدی، هیمن، بیدهنگ ...)

هيٺي لہ بٺند و هيٺد لہ چائن
 هر يهڪ لہ ههوايهڪي ده نالن

گوئ پر بوو له ناله يي به زامان
 هر تک به وردی سه ريکي رامان
 (هر تک : هر دوو، هر دوو کيان .)

(تازدين) له يه کيکي پيري پرسى
 لالو چييه نهو ههرا و مه ترسى ؟

پي و ت کچه کهم دوو نو نه مام کوپ
 نه مرو له مه بوونه ميري سر بر

هر کهس که ببيني نه م دوو لاه
 نيتر نه مه هو شي نا به لاه

وتيان نه تو ديتن؟ نهو چ رهنگن؟
 فهرمووي به لي دوو کوپي چه لهنگن

گو تيان که هه يانه تير و خه نجر؟
 يان شيري شه تهک دراو له که مبه ر؟

فهرمووي که به سيله چاو و ناوپ
 له م کو مه له بوونه جهرگ و دل بر

لهو پرس و وهرامه دا له ناکاو
 دل ترسى له چي بوو هاته بهر چاو

بي وي نه دو کوپ، دوو تازه لاون
 سي بهنگي برون و مه سته چاون

يهک رهنگ و شمهک گه لي ته يارن
 بي گانه و رهنگ نه ناس ديارن

بالآ كه له گهت نيان و نه رمن
تا چاو دهيهوئ به ناز و شهرمن

ههر لهو جي كه چاو كهوت به چاوان
يه كجي فري هوش و دل له تاوان

فرميسك ئه پرژان له چاوي (تازدين)
(مه م) بوو به به فر له تاوي هاوین

بهو تاوي جواني تاس و گيژ بوون
بي هوش له چه قی ريگا دريژ بوون

ئهو ههر دوو کوپي به ناز و نيمناز
ديتن دوو پهری شه هيني چاو باز

پوژن وه کوو مانگي رهنگ زهردن
دلدار و شكاوي به ردي دهردن

وهك تازه كوژاو به هه لبو قن
بهو تيني ئه وينه هه لده چو قن

دوو سواره به زينه سهر نيچيران
ديتيانن و كهوتنه چالي بيران
(به زينه : دابه زين، له ئه سپ هاتنه خوار .)

زانيان كه نيچيره كان قه لهو بوون
باز گيره له داو، نه زهره كهو بوون

ويستان و پروانيان به گه رمي
دليان كولي كهوتنه باري نه رمي

لهو جوانييه بهم دوو ناسكانه
سووتا دلي ئه م دوو ناسكانه

دلیان به دلی یهک ئاشنا بوون
دل ئاوینه بوون و پروو نوما بوون

دل بوونه ههوال له سووچی چاوا
کوچ کرده بوو دوودلی له ناوا
(دوودلی : پارایی ، خاوهخاو، بچم و نهچم.)

خوا هیندی له خوشهویستی پیدان
دلدار ی وههای له یهک گری دان

دهتگوت که چوار گیانه یهک لهش
گیانیکه له چوار لهشان بوه بهش

راستت دهوی ههر یهکن لهش و گیان
پوژی بهری یهکیهتی بوو به بهشیان

گیانان ههموو پیکهوه تهبا بوون
کاتی که لهبارهگای خودا بوون

ناردوونیهته گرتووخانهکهی لهش
ئهو پوژه جیا وهبوون به دوو بهش

هیشتا بری مرچ و مور و گرژن
ئهو تیرهیه ناو نران به دوژمن

دهستیکی لهیهکدی بوونه دلدار
ئهو دهستی کهوت ژیان ی پرگار

وی پوژی له گویره ی ئهم سرشته
تیکهل بوو دلی دوو جووت فریشته

کاتی که گهیینه سهر دوو زامار
ئهو دوو کوری دیده مهستی نازار

دوو گولّ دلّی دایه دووی وه کوو گولّ
پشکووت گولّی دلّ رژا کوّی دلّ

بوو رانی (ستی) سهرینی (تازدین)
جیی گرت سهری (مه م) له باوه شی (زین)

لیویان دهخشانده به کوّلم و خالا
چاو تیر نه ده بوون له بهژن و بالا

وتیان ده بیّ ئەم کچانه چی بن
تو بلّیی که فریشته یان پهری بن !

ئەو میوه له باخی کئی چناون
ئەو گولّ له چ گولّبنیّ پرواون
(چناو : چندراو ، چیندراو .)

دوو تازه نه مامی کام ده راون
ره گیان به گولّاوئی ئاو دراون

فرمیسکی له چاو و خوه له سهر سنگ
لهو دوو گولّی سیسه بوونه ئاونگ

سه رخوشی ئەوین به بوّنی وا خوش
پیم سهیره که هیچ نه هاتنه وه هوش

تا ببنه ههوالی دیده مهستان
ئەنگوستیله ده رخران له دهستان

گورپاننه وه کلکه وانه یی خو
نایانه وه داو و دانه یی خو
(کلک : قامک ... کلکه وانه : قامکه وانه ، ئەنگوستیله .)

هه لماسی نقیم دران به شووشه
کار ههر به دلّه، شتی دی پووشه

شیرنایه تی جیژنه بوو به تالی
قال بوون به ئهوین، بهسه منالی !

تاوپه پ بوو و بهجی نه ما له ویمان
خوش رۆیین و دووی نهخوش بهجیمان

(تازدین) و (مه م) ی به دل بریندار
پیوهندی دوو ئاسکی ناسک و نازار

وشیاره وه بوون شه وه، شه وه زهنگ
بهس نالهیی دل نه بی نییه دهنگ

دوو پوژی به پوژ ون و نه دیون
وهک مانگه شه ویکی رهنگ په ریون

بی هیژ و کز و سپ و کز و تاس
بی تین و توان ، هرپ و ورپ و کاس
(هرپ : گیژ، کاس .) (ورپ : گیژ، کاس .)

لاواز و زه بوون و نیوه مردوو
به شلیک و دلکی جهرده بردوو

تا گهینه وه مال به لاره لاره
لیی بوونه تخیل به جهرگی پاره

نه زمان و نه سهر، نه خواردن و خه
لایان وه کوو بهک بوو پوژ له گهل شه و

دهردی دل :

ئەو باز و شەهینی پەر پرووزا
(تازدین) و (مەم)ی دوو دیدە درواو

بۆ پۆر و کەوان دەچوونە راوی
چۆن راوی بە جووتە کەوتنە داوی

لیی دان لەپەر و ناکا و بریسکی
سووتان نەبوو هەلبەن هەنیسکی

هەو رۆژەیی جیژنە هات و چوو خۆش
ئەم جووتە لە جی نەخۆش و بیھۆش

چەند رۆژی تریشی هات بە شوینا
سەریان کە لەسە سەرین هەلینا

لیلابی لە چا، رەنگ بزپکا
تارمایی نەبی نەهاتە بەر چا

(تازدین) بە (مەم)ی دەگووت ئەتۆ کیی ؟
(مەم) سل بوو پتر لە راستی هاورپی

دەرمان و بزیشک و نووشت و یاسین
تا هاتنە سەر یەک و دوو ناسین

خۆیان دی لە پیچی پاچەبەندیان
پیچراو لەش و، گیان بە چەند کەمەندان

بی چا و، بی دان و، ئا و، بی تاو
بی بال و لە دل برین و لەش خاو

وهك چاوى جوان نهخوش و سهرخوش
وهك خالى له سه رپووان سياپوش

وهك خونچه يي زارى يار دلتهنگ
نالين له رهگي دلان وهكوو چهنگ

وتيان دهبي بوچي ئيمه وابين ؟
كهى جهنگ بووه ئيمه نهنگوابين؟

يان بوچي وهها كز و زه بوونين
پر دهر د و برين دهر و دهر وونين ؟

بهو گيزييه له گيزي بير و خهدا
(تازدين) دى له دهستي كاكه (مه م) دا

نهنگوستيله يهك نقيم له گوههر
دهرناكا له نرخى كهس سه ره ودهر

وهك دهنكى هه نار و ئاگرى سوور
شه و بايه، ده رويى تيشكى بو دوور

نووسراوه له سه روى ناوى (زين) ئى
كيشاي دهسى باشتري ببيني

(مه م) دى له دهسى نه ویش نگيني
هيژاي هه موو گهنجى سه رزه ميني

بي ههستي كه سه يري كرده دهستي
رهنگيوه به ناوى خاتوون (نهستي)

دورناسى جيهان له راست نهوانه
هيپر و وړ و گيل و هيچ نهزانه

سه دهينده به سەنگى گەنجى قاروون
هەر زيرى هەيه و هەچى لەناو چوون

ناهيى لەوانه هيشتە هەشت يەك
هيچيان بو نەما جيا لە يەك يەك
(يەك يەك : يەكوو!)

يەك يەك كە چ باشن ئەو نقيمه
ناسيان بەمە يارى دل رەقى مە

هەرچيان بەمە كرد (ستى) و (زين) بوون
وهدياره كە فيرى دل دزين بوون

گوپريان لەمە خو، بە بەرگى گوپراو
لاولاو بە دوو لاو دەهاتنە بەرچاو

ئەو بوون كە لە پورتي جيژنە هاتن
وتمان ئەو مەنگ و پور هەلاتن

ئەو دوو پەرييانە دەستوەشين بوون
ئەو خوین شیرينانە خوین پرتين بوون

ئەو بوون كە لە ئيمە بوونە دل بر
ئەو مامزە بوون كە بوونە شیر در

ئەو هوشى سەرى مەيان رفاندن
هەرزان بوو لە نرخى چاو چراندن

(تازدين) كەمى هوش و بيري لا بوو
(مەم) نابى بپرسى هەر نەما بوو

تیی راخوری: (مەم)! دەهەستە بەس بى!
تا كەنگى تخیل دەبى لە نیو جى؟

شیرین ئەمه ئەو دوو ئاسکی مائین
شوورەییە لە دەست ئەوان بنائین

(مەم) هاتە وەلام بە نالە نالی
(تازدین) وەدیاره هیشتا کالی

زۆرتەر لە تۆ خۆم شلۆق دەبینم
زۆر کاریگەرن هەموو برینم

مەمبینه کە وا لەسەر زەمینم
کوژراوی ئەوینی چاوی (زین)م

سینەم هەموو هەنجە بە برژانگ
گیانم بوو گیر لە ماھی لاجانگ

بێ شوینە دلم لە پرچی رەش دا
وەک نەشتەرە هەرچی موون لە لەش دا

بەو شیریی برۆی کە تازە ساون
بەند بەندی دل و جگەر پساون

ئارا لە چ جییهکم نەماو
تۆ ئەو (مەم)ی دیوتە، نەماو

دلدارێ بە راستی دای بە سەرما
لەو هیرشه دا، نە دل، نە سەر ما

گیان و جگەر و دل و هەناوم
دەست و سەر و پێ و پشت و چاوم

سویندم بە خودا نییانه ئارام
شیتن هەموو لا، لە لام نەما رام

تا من به دهمم دهمی دهکهم شین
 ئهو ههر یهکه بو خو بانگ دهکا (زین)!

وا دلرهقی بهو زیانه تاله
 تووش بووم، و دهلیی بهسه و مه ناله

وان بیله به ئاخ و داخ و نالان
 با بیینه وه سهیری چاو که ژالان

(زین) و (ئەستی) لە چ حال دان ؟ :

هەر چوونەوه مائی بەو جلانە
پووت بوونەوه ئەو کەمەر شانە

هەرچەندە جل و شمەک کە گۆران
چۆن دینەوه رەنگ و دل کە دۆران؟

دلدارى لە ناو دلان خزیوو
گۆل رەنگى لە کۆلم و لیو دزی بوو

کەس نەى دەگوت ئەو (ستی) و (زین)ن
پیت وابوو کە خەلکی ژیر زەمین

پیریژنی دیوی ئەم جیهانە
تایەن بوو لە کۆشکی ئەم کچانە

فەرهاد کۆژەکەى لەلا تکیک ئاو
گەربازی بە ناو (حەیزەبون) ناو

ئەو هات بە سەرا لەوان دەمان دا
چاویکی خشاندا بە رووی کچان دا

دیتی، چ ببینی؟ دووی کز و لات
ئەى خوایه ئەمانە چییان بەسەر هات

وا ماتى خەيال و دووره ئاگان
بەرچیلە ونى دەکا چەناگان

پووی پۆژ چیبیە، بوونە مانگی یەکشەو
چاوبا زکرن ئەمپۆ بوونە می کەو

خوین بوونه ته به فری تازه باریو
یا قووتی دوو لیو سپین وه کوو زیو

کوا کاته که زهر د ببن گولی سوور؟!
دهک رۆله له چاوی پیس و بهد دوور!

ئهی هیزی دل و کزه ی هه ناوم
هه ریهک له وه رۆشنایی چاوم
(هه ریهک له وه : هه ر کام له ئیوه .)

پاریزه ری ئیوه هه ر خودا بی
بالا و هه موو کاتی بی به لا بی
(بالاو : به ژن و بالأتان .)

وا ئیوه ئه وه ند له به ند و بهر چاو
چۆن چوونه ده ری به جووته بو راو !

چۆن وا زوو گه رانه وه به ره و مال ؟
چۆن سه یرو نه کرد له جیژنی سه ر سال ؟
(سه یرو نه کرد : سه یرتان نه کرد .)

بیژن شته که چییه و چ ره نگه ؟
سه رگیژییه یان خه یالی به نگه !

گیران به چ داوی؟ چۆن ته لیکه ؟
هوی ئاگره هه رچی دوو که لیکه

ده نگی بکه ن و نه که ن کچانم
من بو خو هه موو شتییک ده زانم

قوومیکی ده پیژم و ده پیژم
چوو دیوه له ریوه پیو ده بیژم
(قووم : لم، ره مل .)
(پیو : پیتان، به ئیوه ی .)

شيشوڤه و موروو تيڪه لاو كه م
چيتان له دلايه ليو بلاو كه م
(ليو : ليتان، له نيوه .)

گوتيان به دزي به پيره زالي :
له و كاتهوه چووينه دهر له مالي

هر كهس كه دوچاري نيمه بوو زوو
شيت بوو، دل و هوشيان له دس چوو

نهم زورييه زوره هاته ريمان
پيوهندي نيويني هاته پيمان

شيت بوون به مه و داي له سهريان
نيمهش نهوه بووينه شيتي پهريان

هر بيستي له مان، نهمانه دايه
لووسايي زماني كه و ته كايه

چاومهس، دسه روو گهريم هزار جار
نيوهي كچي پاتشان و خونكار
(دسه روو : ده سهر سهرتان، له دهوري سهرتان .)

كي بي كه ببي له نيوه بي باك
كي بي كه نه دات به نيوه پيتاك

دهستان كه به دهستي هر كه سي دا
دهيدا سهر و گيان و دل له ريډا
(دهستان : دهستان .)

نه خوازه كه نيره يي بي دلدار
من بيگه مي نيسته ديته بهر بار

کام داری بلینده دای دههینم
 هەر شیئی دهکه م دلی دهسینم

وتییان هه موو وایه هه رچی دهیلئی
 ناسراوی له لانی ئیمه، تو کئی

دهرمانی برینی (سه) ت له دهست دیت
 شهرمیکه ده مان گری بلین پیت

دهدی مه گه لیک به ئیش و ئویه
 ری کویره به درکه، پر کلویه

چهندهی هه یه کیژ و کور له (بو تان)
 چه ند هینده که ناو براوه بو تان

ههر کهس به جوانی ناوی داخن
 نووسراو له سیایی ئیمه دا هه ن

له م شاره هه چیکی مهسته چاوه
 دیومانن و گشتی ناسراون

ئیمروکه دوو کچ به ئال و والّا
 وهک یهک به شمهک به سال و بالّا

دوو روژ که هه لین بزانه هه و بوون
 هه نیان وه کوو مانگی چارده شه و بوون

تووشیان بوو به تووشمان له ناکاو
 چون دل نه په ریت و ئاو نه کا چاو

ههر چووینه نزیکی وان به دیمه ن
 دیمان نه له ئاو و گل، وهکی مه ن

وهدياره فریشته یان پهری بوون
دوو سیوی بههشتی داوه ریوون

ئهو بوّ مه به جووته کهوتنه داوان
ئییمهش ئهوه شیت ده بین له تاوان

پروومان وهکوو مانگ و پوژئی وا بوون
ئهو ئاوینه یهکی پروو نوما بوون

ئهو شووشه ئه مین چرای بهران بهر
تیشکی مه گهراوه بوّ مه لهو سهر

شوقی که گهراوه دای له ئیمه
تاواندی دلی مه، های له ئیمه
(های له ئیمه! : هاوار له ئیمه .)

سه رکولمی مه ئاگری بهگر بوون
ئهو وهک دوو چرای له روئی پر بوون

گر گرتیی و کهوته ههر دوولامان
دل بوته مهکوی برین و زامان

سووتاین گش و ئیسته کوی زوخالین
لات وایه که نوقمی ناو خه یالین!؟

سهرگهردانی تابه ن :

دایه ن سهری سوور بوو له م وتانه
پووی کرده کچان وتی : چتانه ؟

چون ئیوه نهچوون به تیلی چاوان
کور پراوکه ن و دل بهرن له لاوان!؟

بو خوو کچ و، کچ دهبن به یاروو؟
لام وایه شلوقه کار و بارتان
(به یاروو : به یارتان ، به ئوگرتان .)

دلداری کچان له ئیوه نایه
کهس ناچته سهمایه بهو ههوایه

پیویسته کچان به کور بنازن
لاویش گهره که کچان بخوازن

بیهوودهیه کچ له کچ که جووته
لاو، لاوی بوئ له هوژی (لووت) ه

کچ سوورگولی دهسچنی خودایه
کور ئاوی ژیانه و، ژینی لایه

کور خوین و کچیش لهشن ههتا جوین
بی خوین لهشن و لهشانی بی خوین

تا بی کچه کور، شهوه بهبی مانگ
تا بی کوره کچ، نوژی بی بانگ

کچ بو کچی چون به هاوسهری بی؟
جا با کچی پاتشای پهری بی!

گهر گول له گولان ببن به دلدار
با خوئی وهسهر بی بولبولی ژار

خوسره و که نه با سواری شهودیز
شیرن له شهکر دهبوو به پهرویز؟

فهرهاد و شیرین ئەگهر نه بوونا
پووشیک نه دههات به بیستوونا

ئهو گش کوپ و کاله ههن له شارا
بهگزاده و ساده ساز و دارا

چوونوو دلو دا به دوو کچولان
چلکاو چله پیینی ده رک و کولان

بی ناو و نیشان و کهس نه ناسان
کاریکه نه هیینه سووک و هاسان

من دیمه وه هیچ مه بن هه راسان
خه و دیتهن و هیشته هه له تاسان

ئهو چه لته چه له که گه بیه گوئی (زین)
تی پراخوری: به سیه پیری سه رشین!

نازانی ده لئی چی کونه فه رتوت
هوشت نییه چی ده لئی و چت گوت

نه ت گوت که قوم و گلی به با که ی
پیته ده کرئ نهینی ئاشکرا که ی؟

ئیستا که ده لئی خه یال و خه ونه
بیرت وه کوو خو ت پرزیو و که ونه

ئەو جووتە، فریشتە یان پەری بوون
کچ یان کوپ و کئی و کویندەری بوون

دیومانن و ، دەشتەوئی نیشانە
ئەنگوستیلەیان لە پەنجەمانە

گەر جادووگەریت نە هەر زمانە
بیان بینەوہ خیوی کلکەوانە

پیریژنی زمان دریژ و جادوو
دەرخەن لە دەس! و گوتی: دەجا زوو

تا رۆژ ئەوہ دەست بە دەسنویژم
خەو ناچەژم و قومی دەپیژم

خیو یان چ پەری و چە دیو و خیوہ
دەیناسم و پیو دەلیم لە ریوہ

گورجی (ستی) دایە هەنگولیسک
(زین) دادی دەدا دەگەل هەنیسک
(هەنگولیسک : هەنگوستیلە .)

پاراوہ لە تاییەنی بە گریان
لیم دوور بی جگەر دەبیته بریان

گۆمیکیە لە خوین دلی هەژارم
هەرچەندە بلئی ئەوہند پەژارم

ئەو کاتە کہ گیزی دل دەجوئی
گیانم بەرو چوونە دەر دەکوئی

فیئکی کولی دلە ئەو نقیمە
لیم ون بی جگەر دەبیته قیمە

سویندت به خودا ددهم گهلی زووم
بو بینهوه، تاكو بو نهمردووم

پیریژن

پیریژنی سهلکه تهپله گوینی
بوولیلله که ده رکهوت نهینی

خوی کرد به کولیتی جادووئیدا
تورتوی ده می سهلم و تووری لیک دا

(کولیت : کوخ ، کوخته ، ژوورۆچکه .)

(تورتۆ : مهقهست ، قهچی .)

(سهلم و توور : ناوی دوو پاتشای ئهفسانهیی و کوونی ئیرانییه .)

من بیوهژنیکی بی پهسیوم

بی خانه و لانه و بی بزئوم

پهژینی به گول بی دوو کورم ههن

دووی بیکهسی زور شر و ورم ههن

ئهو رۆژه که ببوه جیژنی سهر سال

خوت رهنگه بزانی چونه مندا

چووبوونه گهرانی چول و دهشتی

تووش بوون به رمۆزان له گهشتی

(رمۆزن : دیوهزمه، جندۆکه، میردهزمه ی خهیالی .)

هاتوونهوه شیت و رهنگ بزپرکاو

نه شتیکی دهخون نه لیک دهنین چاو

بی هوش و زمان، له جیوه کهوتن
نهم ماوه حهسانهوه و سرهوتن

دوو مینه که بیان له دهستی ناون
دهسیان لی وهشاهه ئهنگواون

بروانه چیه؟ بللی بزانه
دهردت له کزه دل و گیانه

فی داریه، شیتیه، دل ئیشه
چاره به چیه و چ ریم له پیشه

هه رچی ههیه لهم دووانه رایه
ئاله و شهوه دهستیان تیایه

خیویان چ مرو، چ خیو و دیون
پیمی بللی کی، چن و چ نیون؟

جادووگه ری ژیر و سووک له شانان
زانا به گهلی وشه و زمانان

ئامراز و پسووله کونه رانان
دهیروانی له سووری عاسمانان

«جووتهی کهو» ی گهش نزیک یهک دین
دهرچون ئهوه بوون (ستی) و (تازدین)

سوورانندی گهیشته «لهیل و مهجنون»
بهریان ته می خه م بوو و (زین) و (مهم) بوون

جادوو گوتی بهسییه پیره دایه
هیئند زوره دروت دوايي نایه

لېم بووی به گوریسی ناو ههمانه
راستی بکه پیشه بهس لهمانه

کوانی کوری چی؟ ههلی ده بهستی
هاتووی له دوو کاری (زین) و (ئهستی)

لهو دهشته له پوژی جیژنی نهوړو
تووشیان بوو به تووشی دوو کوری قوژ

دوو مانگ و دوو پوژ به یهک گه یشتن
یه کدهم دهم و دل ده یهک گه یشتن

ئه م جیژنه که دی له کورده واری
زور پیشه و باوه کو سه کاری
(کو سه کاری : یاری خو گوړین .)

بو بهرگی کوران له (ئهستی) و (زین)
له کوران بوو جلی کچانه پهرژین

ئهو بوون له گرهی ئه وینی بیهوش
ئه م بوون له مهیی جوانی سه رخوش

ئهو سووته لی گرمه لای ئه وینن
ئه م تینوویی که ربه لای ئه وینن
(گرمه لا : گرمه لا ، ناگری زور به گر .)

گوړیان هوه کلکه وانه دوو جووت
شیشوقه یی شین به نرخ یاقووت

تایه ن گوتی توم گه شهی دلانی
پسپوړی هه موو شتیک ده زانی

ئهو جووته کوره ی ئه وه نده قوژن
کیهه ره گه زن له کامه هوژن

به‌گزاده و خانه‌دانی شارن
یان بۆره پياگ و باب هه‌ژارن ؟

فه‌رمووی له ره‌وشتی دلتته‌ری دا
سه‌ودایه هه‌یه ده‌لین له وئ دا

دوو دل که به یه‌کتري گه‌یشتن
پيغه‌مبه‌ر و خواکه‌یان له پشتن

نه‌خوازه ئه‌وانه دوون شرین کوپ
مروارییه یه‌ک ، یه‌کی وه‌کوو دوپ

یه‌ک رۆله‌یی نووسه‌ریکی میره
یه‌ک خزمی نزیك و باب وه‌زیره

ئهو تایه‌نی پر پر و به‌هانه
پیی گوت که نیشانه نین ئه‌مانه

دل‌داری (ستی)ی و (زین) هه‌زاره
هه‌ی هوو! چ هه‌زاره، بی ژماره

« کاروانکوژ»ی چاوی ئهو دووانه
پیریش ده‌کوژی چه‌ جای جوانه

لیت پروونه که چه‌نده له‌م (چزیره)
به‌گزاده و خان و مه‌زن و میره

چاکه‌ی بکه‌ په‌رده‌پووشی لاده
کین ئه‌م دووه ساده گه‌وره زاده

برپیار بی بزانه‌م و بیان دوینم
چل زیړی بسینم ، بوئی بینم

جادوو گوتی خۆت وه بینه شوینی
بی پشکنه گش کهل و کولینی

هه رکهس که ده لاین کزه و نه خۆشه
بو دیتنی گورجی تی بکۆشه

گه ر خۆت بکه یه بزیشک و زانیاز
چاوت ده که وئ به هه ر دوو دلدار

ئه م جووته فریشته بو جوانی
بیان بینی ده مه و له حاست ده زانی

نه خوازه له ده ست نقیم ی ره نگین
ره نگینه به ناوی (ئهستی) و (زین)

له و کاته وه پیره بوو به لوقمان
تووربین پری شووشه ئاو و هه توان

ده رمان هه مه ره نگه، توژ و نه شته ر
کولانی ده پشکنین سه رانسه ر

هیدی و مر و مووچ و کوور و چاو زیت
پی و ابوو بزیشکه هه رچی ده ی دیت

گورجیکی گه یشته پیشه کاران
زووی دیته وه جی ته مالی یاران
(ته مال : هه شارگه ی که رویشک، شوینی ک که که ویشک یی وه رده که وئ .)

پرسیان چ که سی، ئه ری پیریژن ؟
فه رمووی ژنی چی؟ بزیشکی بیژن

چاری هه موو ده ردی باش ده زانم
پسپووری دوو ژانی زور گرانم

چی ئیڻی دلان و ژانی گیانه
دهستی منه چاره‌سازی وانه

گوتیان چیبیه ژانی گیان ، چ جوړه
ژانیکه وتی نیشانی زوره

دهردیگی گهلی گران و سهخته
چابوونی گریډراوی بهخته

ئهو ئیڻه له ئیوه دوور، گهلی کوړ
تیشکیکه له پرووی کچا جگهر بر

کاتی دهر ئهچي وهکوو برووسکه
بی گلپ و گر و بهبی ترووسکه

بی زام و شکست و بی برینه
ئهو ژانه ئهوینه، زور به تینه

دهیکا به خه‌لوز دل و هه‌ناوان
خوین فیچقه دهکا له دل، له چاوان

وتیان وهره سهر دووچاوی ئیمه
بهو ژانه دهژین دوو لاوی ئیمه

دهی بیخهره پروو هه‌چیگی پیته
چاوی مه له پیتی دهست و پیته
(هه‌چیگی : ههر شتیکی .)

ههرچیت بوئ گورجی دپته بهر دهس
هیڼد زیړ بهره‌وه هه‌تا ده‌لیی بهس

تایهن که گه‌یښته سهر نه‌خوشان
زانی به نیاز گه‌یی نه‌پوشان

فهرمووی به‌ته‌نیو ده‌بی ببینم
وا باشته‌ره شاره‌زای ئه‌وینم

جاری ده‌بی تیو بگه‌م، له پاشی
ده‌مانو بکه‌م بکه‌ونه باشی
(ده‌مانو: ده‌مانتان، چاره‌تان .)

هاورپئ هه‌موو چوونه ده‌ر له لایان
تایه‌ن ته‌کی دا به‌ ته‌ک برایان

پرازی دلدارى ئاشكرا دهبي :

دوو لاهه، كه چاوييان هه لينا
چاوى مه له وان له گومه خويينا

ديتيان به كي پيره هه لئرووشكاو
وهك لانكى شروول شق و شر و شكاو

وا ورته ورت شتيك ده بيژي
فرميسيكي له چاوى كز ده ريژي

گوتيان چ كه سيكي پيره دايه
بو ده گري؟ وه ده رخه ، چيت له لايه

فه رمووى به سه ري (ستي) و (زين) ئ
بو ئيوه ده كه م گرين و شيني

نه خوازه له كن (ستي) و (زين) ان
دي، پيم هه يه شه لته بو برينان
(شه لته : كوتراوه وهى چهند جوړه گياى ده رماني .)

ئه نگووستيله كانوو ئه م دووانه ن
باوه ر كه نه كه ن، ئه وه م نيشانه ن
ئه نگووستيله كانوو: ئه نگووستيله كانتان

كوا بمه نه ئى هى ئه وان به مه ردى
ئابرووى دوو كچان مه ده ن له به ردى

پاسپارده م و، تايه نى ئه وانم
نامنيرنه وه ناهوميد، ده زانم

کاتیکی که پیره‌یان وه‌ها دی
هه‌ستانه‌وه گه‌شکه بوون له شادی

یه‌ک ماچی ده‌دان له ده‌ستی چرچی
یه‌ک بوئی ده‌کرد له تیسیکی پرچی

یه‌ک ده‌ستی له به‌ژنی کوپ وه‌ریناو
یه‌ک که‌وشی ده‌خسته سهر سهر و چاو

تایه‌ن به‌مه جه‌رگی بوو به بریان
ده‌یگوت، به دوو چاوی پر له گریان:

رۆلهم به خودای له ژووری سه‌رمان
بو ده‌ردی دلّوو ده‌بم به ده‌رمان
(دلّوو : دلّتان ، دلّی ئیوه .)

بالداری هومیّد به داوی ده‌گرم
دلّخۆشوو ده‌که‌م بزیم و نه‌رم
(دلّخۆشوو : دلّخۆشتان .)

ههر چوارو وه‌کوو ده‌که‌م وه‌کوو کوو
کار پیک دی به ئاره‌زووی دلّینگو
(ههر چوارو : ههر چوارتان .)
(دلّینگو : دلّی ئیوه .)

ئه‌نگوستیله بو به‌ژن نه‌مامان
ههر به‌رمه‌وه دینمه‌وه ولامان

(تازدین) له ده‌سی ده‌رانی هی خوی
پیی وت وهره فه‌رموو بیبه‌وه بوئی

(مه‌م) روانی به‌بی نقیمی (زین)ی
ناژی به ژیان له سهر زه‌مینی

بمبه خشه گوتی، سهرم له بهر پیټ
 ههر دامه وه پیټ له جی دهم شیت

ئهو ناوه که چۆته ئهو نه قیمة
 پیوه ندی له بهندی جهرگ و سیمه
 (سیمه : سیپه لکمه ، سیپه لاکمه .)

گهر بت دهمی بهندی دل پساوه
 بی ئهو له زیان به شم بر اووه

ئهی دایه له ری جوانی (زین)ی
 با بیټ به زه بیټ به دل برینی

گهر چوو یه وه (زین) ده بینی ههر دهم
 پرسى که له من بلای ده لای (مهم):

ئهو شایه ئه گهر چی من گه دا بم
 لیم پروونه که ناھومییدی نا بم

با خواستن و دیتنی نه ویرم
 دلخوش به خه یالی راده بویرم

ئاخ خۆزگه له پیش ئه وهی ده مردم
 ده مگوت ئه وه (زین) ه یادی کردم !

زور جوانه له ئاهی دل بترسی
 جار جاره چلونه یه ک بپرسی
 (چلونه یه ک : چاک و چۆنیه ک ، لیپرسینیک .)

گه پړانه وهی تایه ن :

ئو ههر دوو به ژن نه مامی وا شهنگ
دانیشتوو له چه شنی خونچه دلتهنگ

خاوی مهیی خهوپه پړینی دوینن
به هومیدی مهییکی خهم رهوینن

چاویان ده گه پړاند، دییان له ناکاو
وا تایه نه دی به ورده ههنگاو

سهیری بوو که پیره هاته ژووری
پوورهی بوو پهری له دهوری پووری
(پووره : شه لڅه میښ ههنگوین .)

پیرۆزه گه یشته دیده مهستان
ماچ گه ییه ههزار له لاق و دهستان

وتیان بللی ئو فریشته کامن
دوورن له وزه ی تو یانه رامن

ئو دوو په ربیه ت له ته پکه هالا؟
یان هاتییه وه به دهستی والا !

ئو تیری له جهرگی ئیمه راچوون
هاویژهری وان دهزانی کی بوون ؟

سویندم به دوو چاوی مهستی ئیوه
وا دیم، وتی لای ئهوان له ریوه

چه ندیم به زهیی به وان ه دا دی
چوو کردوو به ژنووی بی به لا بی؟!
(به ژنووی : به ژنتان، به ژنی ئیوه .)

هەر جارئ (ستی) و (زین) ده بیژن
چاویان دوو پلووسکه خوین ده پریژن

تایهن ده به روو مرئ کچانم
چه ند ساله ئه ویسته پیو دازانم
(ده به روو : ده بهرتان، ده بهر ئیوه .)
(پیو : پیتان .)

ئهو جووته کورپه و چلوون بژاردن
چوونتان به خودای ئهوین سپاردن
(ئهو جووته کورپه و : ئهو جووته کورپه تان .)

بهو خودایه که کهس نییه له رهنگی
ئهو جووته له باری شوخ و شهنگی

سه رتۆپی کورانی ئه م جیهانهن
تای ئیوه ئه گهر بکه ن، ئه وانهن

دوو سیوی به هه شتی له ت کراون
دوو له ت ئه وه تا دوو ئه و دوو لاون

وای گرتنه بهر به چاو و راوان
هەر هینده بوو شیت نه بوون له تاوان

ئاوری ده گه یانده نهوت و پووشوو
هەر خوشی ده کرد و گر بلیند بوو

دل تووره، ئهوین گرپکه داگر
دل چهنده ته ره هینده ده گری ئاگر
(توور: مه به ست کیوی تووری سینا. یه .)

وهک تاقه له ش و ئهوین چرایه
گیان رونه پلّیت نه ئاشکرایه

گەر پۆن و پلّيته گەر چرايه
به سراوه هه مووی به تاقه تايه

به م ئاگره گشتيان سهر و بهر
سووتان و يهكئ دهري نه كرد سهر

گوتيان ده بي بيه چاره سازمان
كارئكي بكه ي نه شيوئ نازمان

ئاوديري و، ئيمه هيشته كالين
تۆمان نه بي، ئيمه لال و پالين

تۆمان نه بي وشك ئه بين و بي بهر
هوشمان نه ده يه ي ده كه ين خه زه لوه ر

تۆي بۆمه به راسي سه رپه رشتي
ههر تۆ كه س و كار و گشت له گشتي

نه ت وت؟ وه كوو دوو په پووله ئه و لاو
بو (مه م) شرووكاو و هه لپرووزاو!

ده يسا ده بي چه نده چاوه روان بن
زوو نه چييه وه زور نزيكه شيت بن

ههر راکه به له ز بلئ به (تازدين)
ئه و (ئه ستي) ده ويئ و (مه م) (زين)!

مزگيني له وان بي ئيمه سازين
ئاواتي مه شه و به دل ده خوازين
(مه شه : ئيمه شه، هي ئيمه شه .)

بو وان دلي ئيمه گهرم و نه رمه
درکاني گرانه، کچ به شه رمه

ئەو پەردە لە پرووی کوران نەماو
شەرمیونی دمبەگی دراو

خوازبیینیکەران بنیرنە پیشی
هیوا هەیه کەس پری نەکیشی

تۆ خوا بلێ بەو دوو لاوی دلبەند
چەندیان هەیه دۆست و دەست و پیوەند

هەرچی کە دەلێن نزای رەوایە
گشتی لە خودا بکەن تکایە

ئەم دوورییەمان لە ناو وەلا بات
پیکمان ببری و بگەینە ئاوات

خواز بیینی :

چه‌ند خوْشه نه‌خوْش، نه‌خوْشی دلّ بی
که‌م مابئی نزیکئی گوْڤ و گلّ بی

له‌و کاته بزیشکی بوْ په‌یا بی
ده‌رمانی دلّی بکات و چابی

چه‌ند خوْشه وه‌لام بگاته دلّدار
مزگیئیی بداتی ساز بووه یار

دیشان وه‌ره سه‌یری پییره تایه‌ن
فیلاوییه که فیلی له‌بنه نایه‌ن

بوئی که‌وته‌وه ناو جلی بزیشکان
چاویلکه له‌چاو و ده‌س به‌پیشکان

(پیشک : دارده‌ست، داریک که چه‌قوله‌یه‌کی تاییه‌تی به‌سه‌ره‌وه‌یه و تاییه‌تی
هه‌لکه‌ندن که‌نگر و گیاسارمه‌یه.)

خوی کرده‌وه لانی جووته‌ لاوان
خوْشی و بزه‌وا له‌لیو و چاوان

مزگیئیی له‌چه‌شنی ئاگری گه‌ش
پووناکی ده‌کرد له‌وان شه‌وی ره‌ش

فیئکایی ده‌دا دلّی به‌کولیان
سارپیژ بوو هه‌موو برینی دلّیان

مزگیئیی درا به‌خزم و ئاوال
شادمانیه، باری کرد ده‌می تال

کوبوونه‌وه هه‌ر یه‌که‌ی له‌لایه
چه‌ند پییر و ردین سپی و مه‌لایه

هه رچی که له پێش و که یخودا بوو
گشتی بهر و پرووی له مائی شا بوو

گوتیان دهسهرت گه پڕی سهر و مال
پێشکەشته ژیان و زیچ و مندال

مه زنی گه لی کوردی، مهرد و رهندی
خاوهن دهسه لات و گیر و بهندی

سهرمان هه موو پرده بازی سهر پڕیت
چی سارد و گهرم نه ییته بهر پڕیت

تۆی سایه چه ور له سهر سه ی مه
تۆی هاندهری بو په نابهری مه

رپووت نا له که سیک گه لی به بهخته
کی تو نه تهوئ ژیان ی سهخته

(تازدین) که نزیکه خزمی تۆیه
بهنده ی هه ره چووک و نزمی تۆیه

ساوا بوو له کۆشی دایک و باوا
زاوا بووه ئیسته بیکه زاوا

هیوا ئه وهیه رهوای ببینی
(ئهستی) بدهیه به هاوسه رینی

فهرمووی چ ده لێن ده با وه ها بی
جیگیره شتیکی پیو روا بی
(پیو : پیتان، له لاتان .)

دهمراست و مه لا بلا نه وهستن
(تازدین) و (ستی) له یهک ببهستن

زۆر شاده دلم به كاوى ئاوا
پيروۆز بئى ژيانى بووك و زاوا

ههستا دهم و دهس (چهكوۆى) به دل ژير
بهسپاسهوه كهوته دهست و پيى مير

خوازبينيكه ران له بهگ له ميران
دارا و نه دار و لاو و پيران

پاران هوه مهزنى كورده وارى
زيندوو بئى به كام و پايه دارى

فهرمووى بكوتن دههۆلى شادى
وهك ئه وهله كييه بيته يادى

مه يگير نه ده مى تنوك - تنوكه
مهى كو نه له زارى كووپه رو كه

ههل هاتوو هه بدهين به بادا
هه لكه وتوو كهس له دهستى نادا

كى زانى ؟ وچانى با نه خهينى
شه و ئاوسه، چى ده بئى سبهينى

دل شادى و شين بهرى زگيكن
گريان و كه نين بهرى لكين

پي كهاتى گه رى ئه م ئاسمانه
جاريكى ژيانه دووى نه مانه

پووناكه به ريك، سه ريك ته پ و مژ
كچ به خشه چه ليك، هه ليكى كور كوژ

دنیا وه کوو شیره لیی بترسی
 گهر هاته برین له کی ده پرسی؟

ههل هاتووو خوښه، چاوه پړی چین؟
 برپار بی سهاره تی به (تازدین)

مه زنایه تی له وئ بوهستی، ئیوه
 دامنین وه کوو خو، له ئیسته پیوه

زور هاتووو نهو به دهوری مندا
 دهست پاک و به کار بوو ههر له بندا

شیریکه له جهنگ، گوله له ئاههنگ
 دهنگداوه ویکه ژیر و بیدهنگ

پیویسته له رپی کورپکی ئاوا
 ئه منیش ئه مهگم هه بی له چاوا

نورهی منه جا له سه رمه ههستم
 بو کومه کی نهو که مه ر ببهستم

کی بی و که سی وای هه بی، گیانی
 نابه خشی له رپی به کامه رانی

گهر بمبی نه ههر سه ریک، هه زار سه ر
 گهنجینه یی سه ر زهوی سه ر و بهر

نه یده م له ریگای که سیکی وا دا
 مه ردایه تی من بچی به بادا

(تازدین) که له وئ دهسه و که مه ر بوو
 به روانکه یی کارکه ری له بهر بوو

ئەو خىيوى شكوويه هەر له جييدا
ليى كردهوه خوئ له خوئ گريدا

پازانديهوه جوړه نان و خوانيک
خوان هەر مهلي، ببوه عاسمانيک

پيټ وابوو له سەر سهلان له جيى نان
کولليره يى مانگ و پوژى هيىنان

ئەو له ننگه ريبه يى له زيو و زيپان
عاسمانى له سەر دهسان دهگيپان

تا کاوړ و کيسكى عاسمانان
برژان و نرانه بهر ميوانان

هەر قاپى زهلام له پهنگى بورجى
سه رپوشى فرى درا بوو گورجى

کوچيله و پيال له كانى فهغفور
ئەستيره و پوژنى دهدا دوور
(کوچيله : کاسه ي بچووکى له دار ساز کراو .)

شاکاشى هه موو له چه شنى عه مبار
سه رپيژ وه کوو نهوسى پياوى بهدکار
(شاکاشى : کاشيه کى زور گه وره يه، که جاران دوکانداران ماستيان تيده کرد بو
فروشتن .)

خواردن هه مه پهنگه چه ور و شيرن
نه رميش بو به شى ئەوانى پيرن

ئاوخوره و قومقموکی چيني
ناو ژوور دهگه پان به نازهنيني

ئەستېرە گەرېدە بوون ئەوانە
دەت دین ھەموو دەم نە ھەر شەوانە

ھەرمی و ھۆلۆ، شەلانیی و سئو
دەتوانەو ھەر دەگەینە سەر لئو
(ھۆلۆ = ھلۆو : خۆخ .)
شەلانی = شەلانی = قەییسی

نارنج و بەھی و ھەنار و لیمۆ
چەرخیان بوو لە بەر شەقا و ھکوو گۆ

ماستاو و گولۆ، خۆشاو و قەنداو
فینکایی دلان و جوان لە بەر چاو

ئەسپەندەر و داری بۆن دەسووتان
بۆنئیکی بەھەشت دەھاتە لووتان

دەنگخۆشی بە ناو و دەنگ، سەماکەر
دنبەگ ژەن و تەپل و دەففە لیدەر

دەت روانی ھەمووی بە شیو ھاو رەنگ
لەو بەزەمە ھەمووی ببوونە ھاودەنگ

شمشال و کەوان و تار و تەنبوور
زۆرنا و کەرەنا و ساز و سەمتوور

حەیران و مەقام و خالی ریبوار
پاییزە و نیوہشەو، ئەرئ یار

ویکرا دەر ئەچوو بە ریک و پیک
بی قۆرت و گری، بە لووس و لیک

بلویر کە دەسی دەکرد بە نالان
دەبیرد دل و ھۆش و بیر بە تالان

مه ځيږ به بهرامه گيڙ و وړ بوو
مه ځيږ وه کوو کووپه ورگي پر بوو

بانگي بوو له کووپه خوړخوړي مهی
سه رخوښبه! خه م و که سهر هه تا که ی ؟

شت هیڼده هه بوو، کي له چی ده پرسی
کي بیري ده کرده وه له برسی

سهرنووسه ری عاسمان له ویدا
راما بوو بنووسی خوی فری دا

دیتی که هزار یه کی بنووسی
نابریته وه تا بنووس ده خووسی

زوهره له سه ما کهوت شکاوبال
خوی شارده وه مانگ له کونجی قرژال
کونجی قرژال = که مهربه نديکي خولگه یی کیهانه و ریبازی خولانه وهی نه ستیره کانه.

که یوان چووه دو لچه ری نه ناسی
کرپار سهری برده ورگی ماسی

کو مه ل هه موو دوور له دهر د و ئاخان
پیریژنی عاسمان له داخان

کوم ببوه وه، په نگ په ریو و جازر
هیچ کاری نه مابوو ببوه کا دز

شاری و په مه کی و نه ناس و گه پرناس
دارا و نه دار به کهوش و پیخواس

گشتی دلی خوش له به زم و ئاهه نگ
په یدا نه ده بوو به تیت و دلته نگ

کاتیکی له کوږی چوونه ده ر پیر
لاو هاتنه جیگه بانگی کرد میر

توی لاوی بژارده (مه م) له ناوا
هه ر خوټ ببه ئاریکاری زاوا

پازاوه له چه شنی یهک له بهر گا
یهک به بزهی، یهک کزه ی له جهرگا

دهرچوونه ده ری که رای ببویرن
گوی تاوی له رازی یهک بدیرن

گواستننه وهی (ستی) :

ئهو کاته که تازه بووکی پوو سوور
سه ریووشی رهشی فری ده دا دوور

پازاوه وه سه رکهوت له ئاسۆ
پازانندییه وه دهشت و دهر، کهژ و کو

بووک جوانکه ر و تایه ن و په رستار
سه رگه رم و خه ریک له بار و پرکار

چوون سازی بکه ن (ستی) و (زینان)
چوون ناز ده درئ به نازه نینان ؟

پوانیان له ره شایی بسک و خالان
دیانن که دلان ده به ن به تالان

هه ر گه یه نه نزیک برۆی که وانی
گیژ بوون له کری خودای جوانی
(کر : ده سکرد، کرده .)

سه ر پوومه تی سوور چهاته به ر چاو؟
سوور بووه له شه رمی وانه سووراو

توانای نه بوو کل بگاته چاوان
هه ر بوو به خه لووزی رهش له تاوان

سه رتاپی گه ران له چه شنی شان
ده ستیان که وی مووی بو نیشانه

شیوان وه کوو پرچییان و نه شیوو
چم وت؟ ته نی گه یه نه تاچه یه ک موو

ئەو مووش نە پەپییوی پرچی سەر بوو
تای ژین و ژیان و مووی کەمەر بوو

پشتین نە دەبەسترا لە سەر موو
گیان ترسی پساندنی لەبەر بوو

کئی توانی کە تیۆه رابمیینی
ترسی بوو لە دینی بیشکیننی

سەرپەنجە لە رەنگی گۆل دەرەنجان
رەنگ و خەنە چۆن لەوئ دەگونجان

رەنگیکی خودا هەلی بژییری
گۆراندنی کئی هەیه بویری ؟

وان و خەنە پاشی ناھومییدی
چاریان بە تەنی لە ماچی پیی دی
(وان : رازینەر، رازینەری چاکە .)
(ماچی پیی : پابۆس، ماچ کردنی قاچ .)

ئەو خشلی کە بوو لە دوو گۆلی شەنگ
تیشکەیی لە زەوی دەدا بە حەو رەنگ

پیرۆزە کلاوی گەبییە سەر سەر
پووناکی درا بە تانجی گەوھەر

سەردیپی لە پووپیەری خودا کرد
ئەو رەنگی بە خشل و زیڕ پەیا کرد

پازانەوہیەک لەوان کرا بوو
خەرمانە بوو دەوری مانگی دابوو

لیزگەیی دوو و لال و بەندی گەوھەر
بسک و خەت و خالی رندی دلپەر

نهخش و خهت و تیپ و بییتی قورعان
نیشانه به خال کرابوو نیشان

پهنگی له خوداوه یهک له دهستان
چاو پوونکه رهوهی خودا پهستان

بی باوه پئی ئەم دووهی بدیبا
بیچاره دهبوو به باوه پری با

پازایه وه شار له چهشنی بووکان
بازار و شهقام و مال و دووکان

پوشرابوو هه موو به ئال و والّا
سه ر خوانچه به لاله، بان به ئالّا

چه ند سه د کوپ و کیژی نازپهروه ر
خوانچهی دوپ و گه وهه ری له سه ر سه ر

بار به ربوو پیز و زیپ به باران
هه رچی به نرخ هه بوو له شاران

جیازیکی به ده ر له سه نگ و هه ژمار
هه ر لوک بوو نکهی ده هات له بن بار
(لوک : نی ره و شتر، و شتری نی ر .)

قورساییی ئەوه نده گه یییه عه رزی
بووله رزه بوو دار و به رد ده له رزی

دنیا وه کوو بوو، بو ته ماشا
ده ریای له مرو بو حه وشیی پاشا

جاریک به شه پۆل و گا به په نگاو
جیی ده رزی نه ما هه لینی هه نگاو

دەروازەیی خوښییان کراوە
لەپڕیکەووە هاتە دەر کەژاوە

گیژاوە، کەژاوەکە (ستی) هات
کۆشکی پەرییان بە راستی هات

پیشڕەو کۆر و کیزی دەس بە کەمبەر
سەر تا بە پێ زیو و زیو و زەمبەر

تەختی وەکوو بەختی ئیمە رەش بوو
بەس ئەو نەو و نەو و مە دوورە بەش بوو

لال و دوری بەندی دەور و بەر بوو
بەلکیزی لەسەر بوو بەختەوەر بوو
بەلکیزی : بلقەیس : بیلقەیس : شارژی سلیمان .)

سەد (ئاسەفی بەرخیا) ت بدیبا
تەختی دەرفاند بە شان وەکی با
(ئاسف : گەورە وەزیری سولتان مەحمود .)

ئەو تەختی رەوانە وەک گەمی بوو
دەریاکەشی گشتی ئادەمی بوو

دەریایی ئەوینی تیک بەالی
ناچارە دەگالی یان دەنالی

وەک پۆلی پەپوولە دەوری شەم دا
سووتانی دەوی بە دل لە دەم دا

پیت و ابوو گیانە ئەو کەژاوە
گش ئەو لەشە هیئە دەوری داوە

دهرویش و مهلا و ههژار و پاشا
کهس هۆشی نهما له بهر ته ماشا

ئهو پۆژه که سهر ببا به دهрман
دیاری نه بوو ون ببوو له شهرمان

هیند ئه سپ و پیاده تیکشا و هات
بیچاره په ژاره کهوته شامات
(شامات : دهشتی شۆره کات .)

کیی و ابوو بمایه هۆش نه بردوو
هینایه سه مایه کۆنه مردوو

شمشال و گهوال و تهپل و شه بیپوور
ئاوازی بلور و ساز و سه متوور

گۆرانیی و بهزم و چه پله ریزان
قاقا و هه رای منال و خیزان

له رزانه و خشلی هه وری لاران
رهبازی و هه وهوی سواران

لهو پۆژه وه سهر زهوی، زهوی بوو
تاویسته شتیکی وای نه دیبوو

دهریا و گهمی و پهری له ناوا
بهو زه مزه مه گه بیینه مالی زاوا

(تازدین) له بهریک و (مه م) له لایی
مانگی له ته نیشتی پادشایی

چه ند میر و مه زن به چوستی هه ستا
گش سینی و یال ته بهک له ده ستا

(يالتهبهك : يالتهبهق : كهشهفيكي گهوره و پاني له تهخته ساز كراوه، كه جاران له دوكانان دا ميوه‌ی وه سيو، قه‌یسی، تری، هه‌نجیر، هه‌لوژه و... بیان، له سه‌ر داده‌نا .)

هه‌ر سینییه‌کی له زیږ و یاقووت
هه‌ر يالتهبه‌کی له زیو و زه‌مرووت

سه‌رپاکی له زیږ و لیره دارمال
داباری له‌سه‌ر کز و نه‌دار مال

رپیژنه‌ی به ته‌وژمی ئه‌و دراوه
لیزمه‌ی وه ته‌کانی خست كه‌ژاوه

زۆرت‌ر له چلیسی نه‌وسی به‌دکار
جیی هیشتبوو ده‌سته‌لاتی زۆردار

ر‌ابرد له ده‌هه‌نده‌یی ده‌هه‌ندان
ده‌رچوو بوو له فیزی خو‌په‌سندان

پووت و په‌به‌نی دراو، وه‌کوو که‌ر
گیرفانی ده‌ئاخنین له دوو سه‌ر

بی جووت دیه‌ویست که تو‌بچینی
ده‌م پووت ده‌گه‌را ژنیکی بیینی

(بی جووت : جوتبه‌نده‌ی بی گاجووت و بنه‌توو .)

(ده‌مرووت : قولله‌غ، سه‌لته، بی ژن و مال .)

پ‌رکار و نه‌دار و پووت و ته‌رپۆش
دارا و هه‌ژار و مات و دلخۆش

ده‌ت دین ئه‌وی پۆژی ریک و پیکن
پییت وابوو هه‌مووی برا و به‌شیکن

جیایی نه به دل هه بوو نه به شمهک
دلخوش و به دل هه مووی وه کوو یهک

گچکه و زلی مهستی بادهیه و مهی
گویی پر بوو له هه هی هه هی و له ئوخه ی

دار و ده وه نیش ده هاته سهر جوش
داروغه و پیر ببوونه سهرخوش
(داروغه : ههس ههس، پاسهوانی قه دیم .)

هیند مهستی ده بهنگ هه ناسه تهنگن
هیندیك به گه شه و كهن و جه فهنگن
(ده بهنگ : گیلۆكه، گه وجۆكه، نه فامۆكه .)

هاتبایه ته سهیری لات و لووتان
خویان ده نواند به شات و شووتان

مهقلاتی ده دا یهک و یهکی باز
زۆرانی ده گرت یهک و یهکی گاز
(مهقلات : سه رمه قولات، ته قلله لیدان و خو هه لگی پرا نه وه ی مرو ف .)

له ولاشه وه نه ونه مامی دل بهند
شیرین و به زه رده خه ند و ده م قه ند
(له ولاشه وه : له و به ریشه وه .)

پوومه ت گول و له ش گول و کراس گول
پاکی گولی سه رچل و له بهر دل

زیپر که مبه ر و لار کلا و و موو ره ش
مانگ هه نیه و مه سته چاو و رووگه ش

هیند توپلی گوشاد و هیندی دم تهنگ
خوشدهنگه گه لیک و گشتی خوشرهنگ
(توپل : ته وپل = نیوچاوان .)

لاجانگ وهكوو زيو بژانگ وهكى تير
پرچى رهشمار برو وهكى شير

مه مكوئه هه نار ، چه ناگه سيوان
سه رچاوه يي ناوى زين له ليوان

كيل گهردهن و بهرز و روو به خالان
كه م تيده پهن له چاره ده سالان

هيئدى گه لي لووسترن له گوى زيو
هيئدى كه مي گهنده موو له سهر ليو

به كويري جيهانى پيري پشت كوور
گشتى به سه ماوه بوى دها سوور

كچگه ل وهكوو كو و هه ته وانان
كو رگه ل خولى بيده دان به شانان

كوزيلكه له لايي رهو له لايي
پيز دوور و دريژ دوايي نايي
(كوزيلكه : بازنه يي كو بوونه وهى مروث .)

هه و روژ و شهوان كه روژ نه گهر شهو
گووه ند و به زم بوو تار ببوو هه و

ناههنگى وهها له كورده وارى
ناييته وه رووى جيهان چ جارى

زاوا و بووک له پهرده دا :

زاوایی به شوقی رۆژ، بهیانی
میوان بوو له بووکی عاسمانی

بیگانه بهدهر به پۆشنایی
کش بوو کش و ماتی تاریکایی

ئهو رۆژی دهکهوته پاشی ههوتوو
(ئهستی) گری خوئی گهیانده پوشوو

لیک دووریی و لیك نزیکی ئاوا
وهك ئاگرئ كهوته بووک و زاوا

زوو پیک نهگهیین ههناسه دینئ
کلپه ی له ئهوینئ ههلهسهینئ

هیوا و ئهوین که بوونه هاوړئ
فریای نهکهون ههناوئ دهبرئ

سووتاوی به یهک نهگهینی سالان
سووتان له پهله ی له یهکدی هالان

دهریایی ئهوینئ هاته جۆشین
ئارامیی و هۆش و خوۆشی پۆشین

چهندی له کچ و ژن و له بهربووک
چهند لاوی لهبار و قۆز و خوین سووک

دیتیان بهسه دووری، ئیش و دهرده
ههل هاتوو ه زاوا بچته پهرده

به گويڙه يي ڀڙ و شويڻي جاران
ڀڙڪ، كهوتنه كار و باري ياران

ڀازايه وه پهردوو، چه شني بووڪان
پهردووي چي، بلي ببوو به دووڪان

ڀڀر بون و بهرامي خووش سهرانسه
مه ي ڪون و مهزه ي نوي له بهرانبهر

دهفر و ههوپ و پييال له سه ڀڙڙ
ڀڀر شيرن و ترش و چهور و خووش چيڙ

هه رچي دل و زار و سه ده ڪهن خووش
هه رچي خه م و ڪول ده ڪهن فهراموش

ناماده و ڀڙڪراو له ناوا
چاويانه له دهستي بووڪ و زاوا

چه ند دوست و براده ريڪ هه لستان
مومداني له زيڙي سوور له دهستان

موميڪ له بهري، له دوور، شهوانه
هونباته وه ليزگه زهنگيانه

دايان نا له ڪوپر له باني سيني
دهيگوت به زماني ناگريڻي

زاوا بهسه هيڻده شهرمه شهرمه
توش رهنگ و دلته پهريو و گهرمه

بولبول چته خوت له گول ده ڪهي سل
بفره و بگه سوورگولي له سه ر چل

پهروانه ببینه مؤمه‌که‌ی خۆت
فرمیسکی ده‌پێژی و ئه‌ویش بۆت

تا‌که‌ی وه‌که‌ من سووتان و ساچان
پرا‌که‌ و بگه‌ ده‌مده‌مان و ماچان

وا پرووگه‌ و کابه‌ لیت نزیکه‌
حه‌ج که‌وته‌ سه‌رت ده‌ هه‌سته‌ بیکه‌

حه‌و جار بگه‌پێ له‌ ده‌وری یاری
خال ماچ که‌ هه‌زار چه‌لان نه‌ جاری
(حه‌و : حه‌وت : حه‌قت)

چاو تیر که‌ له‌ سه‌یری شه‌کره‌ سیوان
تیر هه‌لمزه‌ ئاوی ژین له‌ لیوان

ده‌س بگه‌ به‌ بسکی لوول دراوی
بخوازه‌ نیاز به‌ راشکاوی

(تازدین) له‌ نیاز گه‌یی به‌ بی دره‌نگ
دی به‌سیه‌تی کات و دل بکا ته‌نگ

ده‌رکه‌وت و (مه‌م)یش له‌ گه‌ل وی هه‌ستا
دل به‌ دل‌ه‌وه‌ چه‌سپ و ده‌س له‌ ده‌ستا

ئه‌و چوو له‌ (ستی) ببیته‌ هاوده‌م
بو‌ پاسده‌ری ده‌رکه‌ ما له‌وئ (مه‌م)

هه‌رچه‌نده‌ که‌ خو‌شه‌ویستی خه‌لکه‌
پیاو، هۆشی له‌ خو‌ بی زور به‌ که‌لکه‌

داخوازی په‌ری له‌ دیو بسینه‌
درکیش هه‌یه‌ هه‌ر له‌ گول مه‌پرسه‌

ئىوا ھەيە چىقىل و ھەن گۆوكن
ھەن پىياوى بە نرخ و ھەن چىرووكن

پیک گہیشتنی زاوا و بووک :

زاوا که وه ژوور کهوت له پهر دوو
 بوه جیژنی به راستی له ههر دوو
 پهر دوو = ژووری بووک و زاویان له یه کهمین شهوی پیک گہیشتندا.

بووک بو ئهم و، ئهم به رانبهری بووک
 بو یه کدی چرا و، په پوله ههر دووک
 بو یه کدی = بو یه کتر، بو یه کتری.

له ولوه (ستی) به باوهشی واز
 پیشوازی دههات به ناز و نیمناز
 واز = ئاواله، کراوهوه .

مافووریه زور له لاقی دلخواز
 پرچی رهشی راده خا له ریپاز

دوو چاوی کزی شهوانی دووری
 گهش بوونه خهو به جاری بووری

پیشان وه کوو ری و شوینی چهند سال
 بو شیرینی دهم به مهی کرا تال
 پیشان = پیشهکی ، له سهره تادا، له ده سپیکدا.

قوم قوم مهیی قوممۆکی باده
 ده یگوت که به باده خه م به باده

ههر یهک به پیاله بیکی سهر ریژ
 سهرخوش و به گهشکه بوون، نه سهرگیژ

شهرمیونی داکهوت به باده
 بهر بوونه گیانی یهک دوو ساده

باوی گه شه کردنی دلآنه
بوون کردنی خه رمه نی گولآنه

میلاقه یی کولم و لیوی تییراو
شه و بووی سهر و بسک و نه رگسی چاو

سیوی چه نه، مه مکی زهرده لیمو
ههر یهک یهکی بانگ ده کرده لای خو

ئیوا هه بوو تیکییان ده بهستن
هیندیکی ده گه ستران به گهستن

ماچ گه ییه هه زار، بلیی نه زوره
بو ماچ نه ژماره ما نه نوره

ده یخستنه جیوه بی گور و هیژ
دهسته و مل و، هه لگووشین له ئامیز

ده تلانه وه یهک به سهر یه کیدا
بازاری گهرم بوو ماچ له ویدا

کولمی گول و لیوی قهندی دل بهند
تیکه ل ده بوو ده م به ده م گول و قهند

ویک که وتن و لیو له لیو خشانندن
دوو ئاگری دوو له شی گه شانندن

چه سپان به یهکا نه وهک پسووتن
خوش ئیسته یه جووت و پرووت و قووتن

پیچان بوو له یهک وه کوو دوو لاولاو
جووت بوون و به تاق ده هاتنه بهر چاو
پیچان = لیك هالان، دهسته ملان بوونی گهرم و گور.

وهک شیر و شهکر له یهکدی هالآن
دز ویستی که گهنج بهرئ به تالآن

پۆلوی گهش و سوور به جۆش و پرتین
دامرکی به لووله ئاوی زیوین

کلچۆکی سپی و ستوور و سهر سوور
رئ تهنگ بوو به گیره گهییه کلنوور
(کلچۆک : کلچۆک = داریکی باریکی رهشه بۆ کل تیکیشانی چاو دهکار دهکریت .)
(کلنوور : کلدان = توره کهیهکی بچوکه له میشن یان له کوتال ساز دهکریت؛ ژنان
کلی چاوانی تیده کهن .)

لهم تهنگییه کویره مار به سهه رهنج
زۆری سمی تا گهیشته سهر گهنج

دهدی دی ههتا گهیشته ناوی
خهستاوی رژان له تاقه چاوی

تیری به گوری کورپکی کرمانج
بی رئ ههله بوون، گهیشته ئامانج
(بی رئ ههله بوون : به بی ئهوهیکه ریگا ون بکات .)

یهک خووی دهچکا له گهرمی ریگه
یهک خوینی تکا له تهنگی جیگه

جهنگی بوو دژی تیا شکا بوو
لهو ناوه دلۆپی خوین رژابوو

حهو رۆژی له دهرهینان ، له تینان
بهولاهه، شتی وهبیر نه دینان

نهپشو، نه وچان، نه خواردن و خهو
چهسپین بوو به یهک، که رۆژ بوو گهر شهو

جارجاره به هیمنی و لهسه ر خو
ده بزوتته وه بهینی ناوک و ئەژنو

ده تگوت که دوو زیږگه ری هونه روهر
لیکیان گری داوه جووتی گه وههر

زاوا له بهیانی پوژی ههشتی
ناچار چوو ده ر له ناو به ههشتی

دیتی ئەوه (مه م) ههتا ئەو یستنا
و یستاو له ده رکه شیر له دهستا

پاسداری ده ر و ده روونه هه ر گا
گیانی له ده سایه چاو له ده رگا

(مه م) دیتی برای له په رده ده رهات
وا شاد بوو مه پرسه چی به سه رهات

گهش بووه گریی دلی کراوه
پی پی وابوو جیهانی پی دراوه

یارت که هه بی ده بی وه ها بی
گه ر وانه بی، که لک و سوودی نابی

یاریکی به راستی گه ر هه بی پیاو
سه د خزمی به دی ده نی ده پیناو

به کر مه رگه وه پری بو مه م تیده چیئی :

دایناوه خودا که ئەم جیهانه
بی گیانی تیایه یان به گیانه

سه رپاکی به رهنگ، به کار و ئاکار
جیاوازه له چه شنی نه خش و ساکار

عاسمان و زهوی گه پیده و سست
هیندیکی به زیره، هیند کر و وست
زیره = به هات و هاوار، به قیزه قیز، زور بلئی.
کر و وست = بیدهنگ، بی ههست و خوست، ئارام و هییدی و هیمن.

تاریکی و پوونی، کفر و باوه پ
یان گهرمی و سهردی و وشکی و ته پ

بروانه به ههشت له تهک جه هه ننه م
رهش لای سپی جووته، شادی و خه م

لیک دووره وه بوون و پیک گه یشتن
زیندوو له نه بوو کران و کوشتن

پوژ و شه وه زهنگ و سیبه ر و تاو
با وو بز و خاک و ئاگر و ئاو

مالدار و هه ژار و تال و شیرین
گریان و که نین و شادی و شین

پیاو هه ن گولی سه ر سه وه ی جیهانن
ئیاو هه یه پیس و دوو زمانن
(گولی سه ر سه وه : گولی سه ر توپ، شتی نایاب و تا قانه.)

ئىوا ھەيە راست و چاڪە خوايە
ئىوا ھەيە خوار و رووسيايە

گشتى دژى يەك لە يەك خەريكن
لېك دوور و بەدەم لە يەك نزيكن

كاكل چيپە ؟ لېك جوين ئەمانە
شاراوە چيپە لە ناو ھەمانە ؟

تا يەك بە يەك بەدا دياری
يار دياری دەكا لە كن نەياری

ھۆى دەردە دەزانی نرخی ساغى ؟!
ھۆى بەفرە كە دوستی ميړگ و باغى

دەس بەردە دريژ دەكيشى بۆمان
با بيينهوہ سەر وتاری خۆمان

مير لای ھەبوو يەك بەدەرکەوانى
ناوبانگى ھەبوو لە دوو زمانى

لە پياوہتيا چرووك و پوورەش
دلپيس و لە شەرم و شوورە بيہش

فيلباز و بەراز و رق لە سينە
بەدخواز و نەساز و دل بە كينە

شەيتان و شوڤار و دەم دپاو بوو
سەگ بيژى دەھات ئەوہند گلاو بوو

پوو زەرد بوو درۆ لە راست وتاری
سەرتاپي گەمارى لى دەبارى

خوینتال و دزیو، گهمال و سهر رهق
گورپی بوو نه چپته دهر له بهر شهق

دهست رژد و چنوک و گونه کهر بوو
بی دؤست و قزه و نهزان و کهر بوو

پووترش و گزوک و گوئ نه بیستوو
گرژ و مر و موچ و کس نه ویستوو

به دفره پ بوو، به گهر پ بوو، دم گهوه پ بوو
ئهو بیژووه (به کری مه رگهوه پ) بوو

(تازدین) گهلی دهیگه یاند له میری
تو خاوه نی ناو و دهنگ و ژیری

کی بخوزای که خیوی نیوی چا بی
زور شهرمه سهگیکی وای له لابی

چم وت؟ سهگی پاسدهری ئه مه گدار
به دفره پ ده بهری مرن هه زار جار

هه رجار له وه لامی په ندی (تازدین)
ئه یگوت ئه مه باشتری ده زانین

ئیمه وه کوو خیوی ناشی باشین
به رداشی له به ردی رهق ده تاشین

ناشی مه هه میشه سه ربه خویه
بانیزه پری له گال و جویه
(گال : هه رزنه تاله .)

پیسم دهوی ناشی وا بگیړی
هه ر زمه ری بیته بهر بهیړی
(بهیړی : هارین، ورد کردن، بیهارپی، وردی بکا .)

گول چقلی دهوی که پاسدهری بی
 گهنج ماری دهوی له بهر دهری بی
 (پاسدهر : پاسهوان : چاوه دیر.)

ئیمه که به دهستهلآت و زورین
 جاریک سپیواش و زوری بۆرین

ههر نه رمی به کاری ئیمه نایه
 مه زنایه تی بانی دوو هه وایه

جار جاره یه کی ده بهینه بالآ
 زور جار گه لی ون ده کهین له چالآ

جاریکی دروست و راستکارین
 سه د جارئ به پیچ و لار و خوارین

تا یهک ده کرئ به خانی خانان
 زور کهس ده بی ببنه تۆزی بانان

نهت بیستوو به پیس به پیسی ده پروا
 کاریکی نه با دروو نه ده پروا

داروغه ئه گهر نه زول و زال بن
 خونکار هه یه تووشی رۆژی تال بن

ئهم کاره نه کاری ئیمه یه و بهس
 سه ی پاسئ هه یه له ده رکی ههر کهس
 (سه : سهگ، چوارپی .)

بروانه ته نانه تی خوداوه ند
 ئهم ده ور و دوکانه چۆن ده کا به ند

تا پاکئ دهخاته سهرزه مینئ
پیاو چاوی ههزاری پیس دهبینئ

بیهووده بوو گفـت و پهـندی (تازدین)
نهیتوانی له میر وهکا پهرووی شین
(پهرووی شین : مه بهست له عهیهیه .)

ئهو یانیگره ی بهکین و بهدبین
زور ترسی به دل ههبوو له (تازدین)

نهخوازه که جئ بلیند بوو ئاوا
میر کردی به یار و خزم و زاوا

وهک ئاگری گرتبئ وهها بوو
ههر مردبوو پهنگ و پرووی نهمابوو

مهردی له دلآ نهماوی بی پیر
دیتی ههل و، خووی گهیانده کن میر

دهرچوو له دهسـ ت به هیچی (ئهستی)
تو چوون دهبوو توژی رانه وهستی

ئهو گهوههری تانج و، تانجی گهوههر
ئهو شوخی بهناز و نازپهروههر

جوانتر له پهپه ی گوئی بههاری
سهرتوپی کچانی کوردهواری

چوی داوته به نوکهریک به تالان
چوون ناو دهبری له گهوره مالان

سولتان دهبوو خوشکی تو بخوازی
شا بایه دهبوو به خووی بنازی

پیی گوت سهگی پیسی زۆلی پرکین
دوو چاوی منن (مه‌مۆ) و (تازدین)

رۆژی شه‌ره‌که‌م ده‌گه‌ل عه‌جه‌م دا
کاتی که سه‌رنجی ئه‌و دووهم دا

(تازدین) له‌به‌ریک و (مه‌م) له‌ لایه
دورژمن هه‌موو که‌وته هه‌لوه‌لایه

دوو سه‌د عه‌جه‌می به‌ تیر و په‌یکان
به‌ کلاوی زری و به‌ شیر و قه‌لغان

دیل بوون به‌ ده‌س ئه‌م دوو به‌ ته‌نیا
ئه‌م دووانه‌ چلۆن ده‌ده‌م به‌ دنیا

شا، کام سه‌گه‌ تا ببی به‌ خزم
پیت وانه‌بی هه‌ینده‌ پووچ و نزم

سولتان ره‌گه‌ز و بنیچه‌ حیزه
رپی ناکه‌وی خۆمی بیئمه‌ ریزه

ئه‌و رپویییه‌ دی به‌لا نزیکه
رپوی گفتی گه‌راندە باری دیکه

گه‌وره‌م بزێ هه‌ر به‌ کامرانی
هه‌ر خۆتی له‌ گه‌وره‌یی ده‌زانی

ژێرده‌ستی که‌ خۆت ده‌نی ده‌پیناو
چاکه‌ی ده‌بی ون نه‌بی له‌به‌ر چاو

پپوئیسته‌ ئه‌مه‌گ ببی له‌ گۆرا
که‌س نه‌بوته‌ یاری که‌س له‌ خۆرا

بۆ تۆ كەسى تال و سوپىرى نۆشى
شیرینكە دەمى لە رۆژى خۆشى

چووكەش دەبى شوپىنى خۆ نەگۆرن
وەك پيشوو لە خۆ و لە تۆ بنۆرن

با بادى ھەوا نەبن بە جىگە
بۆ فيكەيە دەرنەچن لە رىگە

دژوارە نەدى و بدى نەگۆرى
سەرئاو دەكەون بە تاقە چۆرى
(نەدى و بدى : ھىچ نەديوى پيدا كەوتوو .)

(تازدين) كە ئەمەى لەگەل كراوہ
لەو رۆژەوہ شوى لى ھەلكيشاوہ
(شو ليھەلكيشان : پى لە بەرەى خۆ دەرھاويشتن .)

گرتوويەتە دەم لەلای ئەم و ئەو
(زين) ھى منە دەيكەمە ژينى (مەم)

ئەى بۆچى گوتى و لەمەى نەپرسى ؟
وا ديارە لەمن نەماوہ ترسى !

گەورەم وتى لاوہ نۆجوانە
ميرزادەيە، شيرە، پالەوانە

ھەرچى بلئ دەسبەجئ رەوايە
ترست پئ بمينئ لەو ھەوايە

ھيوای بەشە تاج و تەخت لە تۆ كا
مير لەو وتەدا شلەژا پەشوكا

نيازم بوو گوتى كە (زين)ى (مەم) بئ
پيم خۆش نەبوو بەخششى وى كەم بئ

وا سویندی دهخوم به گوری بام
تا من لهسه ر ئەم زه مینه مام

نیرینه له ریچه لاکى ئادهم
کى لیمی بوئ به میردى نادم
ریچه لاک = ره چه لهک، بنه چه.

هه رکهس له سه ر و گیانه بیزار
وا (زین) و، ده با ببیته کریار

کى قه لئس و وه ره ز بووه له زینى
بخوازی له دهستى ئیمه (زین)

خونکار وه کوو ئاگرن ده ر و ژوور
وا باشه توخن نه بین به هیچ جوور

ره نگیان گه شه وهک په رهنگ و پۆلوون
دلایان ره شه وهک خه لئووز و کوئوون
(پۆلوو: په رهنگ ، سکلی ئاگر .)
(کوئوو : له تکه نانى ده ته ندوور که وتووئ سوتاو .)

زۆردار که برا و کوپ و کهست بی
چیت لی نهوئ، دوورى ئەو بهست بی

نه خوازه که پیسی لی وه کو بن
وهک بزنى به دهم له ناو چپۆ بن
(بزنى به دهم : بزنى هه راشی زۆرخۆر .)
(چپۆ : وه چهى نه وره سی دار و درهخت و گژ و گیا .)

بو خواردن و بو کرۆسنه وهى خو
به ر سم ده درئ هه زارى وهک تو

گريان و بيّقه راريي (زين) بو (مه م) :

(تازدين) و (ستي) به يه كدي شا بوون
له و به ندي جودايه تي جودا بوون

بي يار و هه وال له گوشه يي خه م
بو دهردي جودايي مايه وه (مه م)

دلسوزي نه بي بيته هاوده م
هه ر پوزي به سال ده چي ده مي خه م

(زين) تا (ستي) لايوو، هه ييوو ئارام
ئه م شيتي ئه وينه به و ده بوو رام

(تازدين) ئه هه بوو (مه م) ده لاواند
چووني گري گرت و جه رگي تاواند

دابه ش ببوو خه م له ناو هه ماندا
دووي خوش به شي خوشيان به مان دا

ئه و شاد و ئه وان مه كووي خه مان بوون
دامان دوو، كه ئه و دوو ده مده مان بوون

وهك هه وري به هاري چاوي (زين) ئه
فرميسكي ده رشت له ريي ئه وينئ

گريان بوو به پوز و ناله بوو شه و
چل پوزي برا له خواردن و خه و

خويني دلي مايه يي زيان بوو
ئاو بوچييه، ئاوي چاو ره وان بوو

دلتهنگ بوو له چه شنی زاری تهنگی
 رهنگی مہمی زہردی پھریہ رہنگی

وہک مووی کہ مہری لہ شی بوو باریک
 پوژی وہ کوو پیرچہ کانی تاریک

چہند تاییہن و دوست و ہاوشینان
 ہاوپاز و نیاز و نازہنینان

دلیان بوو بہ ئاہی سہردی بریان
 ویستیان بہسی کا لہ شین و گریان

گوتیان کہ بہ ئاہ و نالہ نالت
 پوژی مہ رہشہ لہ رہنگی خالت

بہس بگرہ بہ ئاوی چاوی کالت
 کال بوونہ وہ کوئم و لیوی نالت

جا چبووہ لہ تو براوہ (ئہستی) ؟
 داخواری دلی گہیشتہ دہستی

ئہو وایہ خہریکی بہزم و خوئی
 تو بو کہ سہر و زووخاو دہنوئی؟

توش خویش بہ بہوہی کہ خویش و شادہ
 وہک پیرچی بلاو خہمان بہبا دہ

ہا شہو، شہوی پیرچی سہر وہ بہر خہ
 لاجانگی ہہوالی مانگ وہدہر خہ

کیشیان بدہوہ بروی کہوانت
 ہہل بیٹہوہ مانگی نیو چہوانت

هه‌لیان بره‌وه مژۆلی دل بر
سه‌د دل بیره به نیوه ئاور

نازان بده‌وه به چاوی مه‌ستت
زه‌رده‌ی به دوو لیمۆی کهس نه‌گه‌ستت

به‌و خه‌نده که خونچه پیی ده‌پشکووت
تیراو بکه‌وه په‌ره‌ی گوڵی رووت

ده‌وری ده به بسک و پرچی پرچین
شه‌بوویه له گوڵ بکه به په‌رژین

هه‌ر بسکی سهری گه‌یانده گۆنه
که‌رتی بکه لیی مه‌پرسه چۆنه

بسپییره به تیپی ورده خالآن
با گیانی کوران به‌رن به تالآن

با بی به‌زییت به بولبولانت
هه‌لبینه تهره‌ی له سهر گولانت

خۆش پیکه‌نه با هه‌زار ده‌ستان
ده‌ست پیکه‌نه‌وه به به‌ند و به‌ستان
(هه‌زارده‌ستان: هه‌زارداستان: بولبول .)

با هاره بگاته گوئی له گواران
پیتی بده تیپی شیت و هاران
(پیت: به‌هره، قازانج، خه‌لات .)

سه‌رخۆش که هه‌زار مه‌لا به نازان
سه‌د پییری بنیره به‌ر به‌رازان
(پییری به‌ر به‌رازان: ئامازه‌یه‌که به شیخی سه‌نعان، که به پیرانه‌سه‌ر بو یاره‌که‌ی
پشتی ده شیخایه‌تی کرد و بوو به به‌رازه‌وانی باوکی هه‌زه‌که‌ی .)

تییان بگهینه گئژ و کاسن
 بییان هینه وه ریگه، ری نه ناسن
 (گئژ و گاسن: واته گئره به گاسن بو پیاوی گئژ باش نییه. کچیکی جوان شیاوی
 هاوسه رییتی بوره هه رزه کاریکی بی سهروپا نییه .)

چاو به ستوو چلۆن ده بنینی روونی
 بوونیان به خه یال چیبیه؟ نه بوونی

تا دوور له جوانیی و ئه وینن
 با تیگه ن ئه و نه دینه، دینن

گومرپان له جوانی، بهش برپاون
 دلپان کهر و کوپرو دهم درپاون

وهک گویره که پته پساو له دهشتا
 بیهوش دهگه ری به شوین به ههشتا

بت بینن و ری له خو نه گوپرن
 بو نه خشی خودا له رووت بنوپرن

بیهووده بوو پهندی وان له (زین)ی
 هه ر نهیشی ده بیست له بهر گرینی

دلدار ی له ریزی ئاگرایه
 سه رکونه یی باوه شین و بایه

هه رچه ندی به سه ر ئه وا ده هاتن
 ئه م بیری ده کرد له ری هه لاتن

فرمیسکی هه لی نه دان به چاوان
 ری بینن له ناو بچی به تاوان

هیند زۆر بوو هەنيسک و ئاهی سەردی
 نەیتوانی شتیک بلیت لە دەردی

وایان دی ئەوانە ی پەندگۆ بوون
 بیھوودەییە لەم ھەزارە کۆ بوون

بیریان بۆ بەرئ لە تاوی (ئەستی)
 دەگری، چوو ھاودەمی لە دەستی

پوون بۆو ھەم گریان و شینە
 پنج و رەگەزی لەسەر ئەوینە

وا دەردی دەروونە گیزی داوہ
 ناچار ھەموو کردییان بلاوہ

(زین) مایەوہ خوئی تەنئ دەگەل خەم
 ھەر خەم دەمی وا دەبیته ھاودەم

(زین) ده گهڻ ٻه ڙاره ده دویٽ :

ٺه یگوت به خهم، ٺه ی هه والی ڙاریم
فریاره سی زام و دهردی کاریم
(ڙاریم : په ریٺانیم .)

پوښاکی نه دار و خاکه ساران
خوراک و بزیه کهی هه ڙاران

هاوراز و نیازی دهرده داران
هاودهنگی نه خوش و لهش به باران

پیخوری له بهر ده می گه دایان
هاوپیا له یی کوری بی نه وایان

دلداره به تو ده گاته دل بهند
ده رویش ده به یه نزیک خوداوهند

توی لی نه بی دل ویرانه مال
بیابانیکی قافر و کرا له
(کرا ل : چوله وانی، بیابانی وشک و بی ئاوه دانی .)

لیی دهرمه که وه دهری بهسته
هی خو ته کلپه که ت به دهسته

خهم بو یه به نرخه، بو هه والی
جیت نایه لی یاره پوژی تالی

شادی چپییه؟ یاری جاری خوشه
خهم دوستی دلی کز و په روشه

خهمخوری که نه کری له م جیهانه
تیکیچوون به شی ههرد و عاسمانه

دل ھوگری تویہ ئہی خہمی دل
بی گہنجی تو، دل چیبیہ؟ کہمی گل

جارجارہ کہ زور دہکہوتہ پہستی
بہ گلہیبیہوہ پووی دہکردہ (ئہستی)

ئہی ھیزی گیان و تیشکی چاوم
فینکاییدہری گرہی ھہناوم

ھاو ھیلکہ و ھاو ھیلان و ھاو نوین
ھاوبال و پپر و رھگ و دل و خوین

ھاو شادیی و ھاو نیاز و ھاو ناز
ھاو گالتہ و بازی، یار و ھاوراز

ئاکاری مہ وھک یہکہ، بہلان بہخت
بو تو شلی گرتووہ بو من سہخت
بہلان = بہلام

بو تو دہسہمو، لہ من چہمووشہ
بو تو گوئہ بومہ درک و پووشہ
چہمووش = بہدفر، نا تہبا، نالیک.

ئہستیرہیی تو ھہلاتووہ گہش
بو بہختہوہریت نہ بومہ ھاوبہش

لہو خودایہ گہلیک سوپاسگوزارم
لہو بہختہ رہشہم نہبووی بہ یارم

چارم چیبیہ خویہ بوم دہنیرئ
کیی وایہ بہ بہختی رہش بویرئ

(تازدین) بهشی تۆیه شادی ههردهم
ئهمنیش بهشی خۆم ههیه خهم و (مهم)

چۆن (مهم) به ههوالی خهم دهزانم
پیم خوشه که هاوده می خهمانم

(زین) مۆمی داگیرساو دەدوینی :

جاریکی بە زاری مۆمی دەدواند
دەردی دلی زاری ژاری دەنواند

ئەهی هاودەمی پاز و هاونشینم
من، تۆش وەکوو خۆم بە سۆز دەبینم

فرمیسکی لە گەل منا دەپێژی
چۆن وا دەبی هیچ شتی نەبێژی!

نازانی دلم بە خۆم دەمیانی
یەک بگری لەگەلم و نەمدوینی؟

دردی من و تۆ لە یەک جودایە
وەک خاوەر و زەردەپەر و هەهایە

تۆ خاوەر و شوق دەدەیتە چاوم
من رۆژپەر و ئاگرین هەناوم

ناسوتی لە تۆ مەگەر زمانت
وەک من نییە بسوتی تای ژیانت

شوقت کە لە سەر سەری دیارە
سەوداگەری سەرسەری دیارە

من گیان بە بلێسە دل بە پشکۆم
سووتا جگەر و هەناسە بۆسۆم

تیشکی سەری تۆ، لە تۆ زمانە
گرپەهی دلی من بە ئییش و ژانە

هي من، به له هي و به گيژه لووکه
 ناکورتيته وه، هي تو چووک و سووکه
 (له هي : سيلاو، لافاو، شيلاو، ليشاو .)

شهو ده بييه هه والي شه ويدياران
 رپوزانه دهنوي هه تا ئيواران
 دهنوي = ده خه وي .

من رپوز و شه و سبه و ئيوارم
 يهک لانييه، ئاييسانه کارم

جارجاره له ده ست دلي بريندار
 جارز له زيان ده بم، به ناچار

په پروا نه ده ما له ئاگري خه م
 په روانه ده ما ببتيته هه وده م

(زین) پرووی گفتوگۆی دهکاته پهروانه :

بالداری ههژاری شوخ و پهنگین
دلداری به دهرد و ئیش و خهنگین

ئهی سهروهی هۆزی سینه داغان
پیشاندهری مهرگی راست و ساغان

مهردانه دهبهخشی گیان له پئی دل
هر تۆی که له مردنی نهکهی سل

لهو ریگهیه خیوی نیوی بهرزی
داخم که دهچیته بهر، دهلهرزی

ناویستی گهلیک له پئی ئهوینی
هر کالی دهپۆی له پرووی زهமிنی

زۆر شهرمه پهلهی دهکهی ئهوهنده
لهرزینه که تۆزی ناپهسهنده

خۆ رانهگری له کاتی تالی
مهرگت بوئ، پوخته نیت و کالی

دلدار نهمره له پرووی زهமிنی
کهی سووتن و مردنی دهبینی

گهر پوخته ببن لهپئی ئهوینی
کاتی دهمرن دهکهونه ژینی

لهشیان که نهما گییانی پاکن
بهه بۆنهوه بی گومان و باکن

هه‌رچی که ده‌دیت دلّی ده‌بزواند
دهت دی که هوموو شتیکی ده‌دواند

ته‌نیا له که‌سانی پیس و ناراست
نیوانی ده‌گرت و خوئی ده‌پاراست

له زمان شپّی، دوو روو، به‌دگومان بوو
هاورازی هه‌میشه بی زمان بوو

سه‌رتابه‌پّی نوومی گوومی خه‌م بوو
ژینی هه‌موو بوّ خه‌یالی (مه‌م) بوو

سووتانی مه‌م له ده‌ردی دووری (زین) ئی :

(مه‌م) زۆرتی (زین) ئی ده‌رده‌دار بوو
خه‌م له‌م که به‌کی بوو، له‌وه‌زار بوو

ره‌نگ زه‌رد و به‌ده‌رد و بار له‌لیوان
دیوانه و شیت و دایه‌کیوان

په‌تیاره‌یی وای له‌سه‌ر ببوو زالی
ئارامی نه‌ما له‌شار و ناوماڵ

وای گرتبوو ئاگری کلی دلی
چاوی به‌یه‌کی ده‌دین گۆل و گۆل

دووی تینوو له‌ده‌ست و ده‌ر له‌به‌ر تاو
بی‌هیز بکه‌ون له‌تاو قومیک ئاو

له‌پریکی به‌تاوی ئاوی ژیانئ
داباری له‌هه‌وری عاسمانئ

یه‌ک چۆنی بویت هه‌لینجی بو‌خۆی
یه‌ک تاقه‌ دلۆپه‌یه‌ک نه‌چی بو‌ی

یه‌ک ژینی نه‌مر بخاته‌بن ده‌ست
یه‌ک بمری هه‌تا هه‌تایه‌بی هه‌ست

(تازدین) که‌نیازی هاته‌به‌ر ده‌ست
ئهو‌رۆژه‌گیانی (مه‌م) گری به‌ست

برژابوو به‌ئاگری ئه‌وینی
گریان بوو به‌دۆست و هاونشین

دلخۆشی لهبیر نهما که چۆن بوو
لاوینی لهلا شتیکی کۆن بوو

کاتی که دههاته بهردهمی میر
وهک بهندیهکی به کۆت و زنجیر

دل گهرم و ههناسه سهرد و بی رهنگ
دیوان ههموو له سوئیانی دلتهنگ

جارجاره که دهچوه مالی (تاژدین)
بیچاره لهبهه گرین و نالین

مهودای نهبوو دهردی دل بیژی
باری دلی ژاری ههله بریژی

ناچار دهبوو دههکهوئته دهه چهه
دهیدواند و له خوی دهکرده هاودهه

په يقينى (مه م) ده گه ل چه مى ديجه دا:

ديجه چته هيئده بي وچانى
 وهك ئاوى دوو چاوى من رهوانى
 ديجه = چؤمى ديجه

توش وهك دلى ئيمه پر شه پولى
 توش هوگرى دهشتى چول و هولى

شيتى وهكوو من به پيچ و كيژى
 هه ناله ته هاته ران ده بيژى

وهك من نه پشوت هه يه نه وهستان
 توش داوته دلت به ديده مهستان !?

كيت هيئده له ناو خه يال و بيره
 گرتوته هه ميژى خوت (جزيره)!

ئهم شاره يه گهر نياز و دلخوات
 خوشبهختى، گه يشتوويت به ئاوات

جهرگه ي دلى توپه نيشتمانى
 هه رده م ده گه لى ده سه وملانى

دلخوش بكه، به سيه داد و زارى
 له و خوايه بكه سوپاسگوزارى

شيتى كه ده مى به جيى به يلى
 به غدا چيبه؟ تو له شوينى ويلى !

به هره ي منه گريه و هه ناسه
 درواوه به به ژنم ئه و كراسه

جاریک به دلی منا ببووره
با بزانی که دۆژههیش چ جووره

سه رچاوهیی چاوی من ببینه
خویناو ده پژی له گۆله شینه

بو دهردی دلم که دووره چاره
چا و بوچی؟ به چی هومیده واره؟

وهستانه و نیرگزان و سهقلان
دهروازه و هومهران و مهیدان

سهیرانگههی تۆن و لیی ده کهی گهشت
من ماوم و هوگری چیا و دهشت

پرووی وتاری دهکاته شنهبا:

هیچی نهدهگوت کهسی دهگهٔبا
ئاخافتنی بوو تهنی دهگهٔل با

ئهی ناسکی نادیار وهکوو گیان
پهروهدهیی تۆن ههچی گول و گیا - ن

رپیگهت ههیه بچییه لای ههموو کهس
هیوامه که گیر نهبی دهمهودهس

نامه م بگهیینه کۆشکی یارم
به گرانی مهزانه دهردهدارم

کۆشکی بهلهکه و مهزن نشینه
شازادهیی کورد ببینه (زین)ه

پیشان که دهچی به چاپووکانه
ماچی بکه ده رک و سهردهرانه
چاپووک = ئازا، وریا.

کاتی که دهگهینه پرووبه پرووی یار
سه ر دابنهوینه بو گهلی جار

پرووی تیکه به هیمنی و لهسه رخۆ
تای بسکی نهله رزی با له بهر تۆ

پاوهسته له پیشی دهست به سینه
خۆشی له تۆ! تیر گولم ببینه

کولمی مهده بهر گری هه ناسان
زۆر ناسکه با نهبی هه راسان

نووسراو که به خوینی دلمه رهنگی
لیکی بدهوه سووکی، بیده چهنگی

گهر خویندییهوه کهم له دهم بنوړی
راسپاردهیی چابه، دل نهگوړی !

له زمان منهوه بللی به زاری
ئهی روژی به تیشکی کوردهواری

سه رچاوهیی ناوی ژینی لاوان
رووناکیده ری گلینهی چاوان

جوانتر کر و رهنگی دهستی یهزدان
ویینهی تو له کامه باغ و رهز دان ؟
(کر : کرده ، سازکراو ، دروستکراو .)

په سنت چ بدهم ئهوهنده جوانی
وهک ههرچی بلیم جوانی، وا، نی

ئهی شاهی جوانی، پادشایان
وا باشه له بیر نهکهن گهدایان

تا دهرچی به دادپه رستی ناوت
بیانکوژه به تیلی مهستی چاوت

له گوناھی ههژاری خوټ ببووره
لیم روون نییه گهرچی ئه و چ جووره

هر هینده ههیه دلکی من بوو
روژگاری له لام بوو ئیدی ون بوو

گوايه پهری دهستی لی وه شاندم
تای ژینمی بری و دلی رفاندم

کاتی له گهلم ههوا و جووت بوو
 زور بادی ههوا و به شات و شووت بوو
 بادی ههوا = بهرزه سه ماخ، لووت بهرز.
 به شات و شوور = دهم ههراشی تووره.

لاसार و بزور بوه دیاره
 گش کهس بهشی خوئی گونا هباره

بو دانه یی خال چوو کهوته داوا
 گیراوه له بهندی بسکی خاوا

هه رچی له گهلی بکهی ره وایه
 بمبووره که بوئی ده کهم تکایه

ببیه خشه گه لیک نه زان و خاوه
 به و پرچه ره شهت په نای هیناوه

به خشینی گونا هه چه ند که همیشه
 به خه نده یی خو شتره هه همیشه

ئه ی سروه یی نه رم و پاک و خاوین
 به سپایی هه لسته ماچ که داوین

تو خوا شنه کاتی ده رده چی و دیی
 بوم بینه که میک له توژی بهر پیی

توژی که له سوئی ئه و سواوه
 ده رمانی دله و سو مایی چاوه
 (سؤل : پیلاو، کهوش .)

(مەم) سەرکۆنەى دلى خۆى دەکا :

جەنگى بوو چەلىك دەگەل دلى ژار
ئەى ناکەسى پى نەزانى لاسار

تۆ دلى دەگەل منا نەيارى
دات ناگرى شەرم و شەرمەزارى ؟

بۆ كۆى چوو ئەوئەندە سوپىند و پەيمان
خۆت چووى و ھەزار گوتەت لە پەيمان

ھىچ بى ئەمەگ و نمەك وەكى تۆ
ھەرگىز نەبوو و نىيە تەكى تۆ

بى گەت و بەلىنى چەوت و چىلى
بىرپار ئەو بوو بەجىم نەھىلى

دەتگوت كە دەگەل تۆ راست و پاك
ئازام و بەدوور لە ترس و باكم

ئەى بۆچى لە بەر ئەوين ھەلاتى ؟
ئەى بۆچى دەپۆستى خەم نەھاتى ؟
(دەپۆست : باشار ، بەرگە .)

بۆ خۆشىي و شادىيان ھەوال بووم
نام ناسى كە تووشى پۆژى تال بووم

بىروانە گىيان چ مەرد و رەندە
بى ھىز و زەبوون و كز ئەوئەندە

جىگىرە لە گرتووخانەكەى لەش
شايم چ بە تۆ بى ئەى دلى رەش ؟

تۆ چۆن دەبوو گیان بەجی بەیلى
گیانت نەبى پارچەبەك لە سیلى
(سیل : ساج .)

زیندووویەتی تۆ لە پیتی گیانە
پووناکی زەوی لە عاسمانە

بى مۆم و چرا چلۆن دەویرى
تاریکییە رپی نەزان و کویری

بۆ یار دەچی؟ یار لە ناو گیاندا
هانای بەرە بەر، کە پیت نیشان دا

تۆ ئاوینەبیکی پوو نوینی
گیانت کە لەبەر نەبى چ دینی

لیی دوور مەکەووە دەسم بە دامان
هیچ ناکری پاشەپۆژ بە دامان

هەر دەرچی لە ریگە نایە سەر ری
چارى سەری خۆت کە، چاری دەبری

پى مەبرە لە دەركى ئەو بە هیچ جوور
تا بال نەشکاوه بفرە بۆ ژوور

بۆ کوئ دەچی، چیتە؟ بۆچی ون بووی ؟
یادت نییە تۆش بەشیک لەمن بووی ؟

خۆت ون مەکە تۆ نەگیز و کاسی
خۆ ناس بکە تا خوداش بناسی

پیت وایە بەبى مە چووویە لای گۆل؟!
گۆل لای منە، تۆ گەیی بە پیکۆل
(پیکۆلە : درووویەکی چەند قولاپەییە .)

به ژن و كه زييه كهت له تو دياره
 راکيشت ده کاته پای قه ناره
 (قه ناره : سيډاره .)

چی ویلی له شوینی ئه و خه یاله
 بو یار ده گه رییت و یار ماله

بروایی مه که به ورده خالان
 مالت مه ده زهنگیيان به تالان

په یوه ند مه که خوت به داوی بسکان
 بهس بو دم و لیو بده هه نیسکان

زه رتووشت ده په رستی ئه ی به لاگر
 نیژیکی بهسه ده که ویه ناگر

چه شنی تو هه زار مه لی بریندار
 شینگیری بکه ن به داد و هاوار

من چه شنی په پووله ده بمه قه قنه ز
 تی ناگه یه نم له رازی خوم، کهس
 قه قنه ز = سووتاوی برژاو. رهش هه لگه راو.

ئه ی دل ده ته وئ له خوشیا بی
 تا وابی هیوات نه بی که چابی

پرسیم له پزیشکی ژیر و چازان
 بو تو! وتی: داخ و ده رده ده رمان

پاریزی بکه ی له خیر و خوشی
 شیرین برژیینی تال بنوشی

چیت ئاره زووه زیانه بوؤ توؤ
خه م چاره ته، ژان ژيانه بوؤ توؤ

هیند دهردی دلی لهکن دلی گووت
بهو خاکه سه ره دلی، دلی سووت

وهک ئاگرئ بهر بدهیته ههژگه ل
دایگرته چره چه مان و دووکه ل
(ههژگه ل: پر و پووش، قه سه لی وشکی گهنم و جوؤ و گهنمه شامی و...)
(چره چه مان : ئاگری به گر و دووکه لی زور .)

قورمی ره شی خسته ژیر مه لاشوو
می شک و سه ری ئاخنی ته پ و دوو
مه لاشوو = میچی زاری گیاندار.
(ته پ و دوو: دووکه ل و ته پ و مز .)

ئاوینه بی پروونی هوش و ژیری
وا لی ل بوو چ شت نه ما له بییری

وهک هه وره ره شی کی سه ره به خو بوو
هه واران چوو، له عاسمان وه کو بوو

خویناوی هه ناو و چاوی پر ته م
داباری به ریژنه یه کی که م که م

ته رزه کوتی وردی جه رگ و سی هات
له م شه سته ره هی له دا له هی هات
(له هی: سی لاو، لافاو، شی لاو، لی شاو...)

لافای له دهردی دل هه لستا
(مه م) پی نه ده وه ست و پی نه وه ستا
(پی نه ده وه ست: باشاری نه ده هی نا .)
(پی نه وه ستا: پی رانه وه ستا .)

پیت و ابوو که دیجله و فوراتن
جه یحوون چووه پال و هه رسی هاتن

هه رچه نده به شینی ئەو ئەویندار
شین بوو له دەم ئەم چه مه سپیندار
(شین : شینگیری، گریانی به رده وام .)

ئەو ده شته ببوو به باغ و گولزار
تا چاو برده کا هه مووی گول و دار

ئەو بولبولی هیئنده ئاره زوومه ند
به ندی له شی لی ببوو به پیوه ند

توولی رکه لی وهراند په ر و بال
پوشرا بوو به مووی سپی سیاچال
(توولی رکه : داری قه فهس، شوولی قه فهس .)

بالای وه کوو سه ولی بو که وانی
ئاوا ببوو مانگی ناوچه وانی

سه رکولمه یی سیوی زه ردی بی بوون
شوین داخی له ئاوی چاوی لی بوون

وا ببوو شه لال له ئاو و خوینا
ئاوینه یی رهنگی ژهنگی هیئا
شه لال = شه تلان

چی تین و توان و هییز و بیر بوون
هه لیان نه ده کرد و لیی زویر بوون

چل رۆژ و شه وان کهوت له دەم چه م
زیندوو بوو به دەم، به لام به حاسته م

دەرچوونی میری بوټان بو راوی نیچیر:

نیچیرگری دهنگ و باس و خواسان
وا ریزی وتاری خوئی ددها سان
(نیچیرگر : راوکه ر : راوچی.)

رؤژی هه‌ره‌تی به‌هار که خوئی
دار و دهر و بهرد و هه‌ردی پوئی

به گیا و گول و چلووکی به‌کلووک
پازاوه جیهانه پیره وهک بووک

هه‌ر یه‌ک له نوال و کیو و دهشتی
بووبوونه بره‌و به‌ری به‌هه‌شتی
(نوال، نواله: جیگای نیسار و تاونه‌گر له چیا دا .)

هه‌ر باخچه‌یه وهک به‌هه‌شتی گه‌وره
سه‌رچاوه‌یی ئاوی ژین له ده‌وره

هه‌ر کیوه له جووری کیوی تووری
مووسا ده‌بوو پا په‌تی، ببووری

هه‌ر چومه له چه‌شنی هه‌ژدیهایه‌ک
هه‌ر داری به زاری خوئی خودایه‌ک

هه‌ر سووره گولئی گریکی بی تین
هه‌ر چیمه‌نی شین و شادی بی شین

چی بولبوله کردبوویه گاله
هه‌رچی مه‌له ببووه هاوپیاله

گاکیوی و ئاسک و مامز و گوپ
که‌و، قاز و قورینگ و کوتر و پور

گه لگهل ده چرپين له کيو و شاخان
پول پول ده فرينه ميړگ و باخان

ئو کاته يه باوي گه شت و راوه
هه رکس کولي دل ده نيته لاه

فه رمانی سه روکی کورده واری
وابوو که به يانی خه لکی شاری

گش خورت و جوان و پير و لاوي
با بين له گه لم بچينه راوي

زورنا و که رها و ده هوئل و دمبه گ
بين هه موو، بين به چهک چهک بي چهک

نيرينه بميننه وه له مالان
مال و سه ريبان ده دن به تالان

ئاماده به چهک ئه وانی بوويان
هه ر کون ده به يان نه بوو هه موويان

کو بوونه وه گشت له ده وری شارا
رووت و به شمهک، هه ژار و دارا

پيخواس و به کهوش و مير و ئاشير
سه ربه رز و نه وی و به پي و شهل و گير

هينديک چه که چهک بريک به پرتاو
به و به زم و هه رایه گه ينه جي راو

دابهش بوو شکار له ماه و زه نوير
جي لهق بوو ورچ، ره وين گور و شير

(ماه : نوچکه و تيشی زور به رز و لووسی شاخ .)

هه و هه و گوره گور به چه شنی ههوران
پیی تۆقی دلی پلنگ و بهوران

به گزاده و پالنهوان و سهردار
هی گورزگران و سووکهله سوار

ده گرن سهری کیو و دهشت و قه دپال
ده کوتن ده جنن به گورز و گوپال

ده گرن ده درن وه زیر و میران :
ئاسک به که مهند و شیر به شیران

تازی وتوله پیش به پیشی پیپه و
راویچکه ده کهن که هه لفرن که و
(راویچکه : هاتن و چوون ...)

ده گرن به ره گه به باز و تهرلان
که رویشکی وه دهر ده نین له سهر لان

ژی ده کشن و تیر به گهل ده هاوین
بالنده ده کهونه دهشت و داوین

کی دی به زهیی به بی زمانان
ده مرن، ده می به زمه بو مه مانان

ئه سپی ره سه نی حدوودی گوی پهل
گرتییه خه نه کلک و یال و چوار پهل

با کی شه وه کهن له گوشت هه ژاران
ساغان به خورا بهرن سواران

ئیواره که هات و راو به تال بوو
دلخوش هه موو لایه روو به مال

باغه‌که‌ی میری بوټان - ئ :

میر بووی له ته‌نیشتی کۆشک، باخیک
چۆن باخ؟ له دلی به‌هه‌شتی داخیک

تانجیکی گولان له سهر جیهانی
دار چوو بوو سهری له عاسمانی

بالنده ئه‌وند بوو له‌و به‌هه‌شته
راست ببوو به‌هه‌شتی پر فریشته

کاژ ده‌سته‌ملان له‌گه‌ل سنۆبه‌ر
نیوان بوو له نیو چنار و عه‌رعه‌ر

نارنج و به‌هی له ره‌نگی (زین) ئ
زه‌ردی که‌سه‌ر و کولی ئه‌وینی

خورما و هه‌نار و سیوی داران
لیو و مه‌م و کولمی نازداران

شه‌وبۆ و وه‌نه‌وشی تازه‌ ده‌رچوو
لای پوله‌گولیکی کات به‌سه‌ر چوو

گول پیاله‌یی گه‌وه‌ه‌ری له‌سه‌ر چنگ
سه‌ر ریژ له تنۆک تنۆکی ئاونگ

دیراوه ره‌زی ته‌کووزی ریژ ریژ
گیرابوو له که‌سک و سوور، په‌راویژ

پیټ وابوو ستیره‌ناسی زانا
سال پیوی له وانه‌رانه‌ دانا

دهت دی ههموو شوین و چاوه چاوه
شینایی له ناوه، ئاوه دهوری داوه

هیرووی رهش و سوورگوئی شهق و گهش
لاسا بوو له خووش دل و له بهختی رهش

ژوانی (زین) و (مه‌م) له باخی میر دا:

ئه‌و ئاسکی نچیری راوکه‌ری خه‌م
چاو سوور و ته‌ری نه‌دیتنی (مه‌م)

ئه‌و تازه نه‌مامی باخی جوانی
سیس و کزی دوور له باخه‌وانی

پپوه‌ندی ئه‌وین به‌کوټ و زنجیر
مامزیکی (مه‌م)ی ده‌کرده نیچیر

ئه‌و پوژه که کاک‌ی ده‌رچوو بو‌ راو
شوټار و نه‌یار بران له به‌ر چاو

نی‌رینه نه‌ما له باخ و مالاً
خه‌رمانی خه‌یال له ده‌وری هالاً

تا هه‌ل هه‌یه هه‌سته، ئه‌م جیهانه
چه‌پگه‌رده نه‌سازه بیوچانه

تا دهرفته سهیری گولّ که ئهی دلّ
ترسم ههیه زوو بجیتته بن گلّ

گهشتیکی بکه له دهم دهراوئ
تاوئ له مهلان بگییره چاوئ

بیستوومه ههیه یهکی بهخت رهش
وهک ئیمه له ئاخ و داخه و بیبهش

رۆژ ناله دهکات و داد وهاوار
به خوینی دلّی دهژی به شهوگار

بیچاره له دهوری گولّ ده دا خول
ئاواره مهلیکه ناوی بولبول

دهرمانی دلّی منی له لایه
بیبینم و لئی بکه م تکایه

وا خویه ده لیم به گفت و پهندی
ریم پی بلّی دهرکهوم له بهندی

خوی دزییه وه کهوته باخ و گولزار
بی تایهن و سه رسپی و په رستار

که م سهیری گولان ده هاته بیری
زورتر دلّی ده چوو ه گوشه گیری

باخ بویه بو چولّ و دووه خه لکه
بو گریه و داد و شین به که لکه

بالای وه کوو سه روی خسته سه ر گلّ
فرمیسکی رزانده بن گولّ و چلّ

میلاقه له تاوی په پره پری کرد
خونچه له گه لى به روکدری کرد

ههر داری وه کی وی له ش به بار بی
پشکو بوو هه موو گولی هه ناری

لایان که ده سی ده کرد به باسان
خویان ده هه ژاند له گه ل هه ناسان

له سوئی وی له سهر لک و له هر پهل
گاله ی بوو گه لآ به ناله بو مهل

فرمیسی ئه وه نده رشت له چاوان
ئال و گه ش و سوور بوو رهنگی ئاوان

سیس بوو گول و شینکه کهوته ناو هه ش
ئاهی له هه وا بووه په له و که ش

بولبول خه می خو ی له بیر نه ما بوو
بو ئه و له په ژاره و خه ما بوو

زور چاوی گه پراند له دوست و هاودهرد
دایبه سته وتار له گه ل گولی زهرد

توش وهک منی رهنگ له روو په ریوی
توش ئاخو ئه وین دلی بریوی ؟

تیراوی، هه زار په ری، ته یاری
ئه ی چیته که زهرد و کز دیاری

توش دل به کول و خه می وه کی من
توش دیاره که بی (مه م) ی وه کی من

بولبول له گولۍ گولاهه كړپيار
توش وهك منى دوور له دلبره و يار

پيم خوښه كه ببيه ههمدهمى خوم
دردى مه يه كه و منيش وهكى توم

خوشكيكى منيش وهكوو گولۍ سوور
دلدارى گه يشت و ما له من دوور

من ماوم و بولبوليكي داماو
بو يه كدى جگه ربراو و سووتاو

بيچاره م و چاره پش وهكوو نهو
رهنگ زهر دم و روژ و به ختمان شهو

هر جاري كه بمديايه تهنيا
برپاره گله م نه بي له دنيا

(مه م) یش به ره و باخی میر ده چیت :

چی دیته سهرت له راست ئه گهر چهوت
هویهک ههیه دیته ری، به هه لکهوت

دوو یار ههیه دل سو تاوه بو یهک
له پریکی بویان ده ره خسی هویهک

ریکهوتی ده بی و ده گهن به دلخواز
نیازیان چیه تووشی دین له ریبار

(مه م) هینده له شی گرانی ئازار
پوژی که نه مابوو کهس له ناو شار

کهوتو سهری بیری دینی (زین)ی
بیماری نه هیشت گرهی ئه وینی

ههستی نه ده کرد به لهش به باری
چاک بوو به هه وای دیداری یاری

شیواویی کهوته ناو دهروونی
دهرچوو بوو له دهستی دهرنه چوونی

ئاواتی دلی ده چوو له پیشا
وهک خدری نه مر دهسی ده کیشا

سه رکیش بوو دلی پساندی ههوسار
هییدی نه بوو تا گه یشته گولزار

(زین)یک که به پوژ و شهو ده م و ژه م
گیرابوو ناو ته می خه می (مه م)

دهیویست هەر ئهوهند بژی به ژینی
جاریک به تهنی (مه م)ی ببینی

پروانی له نهکاو (مه مۆ) له ده رها ت
وا داری هۆمییدی بۆ وه بهر هات

عیسا گهیی بۆ نه خووشی هسته م
بوورایه وه دل گری دراو به یه ک ده م

تاساو تلی دا دلی و سه ری خول
پیسیری دری له تاوی بولبول
(پیسیر: به رۆک، یه خه .)

بی هیژ وتوان کهوت به بی هۆش
سه رچیمه نی کرد به به ژنی گولی پۆش

(مه م) هات و له گول خشان دی چاوی
ویستا له په نای وه نه وشه تاوی

ئه ی گول وتی: گه رچی نازه نینی
کوا وه ک په ری کولمی سووری (زین)ی

لاوچاکی هه چه ند ونه وشی په رگه ش
ریت ناکه وئ بچیه پال که زیی ره ش

هۆ! بولبول ئه گه رچی در ده داری
سووتاوی گری گولی به هاری

تاقه گوله که م له گولته گه شتر
خو شم له تو به خت و چاره ره شتر

دل داری به راستی، هه ر منم من
بی هه وده ژیا نی خو ت ده که ی ون

گول هەر نه يه کيکن، سهد هه زاران
ده پروين له زهوى هه موو به هاران

هەر دل بهرئ چه شن و جوړى زوره
بئ نرخه هه چيکى زوره: بوره

هەر جييه ده چى گول و گولووکه
هه رجا ييه گول گه روکه سووکه

ئهو سووره گولهى که من بژاردم
دامى دل، ئه ويني پئ سپاردم

ويينهى له جيهان نييه يه کى تر
ناييى زهوى چه شنى (زين) ئى چى تر

دلدارى گوليکى وا که نه مرئ
چ بکا و به چبارئ چارى ده کرى؟

سه رگيژ ده گه را به ده م گريني
له پريکى گه يشته به ژنى (زين) ئى

ئهو (زين) ه که بووى دوو سهدت په رستار
ئهو به ژنى له په لکى گول به ئازار

خوئ داو هته سهر گياوه، بي هوش
تومه ز له مه يى ئه وينه سه رخوش

ئهو گه وه هرى بي هه واله له و شوين
به رچاوى كهوت (مه م) ي جگه رخوين

له رزى وه کوو ئاو، چوو له سهر هوش
پيلوى چه مى بوون له (زين) ئى پاپوش

فرمیسکی په پینه لاقی (زین) ځ
دارگول وه گه شا به ئاوی ژینی

ئاونگی تکاند و خونچه پشکووت
(زین) ژیاپه وه (مه) به تیری ئهنگوت

بروای نه بوو چاوی مهستی (زین) ځ
پی و ابوو (مه) ی به خه و ده بیینی

هر تاکوو مژی گومانی لاجی
ویستی ده می ته پر بکا به ماجی

خوی هیشته گه لیک نزیک نه کردوو
بوی ژیاوه نیچیری نیوه مردوو

چون ژینی گه هیشته (مه) که ههستا
(زین) ی له ته نیشته و ده ست له دهستا

له خو شیبیه وه هر دوو گیز و ورمان
بی ورته و لال و پال و کرمان
لال و پال = بیده نگ. کر = بی ههست

داخواز به دلّه و به لاین به چاوه
تا کاتی گریی زمان کراوه

ئهم جاره به گازنان و نازان
به ربوونه گله و نیاز و پازان
به ربوونه = ده ستیان کرد. ده ستیان پیکرد.

دیتیان گله یی له دهردی دووری
بی به هره بوو، کاتی پی ده بووری
گله یی = گازنده

با دهستی ده بهژنی یهک وهرینن
ریشهی کوڤ و کو له رهگ ده رینن

دووی تازه نه مام له یهکدی هالان
تا نه مزینی لیو و خالان
له یهکدی = له یهکتری

نووشیان مهیی دلته پری له لیوان
نه ژماره هه بوو له وی نه پیوان

کوڤم و چهن و لیو و سنگ و گهردن
ههر یهک ده م و دهستی بو ده بردن

سه ر بوونه گران له ورده ماچان
ههر دهر د و که سه ر بوو دا ده پاچان

(زین) ببوو گر راگریکی هسته م
پر تین و ده ئایبسا له بهر (مه م)

(مه م) ببوو په پوله یهک، مهرگ گر
په روانه بوو خوئی ده خسته سه ر گر

بیگویننه وه، ئاشکرایه جی و شوین
زور خوشه تلاندنه وهی له سه ر نوین

له و باخه هه بوو چ سه ر سه رایه ک
ئاوینه یی جه م ، جیهان نومایه ک

(مه م) پیاده و (زین) له باوه شی (مه م)
وا دهسته ملان و ده م له ناو ده م

سه ر که وتن و گه یشنه شانشینان
هه لچوی گری دل له دل به تینان

(زين)! وا ده مي (مه م)، ده بمزه ليوان!
 (مه م)! وا مه مي (زين)، ده بوگشه سيوان!

با چاو به به فر كهوئ له سهر سنگ
 با پر بي قولكي مل به ئاونگ

خويي گهر دني يه كترى بنوشن
 مه ست ببن و له شهر مي چاو بيوشن

تولهي ده مي دووري سيندراوه
 ههر نويزئي كه رويبوو، گهراوه

ئهو نويزه كه ماچ ده چيته جيگهي
 هه لده گري سهرت بچي له ريگهي

ئازاد ببوو له ش، له پي هه تا سهر
 بي جگه له نيواني نيوك و كه مبه ر

پاوان بوو نيواني راني ههر دوو
 پاسداري له پاكري له سهر بوو

دلداري به راست و پاك و خاوين
 چاوي تهر و سوور ده بي، نه داوين

زهنگ ناگري ههر چي زيري چاكه
 پيس نابي كه سي بنيچه پاكه

جواني و به هار و باغ و دل به ند
 يهك بو يه كي هينده ئاره زوومه ند

نه خوازه ئه وين و هها بي زال
 رورتيك هه لي هه لكه وي به چهنه سال

چۆن پەسنی بدەم دەبی چ بیژم
تیموم و کاس و گیز و ویژم

میر و راوکه‌ران بەسەریاندا دین :

مەگێر نەچی دەست لە ئیمە بەردە
سەرخۆشم و مەست، بەلان بە بی مە

مەستی کە گەیشتە نازەنینان
ورتاندی لە من دەمی برینان

هەر چەند بە پوڵە مە پەرەستین
راستی بە مەیی ئەوینی مەستین

سەوداگەر و مەستی دەستی تۆ نین
مەستی مەیهکی لەمیژ و کۆنین

ئەو مە نە بە رەنگ و بو دیارە
ئەو مە لە جووانی کردگارە

دلمان بە خوداوە بەستراوە
هیشووی مە لەباخی ئەو چناوە

مه‌یگپر ده‌وهره له رپی خودا دا
بۆم تیکه، په‌زاره ده‌ین به با دا

له‌و باده که ده‌ت گه‌راند دوینی
سه‌رخۆشی هه‌تا هه‌تا ده‌میئی

بی‌هۆشی تیدا سه‌ره‌ونخوونه
به‌پیشکی ده‌روون هه‌میشه‌پوونه

هه‌ر تاقه قومیکی لی‌ بچیرم
یه‌کجاری خه‌م وخه‌یال‌ بنیرم

لاده‌م له‌سه‌رم سه‌ریشی دویشه‌و
وشیار بمه‌وه له‌گیزی و خه‌و

هۆشم له‌ده‌سم نه‌چی وه‌کوو (مه‌م)
مه‌رگم به‌سه‌را نه‌یه وه‌کوو هه‌م

رۆژی ته‌مه‌نم گه‌یشته‌نیوار
ئاگام نه‌بری له‌خۆم به‌یه‌کجار

هیوای دلی ژار و هه‌رزه‌کارم
جیگایه‌هه‌بی که لی‌ وه‌شارم

نیواره که میر له‌پاو گه‌پاوه
له‌و باخه‌به‌له‌شکر و سوپاوه

فه‌رمووی به‌هه‌والی دیوه‌خانئ
با دابه‌زین، بده‌ین وچانئ

لیده‌که‌ره‌نا و ده‌هۆل و شه‌یپوور
ئاهه‌نگ بگه‌رئ به‌ساز و سه‌متوور

بهريان دهنه مئشه ئاسك و (گۆپ)ان
 بریان بیی بو مه سینگی (پۆپ)ان
 گۆپ = چهشنه ئازهلئیکی دهرهکییه، کهرهکیوی
 پۆپ = پهلهوهریکه هاوچهشنی قهلهموون

هاوپپاله و بادهگیپ نهکهن رهو
 بازمی مه له کۆشکی باخه ئەم شهو

دیتیان دهر و پهنجهرهه لهسهر پشت
 پرسپاری دههاته سهر دهمی گشت

کییه له سهر و ژیان بووه زویر
 پیی ناوهته کۆشک و سهرسهرای میر

ئهو دلتهپ و دلسووتاوی بهکتر
 گیرودهیی بهند و داوی بهکتر

لهو بگره و بهرده لهو ههرايه
 لهو زرم و کوت و زهنازهنايه

وشپار نهببوون، پپیان نهزانی
 گوئ بیست نییه مهستی کامه رانی

میر راستهوه خو کهوته شانشینئ
 جئ ژوانی (مه م)ی هه ژار و (زین)ئ

گوراندی که کی له ژین بووه تییر
 وپراویهتی پی بنیته جیی شیر ؟

تاریک بوو نهکاری کهس ببینئ
 کووژایهوه تیشکی کولمی (زین)ئ

(مه م) چوه له نوینئ پالی داوه
 (زین)یشی وه شارت له ژیر عه باوه

به چرا دهر و ژوور که پروون کراوه
به کزیکه وه (مه م) وه رامی داوه :

بمبه خشه نه خوښ و بی بره ستم
هیچ هیزی نه وه م نییه که هه ستم

گه وره م تو ده زانی چه ند نه خوښ بووم
تا دوینی به دوور له بیر و هوش بووم

ئه مرۆ که ئه تو ده چوویته راوی
من خۆم نه ده گرت له جیگه تاوی

(مه م) شوړه سواری پیشره وی میر
بیبه ش بی له گه شت و راوی نیچیر!؟

سووتا جگه رم نه ما سره وتم
په تیاره و شیت وه چوئی که وتم

شل بوو له پرکی هیزی نه ژنوم
خۆم دیته وه وا له باخه که ی تو م

بی ئه رکه نه خوښ وتی به (مه م)، میر
تو وشت نه بوو هیچ به تووشی نیچیر!؟

میرم ! وتی: تووشی مامزیک بووم
چون مامزی؟ تووشی دل دزیک بووم

سه رمیگه لی پۆلی چاوکه ژالان
ره وتی دل و هوش ده با به تالان

بووی خوښی ده دا به ئاسکی چینی
چم دی! وه کوو من چ کهس نه بینی

دەپروانى ھەچەند بە نيوە ئاوپ
جەرگم دەتووا، دلم دەبوو سڤ

پيم وابوو فریشتە بوو نە ئاسک
لە کوئ ھەيە ئاسکی ھيئدە ناسک !

پيش پيئ تو له ناو ھەميئى من بوو
تو ھاتيئ و ئەو فریشتە ون بوو

(تازدين) لە وړينه کانی زانی
(زين) گەيوه تە ئيرە بو ژووانی

(مەم) شيتە، وتی: ھەلەى بپوشە
نازانئ دەلئ چى، زور نەخوشە

با لەو بگەرپين ببیتە ئاھەنگ
با مەى بگەرپیت و دەنگ بدا چەنگ

با تاوئ بە بادە سەر گەرم کەين
بو دەردى ئەوينئ دلئ نەرم کەين

برای باش بو پوژی تهنگانه باشه:

ئهو جووش و خرۆش و بهزم و ئاههنگ
زۆرتتر (مههم)ی کرد زه بوون و دلتهنگ

(تازدین) دی که (مههم) گهلی که ساسه
لیی پرسی به چاو، برا چ باسه؟

(مههم) دهستی له ژیر شمهک ده رانی
بسکی رهشی (زین)ی دا نیشانی

پاپۆکه یه تی له پشت (مههم)ی ژار
جووتی کهزی رهش وه کوو دوو شامار

دی کاره که گهند و ناله باره
بو پوژی وه ها برا به کاره

ههر لاق و دهسیکی بوو به بالی
ههرچی زوووه خوی گه یانده مالی

(ئهستی) گوتی: رهنگ له پوو نه ماوی
کیت دوزمنه، چیته داشله ژاوی!؟

(تازدین) وتی: ماله دوزمنی من
کووتیکه له پیل و گهردنی من

سه رمایه یی گه وره و گرانم
بیبیله یی ههر دوو چاوه کانم

(مههم) بوو، ئهو و (زین) له گیژی که وتوون
سامانی مه، گهر نه چی، ئه وان چوون

گەر ئاگرئ بەر نەدەینە خانوو
بۆ چاری ئەوان نەمانە بیانوو

مەلّ بۆ من و بۆ تۆ، کۆرپە ساوات
ئەم پیاوەتییەم دەویست بە ئاوات

بیستوومە کەسانی خانە سووتاو
ئاگر دەکوژیننەو بە هۆی ئاو

من ئاوی بەلادەری براگر
ئەم شەو دەکوژینمە بە ئاگر

مالّ ئاگری گرت لەسەر هەتا خوار
(تازدین) ملی نا لە داد و هاوار

خزم و کەس و کار و هۆز و هاوالّ
یەكجیّ هەموو بازی دا بەرەو مالّ

هەرکەس کە لە باخ و سەرسەرا بوون
تاقیکی نەما بەرەو هەرا چوون

(مەم) موژدە دەدا بە (زین) کە (تازدین)
بڕوانە کە چی لە بارە کردین ؟

دەریای خەمی لیّ و شک هەلیناین
بە گرێکی لە دۆژەهی دەرییناین

تۆ هەستە بچۆرە کۆشکی شایی
من توور بە ئاگری جودایی

(تازدین) هەچی بووی هەمووی سەر و بەر
لە شەمەک، لە خشل، لە زیپ و زەمبەر
شەمەک = کەلوپەلی نیو مالّ

له پياوه تيا كه گشتي دانا
ما ناوى نه مر له رووى جيهانا

له دلى خو دراو، ده راوى كاكه !
كارت كه هه يه به ناوى چاكه

قالوچه وه كوو ده كه ن شياكه
گهر پاكي، نه پاك له خو ت جيا كه

به ختي كه دراو ببه خشي بي خو
ده يبه ن كه له پوور گران، به فيرو

ئهو كاته گيان ده چي ته بالا
نه دراو، نه شمهك به ده ستى والا

بازارى ئه وئيش وهك ئيره وايه
هيچت نه بي چت له ده ستى نايه

كهى نرخى به هه شته دوو وتهى رووت
كهى ري هه يه بچته پيشى نابووت

خوشيت گهره كه له روژى داوايي
پيش بارى به ري كه تاكوو ماوى

يان به ختى بكه له ري هه والان
پاش مردنى خو ت ده چى به تالان
به خت كردن : دو پراندين، به هه وادان، زايه كردن .

(تازدين)ى چ خوشه هه لكه وى بو ت
ناويكى نه مر بسيني بو خو ت
(تازدينى : هه ر وهك تازدين، له گوين تازدين، له چه شنى تازدين .)

دهستت كهوئ دؤستی راستهقینه
هئزای ههموو گهنجی سهرزهمینه

پازی دلداری (زین) و (مهم) به میر دهگاتهوه:

شای پایه بلندی خوشه ویستی
خونکاری جیهانی دلپه رستی

ئهو سهروه ری خییو تهخت و بهخته
ون بوونی له چاو شتیکی سهخته

وهک رۆژ که له عاسمانی چوارهم
لهم جیگه و ریگه دووره ههر دهم

بی بهرگر و پهرده تیشکی داوی
کام چاوه نه بینی تیشکی تاوی

دلداری و خور وهکوو برانه
شیرانه وهیان گهلی گرانه
شیرانه وه: هشاردان، شاردنه وه .

تیزبال دهفرن نیوانی دهبرن
لهمپه دهپه ریبن و پهرده دهدرن

پازی دلی (زین) نهینی (مه)م
 هه هینه ژیا که هاته سهردهم

بلویری شری زمانی ناساز
 ئاوازی دها له چۆل و پیباز

له و جووته وها بلاو ببوو دهنگ
 ببوه گهپی کوپی بهزم و ئاههنگ

له و مۆم و پهپوله بی بره و بوون
 بهر هه روت و ویرهیهک هه ر ئه و بوون

وهک شهوچهره بوو له دیوهخانان
 دلخۆشکهره بوو له نیو جوانان

دووی دوور له هه موو گونا و سووچیک
 ناویان چوو هه ر کهلین و سووچیک

هه ر زاری وه کوو بنیشته خۆشه
 ده یجوو له هه موو که نار و گو شه

هه ر پازی که جاری کهوته زاری
 وا بزانه که کهوته زاری شاری

و شتر نه به سی بوو بار گرانی
 وا زه نگوله شی خرا ملانی

بیکار و زمان شر و نه زانان
 مندا ل و ژنان له دهرک و بانان

گفتیان گر و ور که زور و کهم بوو
 دل پیکه وه بوونی (زین) و (مه)م بوو

ببووه سهر وبن له بهند و بهيتان
تا ته نييه وه گه بيه (به کره شهيتان)

دهسته و به جي رې و رې نه بوو گير
نووک و بهدي نايه بهر ده مي مير

مير پرسي که چوډ ده زاني وايه؟
بوډم ده ربخه له م گلو له تايه

بوډم روون که وه بيخه ره بناوان
چوډني بگرين به سووچ و تاوان

هاسانه، وتي بنيره (مه م) بي
تاق ببنه وه خوټ و نهو له يه کجي

شه تره نجی بکه ن له مه رجي دلخواز
ليم روونه که دینه روو، ونی و راز
(ونی : شاراهه، نهيني .)

دوړاندت و برته وه، له جيوه
ليي پرسه بللي دلت به کيوه

نازايه، نه ترسه، پاله وانه
سینه و دلي پاکژ و جوانه

دلداره کی راست و بي درويه
ده يلي که دلي له خوشکی تويه

خوټ نهو ده مه خيوي بير و ژيري
خاوه ن ده سولات و بهند و شيري

خونکار وه کوو ماري ژه هره دارن
جوان دياري ده دن له بن نه يارن

ماچت که ده‌کهن، بترسه ژه‌هره
زیانیان پتره له سوود و به‌هره

خۆت توخونی مار نه‌که‌ی کهم و زۆر
مار، ماره ، چ زهر، چ ره‌ش سپی و بۆر

هه‌رچه‌نده له لای به نرخ و نازی
پیک بیینی هه‌چیکی لیی بخوازی

تۆزیک له گه‌لت دلی که گۆرا
جیت چا ده‌کرئ له ته‌نگی گۆرا

نه‌خوازه که پیس و دوو زمانیش
لای بن، چ ده‌که‌ی له چنگ ئه‌مانیش

ئه‌ی خوایه نه‌که‌ی نزیکي سه‌ردار
نه‌ پیاوی هه‌ژار و پاک نه‌ به‌دکار

(مهـم) دهـگهـل مير شهـترهـنج ياري دهـكا :

شاسواري بناري خاوهـرستان
خوای بهـرز و بلندي رۆژپهـرستان

رۆشنكهـرهـوهـي بهـژ و كهـژ و كو
كاتي كه وهـسهـر كهوت له ئاسو
(بهـژ : وشكاني ، خاكي .)

تيرپيزي كه رشت و دابهـشي كرد
دهـوري شهـوهـزهـنگي دا و كشي كرد
(تيرپيز : تيشك ، شوق .)

مانگ بهـو كشهـ، ماته و كوئي ستيران
وهـك پياده له گوړي ههـلوهـژيران

مير ئهـو شهـوهـ چهـشني شيري زامار
ههـر جينگل و پيچي دا وهـكوو مار

شهـوگاري گهـيانده رۆژ بهـ بي خهـو
خهـم كهـوته دلئكي، خهـو دهـكا رهـو

شاي تاوي كه هاته سهـرزهـميني
شاي ئيمه گهـيشته شانшинي

فهـرمووي ئهـوي نوکهـري بهـكارن
ههـرچي له چهـك و شهـهـك تهـيارن

كي دهـسكهـرهـوهـن ههـلي بزيران
دهـورهـم دهـن و پاسي من بديران

ئهـمپرو دهـمهـوي بهـسهـر (مهـم)ا بيم
با بزاني كه ئهـو چييه و ئهـمن كيم

بۆم بانگ کهن و نابئی پی بزانن
(تازدین) و ئەوانی سەر بە وانن

(مەم) دی لە تەلاری میری دوو پەنگ
پازایهوه کوۆری بەزم و ئاهەنگ

هەرچی پیری خۆش و بۆنی خۆشه
مەگێر دەلی خۆش بە، مە ی بنۆشه

پاش تاوی بە مە ی که سەرگەرم بوون
شەرمەن که بە بادە بی شەرم بوون

هیچ دوانی نەما لە دیو و لە درنج
کیشای وتە تا گەیشته شەترنج

پووی کردە (مەم) ئ ئەگەر بخواری
ویستم لە گەلم بکەویە بازی

ئامرازی لەیستنت لە پیشە
کیشە ی من و تۆیە دەست بکیشە
(لەیستن : یاری کردن، قومار کردن، نمایش کردن .)

کی بردییەوه مەرچی ئیمە وابی
هەرچی دەیهوی دەبی رەوا بی

لاویکی لەلا بوو میر، چ لاویک
ئازا و بەکار و خییوی ناویک

پۆستەم دەسی بەستراوو لە لای ئەو
بۆ جوانی نەبوو یەکیکی تای ئەو

سەرتۆپی کوپان و ناوی (گورگین)
مەرد و بە ئەمەک گران و سەنگین

هاوبازيی و هاوده می (مه م) ئ بوو
هاوشادیی و هاوخه می (مه م) ئ بوو

زانی چیبیه، خوئی گه یانده (تازدین)
(تازدین) ی وه کوو پلنگی به برین

ئاگایی به (عارف) و (چه کو) دا
هه ر شیره چه کی هه رای له خو دا

پازاوه که مه ر به خه نجه ر و شیر
دلگیری برا گه هانه کن میر

له م هاتنه (مه م) دووباره بوو گه ش
موره ی له دووباره بوونه دوو شه ش

ئه سپ و پوخ و فیل له ده رکه هاتن
دیان میر و وه زیر و (شا) شی ماتن

(مه م) دیاره له وازی کاری سازه
میر بویه ده لئ دوو دهستی تازه

ئه م دهسته شی برده وه ده مه و جار
دیتی له پروانگه (به کری) شو قار

وا (زین) به له په نجه ره دیاره
چاو و دلئ چاوه نووری یاره

پوژیکه له مانگ ده گیری چاوی
بروانه چ داوی که وته داوی

کایه، وتی: میری من به جیبیه
نابه یته وه تا کوو (مه م) له وئییه

با جيگه يي خوئی به تو وه گورئ
ليم پروونه ده دهستی (مه م) ده دورئ

مير گورپه وه جي به جيی (مه م) ی زار
جيگه ی (مه م) ی كهوته پروو به پرووی یار

هر چاوی (مه م) ی كهوت به پرووی (زين)
گورجی له دهسی چوو فيل و فهرزين

چاوپرکئ به جورئ هوئی گوران
ئه سپی به پياده يهك ده دوراند

له و ديمه نه (مه م) وه ها ببوو مهست
هوئی نه بوو دای له دهستی شهش دهست

ها (مه م)! وتی مير: ده بينه دلخوام
فهرموو چ ده ليی، وتی: له ريډام

فهرمووی نه شتيکی وايه دلخواز
ويستم له گه لت بيم به ها وراز

رازی دلی خوټ كه ئاشكرا كه ی
لاي ئيمه گريی دلت ره ها كه ی

کيت دل به ره، کی دلت له سه ريه
هه رکی بی، فريشته يانه په ريه

هر ناوی به ينی بوټی دينم
گه ر خواهيش و زوره، بوټ ده سينم

هه ل هاتوو ديتی (به کري) به فهر
قه ل هاته قرين و هاته سه ر گه ر

ههركهس وتی، یاری (مهه) بناسی
واقی وړ ئه بی و سه ری ده ماسی

زور بو (مهه) ی چاره پرهش كه ساسم
له و پوژه وه دیومه هیپ و كاسم

بیچوه قه ره جیکی لیو کوتاوه
كرمه و له قورم دروست كراوه

(لیو کوتاوه : مه به ست ورده خالی شینی کوتراوی ده روی لیوی كچه كوچه ریبه كانه .)

به ژنی وه كوو داری ژه قنه بووته
وهك سه لکه بزووته، پووته پووته

رپی ناکه وئ توی بی به داخواز
تووشم دی هه زاری وا له ریپاز

ئه و ته وسه شتیکی وای له (مهه) كرد
تاس و وړی كرد، له هویشی دهر برد

گه وره م! وتی: راست نییه و درویه
هه لبه سته یه، گفتی سه ربه خوویه

ئه و شوخه كه بوومه توژی ریگهی
شازاده یه، شانشینه جیگهی

هیلانه بلینده توخمی پاكه
پووناکییه، نهك له ئاو و خاكه

بی هه مبه ر و وینه، نازه نینه
شانازی زه مینه، ناوی (زین) ه

ئه و گووتنی ناله بار و ناخوش
کینه و رقی میری خسته سه رجوش

گوراندی له پۆلی دەست و پپوهند
بو نایخه نه بهند و بیکه نه پهند

خویخۆر که ئەشکه نی نمه کدان
زیندانی دهوی له تهک شهته کدان

دوو سه د کورپه پالنه وانی هسته م
یه کجاره هوروزمی کرده سهر (مه م)

(تازدین) و (چه کو) و برای له دوو بهر
ههستان وه کوو شیر و دهس به خه نجهر

وتیان گهلی نوکه ران بوهستن
چۆن ئیوه دهسی (مه م) ده بهستن

برواننه مه خو نه گیز و کاسن
خوو هیز و گوری مه باش ده ناسن
(خوو : ئیوه خو تان، ئیوه بوخو تان .)

هه ریهک له ئیمه بی و له ئیوه پینسه ت
ده وکه یین به ده می ده بان له ت و په ت
(ده وکه یین : ده تان که یین .)

تا ماوه تنوکی خوین له نیو ره گ
یاریده ده ری ده بین و کو مه ک

هه رکه س له وه چه پ له (مه م) بنو ری
گور گوریه تی و ری له خو نه گو ری
(له وه : له ئیوه .)

میر سهروه ری گشته، خییوی فه رمان
گفتی وی له بانی چاو و سه رمان

خۆی هەرچی له (مه‌م) بکا ره‌وايه
گیان و سه‌ری مه‌ش له ده‌س ئه‌وايه

ده‌س به‌سته و بئ ده‌سین له‌به‌ر میر
وا گه‌ردن و پیل و پئ و زنجیر

میر به‌ستی به ده‌ستی خۆی ده‌سی (مه‌م)
(تازدین) به‌ری چاوی گرت ته‌می خه‌م

چاری چیه میره خاوه‌نی کار
نانخۆریه‌تی چۆنی بی‌ت به‌ره‌نگار؟

خونکار (مه‌م)ی دایه ده‌ستی دژدار
زیندان بووه جیگه بو (مه‌م)ی ژار

ئه‌و شاره هه‌مووی، جوان هه‌تا پیر
بو گرتنی (مه‌م) په‌شیو و دلگیر

له‌و پۆژه له هه‌ر کهس و له هه‌ر کوئ
هه‌ر تووک و نزا ده‌هاته به‌ر گوئ

(مه م) له گرتوو خانه دا :

بروانه له پرووی گه پانی گه ردوون
جاریک بزه یه و ده جار گرز بوون

هرچی که برپک بره و په یا کات
گورجی ده یه وئ ده خاکی را کات
برپک = که میک، نه ختیک، توژیک.
بره و = پیشوه چوون، بایخ، نرخ.

نزمه و هه چی به رزی سه رزه وی بی
پی خوشه که چه شنی وی نه وی بی

نابینی که پوژئ سه رزه مینی
هر پوژه ده خاته خوړنشینئ ؟

چه وته، دزه، لاره، خواره، دوو پرو
وا هاتووه، وا ده بی، وها چوو

نه خوازه نه یاری دلته رانه
هر نیمه ده هارئ له م گه رانه

دلمان ده گری به داوی نازان
پیخوستی ده کا له بهر به رازان

پیشان به هومید و شاد و خوشین
پاشان له ده سی زووخاو ده نوشین

(مه م) ده گری به داوی بسکی (زین) ئ
پویدیلئ له چال و ژیر زه مینی
پویدیلئ = پو هیستن = که سیک بهن شتیکی ده چال هاویشن.

ئەو چارەپەشى كزى بەخت كەم
بى دۆست و ھەوال و يار و ھاودەم

ئەو بولبولى ويلى دەشت و چىمەن
زىندانى پەشى كرا نشىمەن

ھاوپرازى كول و كەسەر خەفەت بوو
زىندان نەبوو، گۆپى تەنگەبەر بوو

تووشى ببوو دەردى گۆپەشارى
ھەر تاو ھەزار چەلان نە جارى
گۆپەشار = گۆپەوشار = ئازارى مردوو لە نىو قەبردا.

چال لىي بوە چالى مانگى نەخشەو
ئەو مانگە دووحەوتە بوو بە يەكشەو

بى خواردن و خەو لە پەنج و ئىشا
بوە گوشەنشىن چلەي دەكىشا

دەرويش كە كرووژمە كا لە قوژبن
دۆستى نەبى ھەر شتىك دەكا ون

جاريك وەكوو خواپەرەستى بەنياز
گاگا وەكى دلتهران بە دلخواز

ھەر تاو ھەگەل كوللى گرینی
بەو ويئەو ھەرووى دەكرده (زىن)ى:

ئەي بەندى دل و چراي دەروونم
ئەي بەستە بە تو نەبوون و بوونم

مەزنىت بە راست، بو گەدا بەفیزی
ناپرسى لە ئىمە چىتە زىزى !

له دلم دهری کراسی ئارام
گیرۆدهیی تۆم و نایهیه لام

لهیلئ وه ره شیئی خۆت ببینه !
چاوی تهپر و سووره ژینی شینه

شیرین تری، شیرنی کهمیک داد !
یادیک به دلت بگا له فه ره هاد

دنیا که له من بووه به زیندان
ئه مرۆ به ته نی منم موسولمان

فه رمایشی خوشه ویستی خواجه
فه رموودهیی ئه و دیاره وایه

دنیا که به هه شتی گاورانه
زیندانی دلئ به باوه رانه

هه رچه نده دلم گه لیک په رۆشه
چونکه له ریگه ی ته دایه خوشه

سویندم به دوو لیوی ته نگ و ئالت
به و بسکی ره شت به ورده خالت

سویندم به بهری به یانی لاجانگ
به و هه نیه که شوق ده دا به رووی مانگ

سویندم به دوو چاوه مه سته کانت
سه د جارئ به شیوی ناو مه مانت

سویند به و بزهییه ی که دیته لیوت
سویندم به دوو مه مکی شه کره سیوت

سویندم به نه مامی به ژن و بالآ
سه د سالی تریش بزیم له چالآ

تا ماوه هه ناسه یهک ده زانم
تو ناچییه ده ری له ناو گییانم

له و بهنده که وا شه تهک دراوم
پیت وانه بی لیت هومیډ بر اوم

رۆشم که بهرن به ناخی گل دا
دهرناچی هومیډی تووم له دل دا

هه رچه نده که میر به سهر منا هات
ئهم جاره به لانی دوزمنا هات

بی جی نه بوو زور سپاس که وا بوو
ئهو جل نه به به ژنی من برابوو

شازادهیی و من گه دا و هه ژارم
چون ریم ده که وی ببیته یارم

تو رۆژی به تیشک و من گلی رهش
من چقل و دروو، ئه تو گولی گهش

توی تازه نه مامی باخی ژینی
توی گه وهه ری شه و چرای زه مینی

(مه م) سیسه په پووله یهک له پر دا
ویستی که بسووتی خوئی له گر دا

تو مانگی گه شی و له بی به شی من
داده رزی به تیشکی تو له شی من

من لولوپهږ و، ئەتۆی هەتاوم
لێت دوورم و نوڤمی ئاوی چاوم

با یادی گۆلم دلم دەریڤی
دلدارى هەزار ئەوهنده دینی

با برزى لەشم لە گرتوووخانه
ئەسرین لە گلیڤه ببنه تانه

دەرویشم و ئەشکهوت نشینم
دلخۆشی ئەوینی پرووی (زین)م

(مەم) بەر لەوه بمرئ مردنی دی
ئەم مردنه ژینه! مردنی چی؟

پا ببوهوه کهوته ریزی چاکان
دەرچوو بوو لە چینی ئاو و خاکان

تیشکیکی گەیشته ناو دەروونی
پروونی دلی ببوه رینموونی

هیشتا چلهیهک نه بووبوه تیپهږ
سەرپاکی گومانی بوونه باوهږ

سوور بوونهوه بۆی شتی نهینی
راستی وهږی هات و کهوته شوینی

هاویشتی له دل ئەوینی تیکول
گول هاته بهری له باتی تیکول

گیان باویهتی چی له لاشی پووچهڤ
گه پجاری مناله داری کۆتهڤ

گوښگه‌شت و به‌هه‌شت و ده‌شت و چیمه‌ن
له‌و چاله‌وه لی‌ی ببوو به دیمه‌ن

دار و ده‌وه‌ن و چل و چیا و که‌ژ
بی‌گیان و ژیاو له‌ئاو، له‌سه‌ر به‌ژ

هه‌رچی که به‌دل له‌وی ده‌نو‌ری
هه‌رچی‌کی به‌بیریا ده‌بو‌وری

(زین)یکی ده‌هاته پېشی چاوان
دل‌داری به‌راستی راسته، ئا، وان

ئه‌ستیره‌گه‌ری ده‌کرد له‌چالا
چاره‌ی ره‌شی خو‌ی ده‌دی له‌خالا

(زین) له چاره‌په‌شویی خوی د‌دویت :

ئهو (زین)ی به داوی دل گرفتار
ئارامی له لا نه‌ما به یه‌کجار

تا (مه‌م) نه‌خرایه گرتوو‌خانی
هیوای نه‌پرا له پیک برانی

له‌و کاته‌وه یاری کوټ له‌پیی دی
ده‌وره‌ی دلی دابوو ناهومی‌دی

سه‌یرانگه و شان‌شینی دلگیر
بوئهو بووه به‌ند و کوټ و زنجیر

دوژمن بوو له خواردن و له خه‌وتن
ئارای نه به روژ، نه به شه‌و سره‌وتن

بی هییز و توان و ده‌سته‌وئه‌ژنو
ه‌هر (مه‌م - مه‌م)ی بوو به داد و روټو

ده‌توایه‌وه بوئی دلی ره‌قی به‌رد
لاواز ببوو، ببوه موویه‌کی زه‌رد

زه‌ردیک وه‌کوو په‌نگ و پروویی خانی
باریک ببوو له چه‌شنی بیره‌کانی

گه‌ر لیی نه ده‌بووه هیچ ده‌رووی پروون
هاواری ده‌کرده چه‌رخ‌ی گه‌ردوون

چم کردووه بوچی بوویه دوژمن ؟
توله‌ی چ ده‌سینی دییته گژمن !

(مەم) ببووه بەشم ئەوەند بەقینی
هێشتا بە منت رەوا نەبینی

تۆ تاقە (مەم) یەک بە زۆر بزانی
لیم بدزی، برادەری دەزانی؟!

تۆی ئاگری هەلەدەکە ی لە کۆلمەم
تا گر بگری بە من دلی (مەم)

خوین شیرن دەکە ی (مەم) ی لە (زین) ی
تا بیخە ی بەر گری ئەوینی

سوودت چ وەچنگ کەوت لە بندا
ئەو قۆزە کورەت نیشانی من دا

بۆ تووشی کچیکی وەک منت کرد
سووچم چ بوو پاشی بۆ ونت کرد

دوو دل کە بە ئاگرت پرووکان
چیت پی گەیی تۆ جگە لە تووکان

لای هەر کەسی بەزم و پیکەنینه
هەر لای من و (مەم) شەپۆر و شینه

دەردی دلی خۆت بە من ببیژە
هەر ژەهری کە پیتە رۆی بریژە

تۆ (یوسف) ی من دەخەیتە چالی
گۆی نادە یە ئاخ و نالە نالی

بووی تانە لە چاو ، لە دل کەسەسم
هەر چاوەروانی بۆی کراسم

من بوومه گهدايه چاو له ريگه
بي (يوسف) و بي په نام و جيگه

يان بيري له دهوري (مهم) دههالا
دهم دهم دهگه لي دهکرد سكالالا

پيت وا نه بي من به بي تو خوشم
سه دهينده بي تو منيش په روشم

ئارام نييه پوژ و شهو له دووري
سووچي منه، باشه ليم ببووري

بهو خوايه كه وا له ژووري سه رمان
دهس ناكه وي ليم بزيك به دهرمان

هر ناوه، كه ماوم، خوم نه ماوم
بيدارييه بوته كاري چاوم

پوژان و شهوان له چاوي گريان
خويناو ده پري هه ناوي بريان

سويراوي سروشكه بوته شهونم
خهو نايه ته چاو كه بييه خهونم

ئهو (زين) كه ديوته وا نه ماوه
ژاكاو پهرو، پهلكي هه لوه راوه

ئهم جوړه يه دهردي من شهو و پو
بي تو ئه وه زيانمه، ئه دي تو؟

له و جيگه يه كييه هاونشينت
چون ده بييه سهر به دوور له (زين) ت

هیچ کس ههیه ئاخۆ بت دوینی
تووشت بووه یار و خهمره وینی

گیرۆدهیی ئیمه! چۆنه بهندت ؟
تۆش کهوتوووه بار له لیوی قهندت ؟

ئهی دل وهره دهر له لهش بهبی ههست
ئهی گیان وهره بیخه سهه لهپی دهست

پاریزی بکهن گهلیک لهو و لهه
چووستی بکهن و برۆنه کن (مهه)

له زمان منهوه بهرن په یامی
بۆم بیننهوه زوو له (مهه) وهلامی

داخوا له چدایه یاری دلدار
ناوی منی جاری دیتته سهه زار

داخۆ له گهلم ته بایه یان زیز
لهو کولمه گه شهی نه بوته پایز؟

ئییستهش وهکوو سوورگولی به هاره
یان وینهیی بولبولی هه ژاره

کۆشک لهمه بوته بهندیخانیک
پیم خۆشه که هه لکهوئ به هانیک

ههر چۆنی بیی هه لیک سهه ری دهه
خۆشتر له به هه شته چال، له گه ل (مهه)

خۆزیا له منیش قه لس ببا میر
ویپرای (مهه) ی پیم ده خسته زنجیر

هه ر جاره كي تر (مه م) م بديبا
 گويم لي نه بووبا، ببا هه چي با

چهند خو شه له کاتي گيانه لاوم
 په نجه ي (مه م) ي ليک ني په لکي چاوم
 گيانه لا = ده مي ئاخر هه ناسه ي ژيان.

(تازدین) و برایانی :

پیرئ که له دهردی دل ببوو پیر
خوش گفت و شیار و زیت و دلگیر

ئاگا له جیهان، گهپاوی شاران
گیپایهوه سه رگوزهشتی یاران

گیرانی (مه م) و گرینی (زین) ئ
وهک ئاگرئ کهوته پرووی زه مینئ

هه ر تیره و هوز و ریز و چینئ
هه ر خییوی ئه وین و دلبرینئ

کئ ببوه زه دهی دهسی ئه وینئ
بو ئه و دووه کهوته کوپری شینئ

ئه م ئاگره ته نیه وه له لاوان
سووتا دلئ دلتهران له تاوان

پیی چوون ئه وی دوستی دوور و کون بوون
(تازدین) و (ستی) مه پرسه چون بوون

بو (زین) ئ به دهردئ چوو بوو (ئهستی)
گریان و شه پور بری برستی

(تازدین) کولی (مه م) به جوړئ گهستی
شیت بوو، دل وهوشی چوو له دهستی

هاواری ده برده بهر برایان
ئیوه و دووسی پیر و که یخودایان

مكله چ هه موو روو له كوڅكى شا كهين
با بو (مه م) ي چاره ره ش تكا كهين

مير به شكه نهرم ببئ به جوړئ
له گوناھي (مه م) ي هه ژار ببوورئ

عارف وتي: ئه و له ژيري دووره
ده وپيكي پلاري شهرم و شووره

كاريكي نه بيته چنگ به گرمي
ببھووده يه نووكه نووك و نهرمي

خوتان دلي مهنو به ش دهناسن
كي بيستي به فوو نهرم بي ئاسن

پيک نايه شتيک له کوږ و ديوان
مهيدان هه يه لي بيته ميوان

که بمانه وهئ بو (مه م) ي بکوڅين
پيوسته که بهرگي جهنگ ببوڅين

چوارئ اوينه و زري ده بهر كهين
خوود بچنه سهر و پهري له سهر دهين
چوارئ اوينه: جلکي شهركه راني كوڼ .
خوود: كلاوي ئاسنيني شهركه راني كوڼ .

هه لسوورنه وه گورزي پالنه وانان
بسوينه وه دوو ده مي ده بانان

يان (مه م) ده بي بيته دهر له ناو چال
يان ههر سي ده خهينه چال سهر و مال

مير ئه و ده مه باش نه هاته پيشئ
ههر يهك له مه شيري دهر بكيښئ

تاقیبیان کهنه وه له لاشی به کرا
نهگ ئه و سه گه با! له (مه م) چ ده کرا

ئه و به کرای به خه نجه ران له ت و په ت
بو توله یی (مه م) ده بیته ده رفه ت

میر بیته و له سه ر سه گی وه ده نگ بی
پاداشتی کلویه گاشه سه نگ بی

هه رسیکی مه ئاشی جه نگ ده گی پین
وه ک ده نکه گهنم سه ران ده هی پین

هه رچی وتی (له ل) بجنری پهل پهل
هه ر سه ر که بزووت بچیته شاکهل
له ل : مه به ست ده نگ له ده م ده ره اتنه .
بجنری = ونجر ونجر کری، لتوپه ت بکری.

سازکه یین له هی، یه ک گه ره ک له خوینی
کی سه ر بپه پینی بیفرینی

بدرین بپه پین به شیر و نیزان
سواران و سه ران زگان و ریزان

ئه و چلک و گه ماری زوری زوری
لاناچی به خوینی گه ش نه شور

پاکه یینه وه جی له ناله باران
بیکه یینه جه ژن له ناو هه ژاران

دیل بینه ده ری له کوته و پیوه ند
دیلان بگه ری و ببیته گووه ند

نازدار و جوان له سهر ته لاران
 «دهست و نه زهرئ» ي بلين هه زاران
 دهسته و نه زهر = دهست به سينه راوهستان له خزمهت گه وره كاندا

بوو بيو ببينه له نازه نينان
 چه پله و گول و دهنگي ئافه رينان

(تازدين) و (چه كو) له ئهم وتاره
 زانيان جگه له و نييه چ چاره

رَاسپارده ده نیرنه لای میر :

کاتی شه وه کی شه وی به ری کرد
رؤژ زینی له پشتی ئەسپی شی کرد

ئەسپی رهشی شهو برایه سه ر خاو
شیی زه رده یی تاوی خسته پر تاو

گرتی ده سی گورزه ئاگرینی
زه رد بووه له ترسی گووی زه مینی

کیشای له که مه رگه تیغی زیرن
نیسی ده ره وین که خو وه شیرن

(تازدین) و برای له گه ل گزینگی
ئامادی کار و سازی جهنگی

شمشیر له که مه ر، جگه ر وه کوو شیر
کیشرانه ده ری ئەسپ له پشتیر
(پشتیر : ته ویله، سه ر گو یلک، سه ر نو یلک .)

ئەسپانی ره سه ن عه ره ب نه ژادان
پیت وابوو فرین له خو حه وادان

ره خشان به چه پوک و کۆل و سمکۆل
پییان ده هه ژا دلێ چیا و چۆل

خاریان ده درپی و دلێ نزاران
بو ناستنی جهنده کی نه یاران

زرم و کوت و هه وهه و و گوران دن
هه رکهس له خه وا بوو رایپه ران دن

گوتیان به کوران بهره‌ی کهس و کار
یان بمرن و یانه (مه‌م) بی‌رزگار

وا گهرده‌نی ئیوه ده‌کری ئازا
خو‌شی له کورپیکه بمری ئازا

(تازدین) یه‌کی خزم و که‌بخودا و ژیر
له کوران‌هوه رای سپارده کن میر

تا که‌نگی! به‌سی بی‌زور و بی‌داد
دۆستان کز و دوزمنان ده‌کا شاد

پیی وا نه‌بی (مه‌م) گونا‌ه‌باره
دی‌لی ده‌سی دل‌یه ئه‌م هه‌ژاره

نازانئ که پاتشای ئه‌وینی
دایگرتووه رووی هه‌موو زه‌مینی؟

دل‌داری له‌سه‌ر که‌سیک بی‌زال
چاوبه‌سته‌یه، گوئ که‌ره، زمان لال

ئیمه که له گه‌ل (مه‌م) چوارین
بو‌به‌خته‌وه‌ری وی چوار دیوارین

هه‌ر چوار سه‌ری مه‌هه‌میشه وه‌ک گو
ئاماده و چاوه‌پیی شه‌قی تو

یان ده‌ربکه‌وئ له به‌ند برامان
یان (به‌کر)ئ بنی‌ری بیته لامان

چیمان له دل‌ایه پی‌بی بی‌ژین
توزی کول و کو به‌وی ده‌پ‌ژین

نايكا گلهيي له خوږى دوا جار
ناخوښى ئهگه ر ببيته سهر بار

مير له بهريان داده نويني :

راسپارده گهياندي راسپيري
جييهك نه بوو (بهكري لي وه شيري

بو كه وله، ده بيني راوي رپوي
چاليكي ده كولي كه وته نيوي

داخوازي ژياني شيري رووته
چاري نه بوو كه وته كلکه سووته

ميرم: وتي شل بچوره پيشي
نابي دلي هم كورانه بيشي

زور هسته مه بينه بهر هه لستت
نه رمي كه نه كه ي ده چم له دستت

فهموو كه له رپي دوو چاوي (تاردين)
به خشيم (مهم) و بيته هاوسه ري (زين)

هم ناگره دامرينه جاري
تا چاري ده كه ين هه ليك به باري

كينه ت نه هه ميشه ناشكرا كه
نالوزي به هيمني رها كه

دورمن كه له تو پتر به هيزه
جي مهرگي له باوهش و هه ميژه

پي ناوي كه بهرگي جهنگ بيوشي
زه هريان له گه روو بکه به خوشي

دوو پيالە دەبئ هەبن لە کن میر
یەك شیر و یەكئ ژەهر دەگەل شیر

یەك خوۆشی لە دۆستان پەیا کات
یەك ژینئ لە دوزمنان جیا کات

یەك فینکی بدا بە توئی لەش و دل
یەك زیندوو بەرئ بکاتە بن گل

پیک نایە چ شت بە توند و گەرمی
وەستایی دەوئ و دەهۆ بە نەرمی

سوورپی شەو و پوژ لە نیو جیهاندا
بروانە خودا بە مەئ نیشان دا

تاریکییە لایە لایە پروونە
دایناوہ لە بەر مە بو نمونە

کاریکی بە پوژ نەهاتە بەر چەنگ
پیک دئ لە شەوی رەشا بە بی دەنگ

ئەو زوئی چرووکی دوو زمانە
بو میری ئەوەندە رست، لە مانە

رپی بیری لە پیش بری بە جاریک
خونکاری لە بارئ بردە باریک

هینایەوہ هیندە شیر و رپیوی
رازاندییەوہ پیس دلئ و دزیوی

میر ببووہ هەسانی ژیر زمانی
پپی داسوہوہ ئەوەندی توانی

زوو باوه‌ری کرد به گفٲی به‌دغه‌ر
 گه‌رناسی له‌بیر چوو، که‌وته سه‌ر گه‌ر
 (گه‌رناسی : نازایه‌تی، بویری .)

فه‌رمووی به‌ سپارده، بیژه (تازدین)
 من بوچمه بی ئه‌وان سه‌ر و ژین

ئه‌و مایه‌یه بو شکوه و به‌ختم
 له‌و رایه که خییوی تاج و ته‌ختم

ئه‌و هوئییه که من بلینده ناوم
 لی‌م بی‌ری منیش له ژین برام

گه‌نجینه‌م و هه‌ژدیهامه (تازدین)
 تاریکه شه‌وم، چرامه (تازدین)

خوی دانئ وه‌کوو برابه‌شی من
 (زین) و (مه‌م)ی ویستوو، پیشکه‌شی بن

چی خواستوو من به‌جیی نه‌هینم؟!
 لی‌م زیز بووه، من سه‌یر ده‌مینم !

هه‌رچی به‌ دل و ده‌می ئه‌وا بی
 بریار بی ده‌س و له‌ جی ره‌وا بی

پاسپارده گه‌راوه کن برایان
 گی‌رایه‌وه گفٲی میر له‌ لایان

شیرانی به‌ کینه‌ وا نه‌رم بوون
 بو میر به‌ نزایه سه‌رگه‌رم بوون

(به‌کر) داوی مه‌رگ بۆ (مه‌م) ده‌نیته‌وه:

ئیواره که پۆژ چرای کوزاوه
په‌رده‌ی ره‌شی شه‌و که دادراوه

عاسمان وه‌کوو سیلی پر له پشکو
ئه‌ستیره تییا دره‌وشی کو کو

ئه‌و میری هه‌میشه شاد و دلخوش
ئه‌و پۆژه په‌رۆش و مات و خامۆش

دلپرسی گلاوی زۆلی به‌دناو
مه‌زنی به‌کزی که هاته به‌ر چاو

گه‌وره‌م! وتی: دامه‌نیشه خه‌مبار!
کار وانیه بۆت نه‌بیته به‌ر بار

ده‌خوازی که شادی بیته داوی
تۆ (زین) و (مه‌م) له دل ده‌راوی

هۆی ئاگری کیشه ئه‌م دووانه‌ن
ماکه‌ی کول و ده‌رد و خه‌م ئه‌وانه‌ن

گه‌ر پێگه‌ بده‌ی گه‌پیکی وا که‌م
بی کیشه (مه‌م) له ناخی راکه‌م

ژه‌هراوی له تۆ که لیی نه‌که‌ن سل
(تازدین) و برای ده‌خاته بن گل

کاریکی که پیک دئ سووک و هاسان
پیی ناوی هه‌را و گورپین و پاسان

تۆ ھەستە برۆ بلی بە (زین) ئ
(مەم) بۆتە خەلووز لەبەر ئەوینی

(مەم) تینوو، تۆی کە ئاوی ژینی
ھەتوان دەسی تۆیە بو برینی

تۆ خۆت ھەرە (مەم) لە چال دەرینە
ئەو بەندی لە دەسیە بیچرینە

زانئومە کە (مەم) گەلی نزارە
پەروانەیی ژارە چاو لە یارە

ھەر چاوی کەوئ بە (زین) ی چاو مەست
ناژی دەمی، گیان دەدا دەمەودەست

سووتاو، زوخالە جەرگ و ناوی
خۆ ناگرئ لە حاستی مەستی چاوی

بەو بۆنە گیانی (مەم) بکیشە
ژیر گل بکە ماکی دەرد و کیشە

سەردار ھەنە باش و کار دوروستن
کەمیان ئەوہیە کە گوئ لە مستن

خۆش باوەر و سادەیی لە باوان
ریشاندەرە بو گوناھ و تاوان

گوئ نادەنە دل کە زۆر بە جییە
گوئچکەھی دلی وان بە دەستی گوئ یە

بە گلینە سپین گەلیکی چاو رەش
پیسان بە جوان دەگرنە باوہش

باوه پرکهری پیاوی دوو زمانن
راست لار و، خوار به راست ده زانن

چییان پی بلی ههر ده لئین به چاوان
نایکولنه وه بیخه نه بناوان

خو رانه گرن ، دژن، به کینن
هیمنایی و پشوو به کهم ده بینن

گویی ناده نه راستی و درویان
زوو بایی ده بن به بیری خویان

کاریان ده سپیرنه ده ست چرووکان
بی بنیچه و هیچ و پووچ و سووکان

ده زگای مه زانان که پرژد و به دغه پر
لیی کووه بوو، بوو داری بی بهر

سه رداری که خیوی بیر و هووشه
بو چینی هه ژار دلی په رووشه

باش تاقی ده کاته وه ده راوان
دانانی له ده وری خوی گلاوان

چل جار ده گرن، چه لیکی ده برن
گوشتیکی گه نیوه چونی ده کرن ؟

هه رکهس که ده بیته کار به ده ستی
با هووشی هه بی و به خوی بوه ستی

له و گفنی ژیانانی گهل ده کهن تال
با گوی کپ و کهر بکا و، زمان لال

میر بہم بیرہوہ دہچیتہ لای (زین):

زانایی شیار و ژیر و بیر ورد
وای پەردە لە رازی میر وە لا برد

شۆقار کہ ببوو بە رینموونی
بەم بیرہوہ چووہ ئەندەرروونی

دڵداریی (زین) داوہ تاوئ
فەرمووی کۆل و کۆ لە دڵ دەر اوئ

تا ئیستە ئەوہی کرا، بپراوہ
ئازاری (مەم) بە ہیچی داوہ

بە خواری بزووتمەوہ لە گەلتان
بمبوورن و مەیگرن لە دلتان

ئەم کارە کہ کاری سەربەخۆ بوو
تۆزیکێ گوناہی چاوی تۆ بوو

ببچارە ئەوہندە چاوی لیت بوو
هۆش و دلی لا نەماوو، شیت بوو

بیستم لە بزیشکی ژیر و پیر بیر
شیت چارە دەکرین بە کۆت و زنجیر

ئەو میوہیی کال بوو خستە چالی
ماوہی گەبینم گەیانە سالی

خۆشتر بووہ ئیستە تیک گەیشتن
جوئ نابنەوہ کاتی پیک گەیشتن

وا ئیسته که بوونه یه کدل و گیان
بو یه کتری ههر دوو بوونه بریان

نرخى دل و دلته پری ده زانن
دل چه سپی یه کن، له بهر دلانن

ریتان ده که وئ ببن به ئاوال
یه کتر بمژن له جیی ده می تال

دل داری له سهر وه پات شاهه
(مه م) سووچی نه کرد و بی گونا هه

سه رکونه یی (مه م) نه گهر بکه م من
پییم وایه خودام ده بیته دوزمن

(مه م) بوو به ئه وینی تو گرفتار
جهرگی به بزانگی تو بریندار

تیری ده سی تو ی له دل چه قیوه
کولمت دل و هوشی لی دزیوه

تا تو ی نه بوو چی نه بوو له پیشا
ئه م سورمه یه کی له چاوی کیشا ؟

بسکت وه کوو ماری رهش (مه م) ی گهست
پرچت دهس و پی و دلی ئه می بهست

زنجیری که زیت له گهر دنی خست
گیان و دلی بوته بوته پیخوست

تو کرتی نه چیری بازی چاوت
خاویچه به تالی بسکی خاوت

هەر خۆت بچۆ لای و بیدوینە
زنجیری لە دەست وپێ دەریڤه

ئەى خونچەیی سوورگۆلى نەپشکووت
پرزگار بکە بولبولت، ببن جووت

ئەو تینووہ چاوهکەى فورائى
تۆى وا بکە ئاوى تۆى بگاتى

ئەى ئاوى زيان بچۆره کن (مەم)
هەر نامرئى کە پييتى تەر بکا دەم

(زین)یکى دووسەت برین لە جەرگى
بەم واتەیه کەوتە گيژى مەرگى

ئەو ئابرومەند و خيوى شەرمە
ئەو دل بە ئەوین کولآو و گەرمە

لەم گفته کولایهوه برینی
یە کجارهکی هاته جۆش ئەوینی

خۆیناوى دلى لە چاو سەرى کرد
زووخاوى هەچی هەبوو دەرى کرد

دلدارى بە پيلى چەشنى دەریا
شەرمیونی پەردە بوو لە بەریا
(پیل : شەپۆل .)

لەمپەر کە وەلابرا لە نیوان
سەر رپژ بوو زوخاوى دل لە لیوان

دەریای کەسەرى کە هاته سەر جۆش
بە کولیکى بە گور پەراندى سەرپۆش

واى زوربه ستاند شه پولى خوينى
 كه م مابوو كه خوشى رارفينى

ئاومالكي رقى دلى رهقى مير
 پا بووه چلك ، چلى نه بوو گير

دوى ئاگرى جه رگى (زين)ى برزاو
 باراندى له چاوى مير تكهى ئاو
 (دوى : دووكه لى .)

پيت و ابوو هه ژار هه زار پيشه
 مهى سووره رزا له زاره شيشه

پا بووه دلى له كيمى كينى
 گرتى به زه يى به دهردى (زين)ى
 كيم = هه وا و جه راحه تى برين .

(زين) بى دل و دهم شه لالى خوينى
 بيهووده بوو ويستى بيدوينى

گريا له سه رى دريژ شه و گار
 كو بوونه وه لى به رهى كه س و كار

وتيان نه مه چى بوو، بوچى كوشتت ؟
 نه م خوينه به جى نه بوو كه رشتت

(زين) گولبنى باخى شه رم و پاكي
 (زين)ى له جيهان كه نه بوه تاكي

بى سووچ و گونا ه پاكي و خاوين
 هه رگيز نه كه هوت په له لى له داوين

نه و گه وهه رى شه و چراى جيهانه
 چون وردى ده كه لى به بى به هانه ؟

کهی و ابووه مهزن و پاتشاهی
هه لکاته هه ژار و بی گوناھی

به مجوره ده خاک و خوینی راکا
به م زوره گیان له لهش جیا کا

چی نیوه ده لئین؟! وته: نه وایه
کهی کوشتنی (زین) به من ره وایه

کوشتهی (مه م) ی بیکهس و هه ژاره
بو یاره نه خووش و گه شکه داره

(زین) تاقه گولیکی باغی شاهی
من چون له دهسی دهدهم هه وایی

دهستهی کهس و کار به جاری شیوان
ئه سرین له دوو چاو و بار له لیوان

بوه شین و شه پور له ناو جوانان
هاوار ده گه یشته عاسمانان

له پری وتی: یهک، ده هات له ریوه
(مه م) مرد و ژیانی دا به نیوه

(زین) پیچی که مرد بوو ژیاوه
ههستا و له سه رینی پالی داوه

ده پروانی له هاوده م و له یاران
دی میر دهگری به تاوی باران

هه رچی کهس و کاره ده رده داره
خه مباره، هه ژاره لیو به باره

پووی کرده برای، وتی سهری من :
گۆری ته، که بویته ریبهری من

گیرا بوو گیانی من له لهش دا
مابوو وهکوو (مهه) له چالی رهش دا

ههر چاوی له لیوی تو به جاری
چاریکی بکهی که پیی بچاری

بو هیشتنی ئابروو، دلی تو
دهرچوونی نه دی هه تاکوو ئه مرؤ

وا نیسته که خوت رچهت نیشان دا
گیانم ده فری به دووی گیان دا

رۆزی رهش و لهش له ئاو، خاکی
رابرد و گیان گه یشته پاکی

چه نه دی له شه کهم له خوی وه رهز بوو
گیانم ده ئه وهند زه بوون و کز بوو

رپی دهر نه ده کرد له دهر د و ئیشی
گیانی (مهه) ی گه بییه که وته پییشی

دهرچوون له جیهانی پووچ و بهر باد
وا گه یینه ژیانی خو ش و ئازاد

به ربوون له که مهندی دوو زمانان
دهسته ملی به کن له عاسمانان

گیانیکی که پاک فری له سهر جی
بی جی نییه، جی هه یه له ههر جی

هاوجووتی یه کین مه لئین جودا بوون
بووکنی مه فریشتهیی خودا بوون

گیانی مه که پاک و پاک ره وشتن
ئه مرۆ له بههشتی پیک گهشتن

وا ئیسته به جاری دلتیا بوون
مانیان نهمره و نهما جیا بوون

تینوو له زهوی که ماوه لهشمان
دهریای بهزهیی خودایه بهشمان

قاپیلکی گلین که خاکه سه رمان
گیانمان گه یینه ههواری هه رمان

ئیتتر نییه ترس و خو وهشاردن
نه زیانی خوشک به کاک سپاردن

نه توانه وهیه لهوئ و نه گۆران
مایه ی ئهوئ بیبه شه له دۆران

تۆزی مه گه یشته پۆزی پۆشن
ئه م خوشن و ئیوه بو پهروشن؟

مه یکه ن به کر و هونه روه ریی من
(مه م) پیشره وه بۆته ریبه ری من

ئه و پیری که من دهسم بهوی دا
چیم دیتوو؟ ئه و نیشان منی دا

گهرچی له رواله تا گه دا بوو
زۆر پایه بلندتریش له شا بوو

جی بهرزه له باره گای خودایی
پیخوستیه تانجی پاتشاهی

گیان و دلی بوته شیوی پیروژ
بی ترسه له گیژ و توژ و باهوژ

کیشای دهسی من به ری ئه وینا
دوای کهوتم و گهیمه کیوی سینا

(مه م) بوو له بهزه ی خودای گه یاندم
ئه م بوو که له گیژی رای په راندم

هینامیه ده ری له په رده که ی خاک
پاکانه می کرد له کن خودای تاک

پیو وانه بی من ئه ویسته زیندووم
له و کاته وه (مه م) نه ماوه مردووم

خوازرایه وه ئه و گیانی ئیسته
(مه م) پیم ده لی توژی تر بو یسته

مالاوا بکه م له ئیوه گشتوو
پی خوشه خه موو نه بی که کوشتوو

ته نیا هه ر ئه وه نده راسپیرن
ته رمی مه به ناو و داو وه شیرن

دیبسان ده گه پیمه وه به هه شتی
هه مده م به (مه م) م له به زم و گه شتی

دوایین راسپیږی (زین) :

راسپیږی (زین) وا بوو بو میر
ئهی مهزنی بلیند پایه و ژیر

گوږیت بی گیان و دل سهر و ژین
ههر دهم ده بهرت مرن دوو سهرت (زین)

ئهو یه کدوو هه ناسه دوا پشووی من
هیوام هه یه خهم نه خوئی له دووی من

ههر پوژی بهری که من (مهم) م گرت
شه شانگی که ساسیی و خهم م گرت

له و ناوچه یه خیوی ده سته لاتم
پهیدا بووه بووم له ریی خه باتم

(مهم) بو من و کامره وایی بو تو
خهم بو من و پاتشایی بو تو

چاوت له به شم نه بی که سی من
بو تو هه موو شت، کزی به شی من

دانیشه له ته ختی سهروه ری خوټ
لار دابنی تانج له سهر سه ری خوټ

سازی بده به زمی کوپ و ئاههنگ
گووه ند بگه ریټ و چهنگ بدا دهنگ

سه رخوش بکه ساده و پروالان
دلخوش بکه بییر و که ونه سالان

گش مایهیی بهزم و شادومانی
چی خوشیدهرن به زیندهگانی

له خواردن و خواردنهوه ببن ساز
دهنگ داتهوه دهنگی ساز و ئاواز

ئازاد بکرین کهنیز و بهندان
پرزگاری درئ به دیل و بهندان

پهخشان بکه زیر و پول و پاران
کویان بکهوه گهلی ههژاران

لیم خرکهوه پولی نازهنینان
خوین شیرن و دهم به پیکهنینان

جوان بین و بچن له دهور و بهرمان
به بینه سهما له دهوری تهرمان

با گهوره و کهبخودا له ناوا
پیروزی بکهن له بووک و زاوا

بۆنخۆش و گولآو بلا گهلیک بن
پیویسته پتر له ههر شتیک بن

بۆ ئیمه نه باوی ئاو و خاکه
پیک گهشتنی دوو گیانی پاکه

لهشمان که دهچیته گور و چالی
گیانمان له بههشتی لیک دههالی

لهو بهزمه فریشته تیدهکۆشن
داخوازی بهرام و بۆنی خوشن

پوژئی که (ستی) ت دہدا بہ (تازدین)
 ئاواش بکہ ئیستہ بو (مہم) و (زین)

بازار و شہقامی شار و دہم چہم
 با جوان بکرین بہ چہشنی ئہو دہم

با دہرچنہ دہشتی شوپہسواران
 پمبازی بکہن بہ یادی جارن

(بوٲان) ی لییان ببیٲہ جیژن
 دلخوش بن و لاوکان ببیژن

وہک ئہودہمہ خوت (ستی) ت بہرئی کرد
 چونت بہ دلی مہ جیبہجی کرد

ھیوامہ لہگہل منیش و ہہابی
 بو میش و ہکوو ئہو، چرا و برا بی

بو تہرمی منیش دوو سہت ئہوہندہ
 دلخوش بیی و شادو دہم بہ خہندہ

پییشمان خہ گورانیبیژی خوشدہنگ
 ریکیان خہ بہ چہپک و بہزم و ئاہہنگ

دہربہستی و ہکوو کہژاویہک بی
 جیی دوو کہس و تاقہ چاویہک بی

زیپرکفتی بکہن ہہمووی دہر و ناو
 بترووسکی لہ دوورہوہ لہ بہر تاو

پہلکی گولی رابخہن لہ ناوا
 دلیان لہ گولانہ بووک و زاوا

بم گوڙنه وه چه شنی بووکی شایان
کاری مه که سووک بيم له لایان

کیزوله به دلپری نه بیژن
(زین) نه به ناو و دل دهنیژن

به زمی (ستی) خوش و پوژی گهش بوو
(زین) مردن و ژینی چاره پرهش بوو

با (ئستی) جل و خشل دهبه رکا
خوی بیت له گهلم، گلم وهسه رکا

(تازدین) دهري خا ئه سپ له خاوا
سوار بی و بچی شان به شانی زاوا

(مه م) چوون بوو که ئه و (ستی) درایه
(مه م) بیکهسه هه ر ئه و ی برایه

له م پووه ئه توش هه یا به سالی
هه ر مالی که ده ر ده خه ی له مالی

هه ر خواردنئ دهیده یه هه ژاران
هه رچیکی به خت ده که ی له یاران

چه ند دالده ده ده ی به پی په نایان
ده س پر که به ری ده که ی گه دایان

هه ر به رگی ده که یته به ر شپولان
پیت دینه گه شه و بزه کلولان

هه ر چه نده ده بی به که س له بیکهس
هه ر پوژی که ده گری ده ستی بی ده س

هه‌رچه‌ندی ده‌گه‌ی به دادی داماو
ئەسرین دەسپێ له چاوی گریاو

هه‌توان که ده‌خه‌يته سهر برینیک
شادی که ده‌ده‌ی به دل‌خه‌مینیک

دیلان که وه‌ده‌ر ده‌خه‌ی له زیندان
دل‌خۆشی ده‌ده‌ی به‌وه‌ی له شین دان

تا پیت هه‌یه پیتی کورده‌واری
چه‌ند هه‌ل‌ده‌که‌نی ره‌گی هه‌ژاری

ده‌رمانگه و فی‌رگه، ری‌گه و پرد
مزگه‌وت و میوانگه چیت دروست کرد

چه‌ند ری‌ز ده‌نرئ له ته‌خت و تاجت
چه‌ند کۆوه ده‌بئ پیتاک و باجت

مانگانه‌یی کاربه‌ده‌ست و نووسه‌ر
پیشمه‌رگه و ئەفسه‌ران و نوکه‌ر

چه‌ند خوینی له دوژمنان ده‌ریژی
هه‌رچه‌ندی که خوینمژان ده‌نیژی

تالان و برۆ له دوژمنی کورد
چی دیته ده‌ست هه‌مووی گر و ورد

با گشتی له‌سه‌ر نیازی من بی
وای دانی به ناو جیازی من بی

پیم ناکرئ هیچ به‌رم له گه‌ل‌خۆم
پاش بارئ بلان به‌رئ کرئ بۆم

شانازی بکه م له کن ئه و و ئه م
که س نه یژئ شتی که مه ژنی (مه م)

په ردووی مه ئه گه رچی گوږی ته نگه
بو بووکئ که با به چه نگه نه نگه

ئو جیگه یه دوور له به ژن و بالآت
بو ئیمه یه جیی نیاز و ئاوات

پاسپیږی که زوره لیم ببووره
یه کجارییه کوچ و ریگه دووره

چه ندی له ده س- ت دئ زور ئه گه ر که م
ده رماوئ له بیږی خوټ من و (مه م)

خزما یه تی (مه م) به که م مه زانه
(مه م) تاج به سه ریکه له م جیهانه

ته رمئ که ده چیته گوږه خانان
هه لده گری هه لی گرن به شانان

هه رچه نده منیش له لای ئه وه جیم
بو گوږ و به ره و مه رگ به پی دیم

خواکه ی نه چی چیدی بی به شم که ی
له م مردنه شا به خت ره شم که ی

بم نیژه له ژیر گلا ده گه ل (مه م)
پوومان له یه ک و ده سی له مل که م

میوانی (مه م) م چ خو شه مردن
بو ئیمه نه جیی په رو شه مردن

مير كهوته گرین و داد و پۆر پۆ
 فهرمووی دلّه کهم سووتاوه بۆ تۆ

سویندم به خودای خوڤیا و نه دیوان
 بۆ ئیوه له دلّمه وهم په ژبیوان

خۆت ههسته سه ری ده بیدوینه
 بیهینه له مردنیی بسینه

زیندوو بن و بچنه ناخی خاكا
 كهس نابى له یهكتروو جیا كا

(زين) له ژوور سه ريني (مه م) دا :

(زين) نهو به زه يي له پووي برا دي
سه رداني (مه م) ي گه لي ره وا دي

پازايه وه هر له پي هه تا سر
ده راي له جواني كه وته گه وه هر

(نهستي) و به سدان له ديده كالان
نهستي ره له دهوري روژي هالان

چاومه ست و به له ك خر و كه زي شوپ
دهر چوون وه كوو دوپ ده رين له قاپوپ

دهرويشه ده چي ته ديده ني پير
كو ماوه كوري گه دا و كچي مير

هيوا نه له كو شكه وا له بهنده
دل به سته يه (زين) و (مه م) كه مهنده

دهرگا كه كرايه وه له ياران
زيندان بووه باخي نازداران

چوه سر (مه م) ي بهر له (زين) ي (نهستي)
دي مردووه نايه دهنگ و خوستي

گيان چوته دهري له به زن و بالآ
مال بيكه سه ، كهس نييه له مالآ

والايه قوتووي دوپي گياني
كوژاوه ته وه گري زياني

گولزاري وشك بووه به بي ئاو
بي رونه چرا و پليته سووتاو

پرسی له كه سانی هاوده می بوون
هاوبه ندی گران و هاو خه می بوون

وتیان له ده ریوه هات ترووسکی
دهرچوو له سه ری (مه م) یش برووسکی

یه ک وینه یی مانگ و رۆژ، ئهوی تر
هالا ئهوی ژوور لهوی نهوی تر

یه ک بو یه کی كهوته تیشكه رشتن
تا بوونه یه کیك و پیک گه یشتن

به م جوړه دره وشی سه رده می چاک
شه ورهش له مه بوو به رۆژی پوناک

له و کاته وه (مه م) نه ما له سه ر هوش
پی خوش نییه رابی له و خهوی خوش

تا چاوی دلت له سه رییه تانه
پی ت وایه كه نه بووه ئه و شتانه

گیان تیشکی خودایه سه ربه خویه
راگوازتن و توانه وهی درویه

خوین لانه یه بو، نه خو ی گیانه
چیدی له گیان بللی زیانه

هاورپی كه له گه ل (مه م) گرا بوون
له م رازه گرنگه شاره زا بوون

رې شاندەرى باش بوو بۆ ھەوالان
 بردینە دەری لە ناو خەيالان

(ئەستی) چووہ بن سەری (مەم) ی ژار
 تا کەنگی دەنووی لەخەو بە بیدار

ھەلبینە سەرت ببینە (زین) ت
 ھاتۆتە بەرت گیان و ژینت

تینووی؟ چووہ لەمپەر و لە نیوان
 وا ئاوی ژیان و تەر کە لیوان

لەم مردووہ بەو وتار و باسە
 ھەلچوو تەپ و دووکەلی ھەناسە

(زین) دەستی گەیان دەستی یاری
 فرمیسکی لە چاوی مەستی باری

ئەسرینی رڤاندی پووشی شەرمی
 سەرپووشی دراند لە سنگی نەرمی

گریە ی بە کول و کزە ی ھەناوان
 جەرگی گەڤری رەقی دەتاوان

بای گەرمی ھەناسەو و ھەنسکی
 رای مائی لە دەوری کولمی، بسکی

پووپووش کە وەلادرا لە رووی (زین)
 رۆژ تیشکی گەیان دە مانگی بی تین

تاریکی مەرگ ھەلات لە جیدا
 پیت و ابوو کە رۆژھەلات لە ویدا

ئەى (مەم) وتى: بۆت گەلى بە تاسەم
گيان بېنەو بەر بە باى ھەناسەم

بۆى ژياوہ (مەمۆ) بە گەلى (زىن) ئى
بوورايەوہ بەش بر او لە ژىنى

داى تىشكى ئەوين لە ناو دەررونى
ھىز كەوتەوہ گور، رەوى زەبوونى

ھەر چاوى كەوت بە مەستى چاوى
تىن ھاتەوہ بەر دل و ھەناوى

فرمىسكى كە ھات بە چاوى رەش دا
لەو مردووە بوونە خوین لە رەگدا

ئەى (مەم) وەرە رابە لاوى چابە
خالى رەشە بۆتە، بۆتە كابە

رپووم تى بکہ! رپووگە خوۋشە من بم
لىو بمزە لەباتى ئاوى زمزم

لەم بەژنە كە نەخشى دەستى خوايە
ھەر سوورپى بەدى ھەجت رەوايە

باوہش وەكرىم و چاوەرپى تۆم
(مەم) چەشنى پەپوولە چوو بەرەو مۆم

ھىشتا نەببوو نزيكى (زىن) ئى
سووتاندى پەرى گرى ئەوينى

سەرخوۋشى يەكن بە رەنگ و بۆيە
جىي راز و نياز و گەتو گۆيە

(زین) ئیژی پھپھولھ ریئومامی
 پھروانھ وتی تھ شھوچرامی
 (تھ : تۆ . ئھتۆ .)

(مھم) خوۆشی و فینکی دلمھ ناوت
 (زین) گیانی (مھم)ی بھ گوۆری چاوت

(مھم) داومھ بھ تۆ دلم بھ شھشدانگ
 (زین) دلبری تۆ، بھ تیری برزانگ

(مھم) داوی خھمی مھ گشتھ بی تۆ
 (زین) جھرگ و دلم برشتھ بی تۆ

(مھم) سینھیی من بھھشتی نۆیھ
 (زین) بی تۆ ھھموو شتیگ درۆیھ

(مھم) ئھو مھمھ سیوی دھستی بو تۆ
 (زین) گھردھنی دل لھ رستھ بو تۆ

(مھم) بو مھ ئھیستھ رووگھیھ رووت
 (زین) بھسییھ گیان لھ تاوی تۆ سووت

(ئھستی) و کھس و کار کھ بوون لھ گوۆرا
 خوینیان لھ ھھناو و چاو دھچوۆرا

وتیان بدھ موژدھ بھختھ یارت
 پیکھاتووه ریکھ کار و بارت

بو (زین) کھ زھبوون ببوو گیانت
 گھر میر دھگھرا لھ دووی نھمانت

وا میر بھزھیی دھکاتھ پیشھ
 (زین) بو ت بووھ ھاوسھری ھھمیشھ

وا ئاوی ژیان ئەگەر دەنۆشیت
لوقمان ئەوەتا ئەگەر نەخۆشیت

مەجرۆون ئەوە لەیلە سەرتی داوہ
بۆ دەستەملان فرەہی نەماوہ

بولبول ئەوەتا ئەوی گۆلت بوو
لولوپەری پۆژھەلات پشکووت
(لولوپەر : نۆلوفەر، گۆلە لاو لاو .)

دیوانەیی دەردە، رابە چابە
بیگانەیی بەردە، ئاشنا بە

ئەو پەریە کہ تۆی بە ئارەزوو بووی
ئەو شوخی ھەمیشە چاو لە دوو بووی

ھەرچۆنی دەھاتە بەر خەیاڵت
دەرچوو لە خەیاڵ و بۆتە مالت

دەستت مەخە بەر بەشی خودادا
بێھوودە مەدە ژیان بە بادا

دەم نئی دەمی (زین) و دەس لە گەردن
رابویرە پەلەت چیبیە لە مردن ؟

خۆ ژیر کہ رەھا کہ کۆت و زنجیر
وا باشە لەگەڵ مە بییە کن میر

پیرۆزیە سببەری لە سەر مە
بۆتان دلئی ئیستە گەرم و نەرمە

ئازایە گەلی لە چاکە کردن
بەخشندەییە مەردە خییوی بوردن

هه رچی كهس و دۆسته بانگ كراوه
چی مایه ی به زمه ساز دراوه

خۆش به ختی و خۆشی رووی له تۆیه
میر دووره درۆیه، راستگۆیه

هه ر بیگه یه هه یچ دلی نه مینئ
ئاواتی دلت به جی ده هیئ

(زین) ت دهوئ چی تریش ده خوازی
ده ت داتئ هه مووی به سه رفرازی

(مه م) بیستی ئه مانه تۆزئ راما
درکاندی ده می له جی و ه راما

لاتان ئه وی مه زن و پاتشایه
لام بیكه س و دیل و بی په نایه

ته ختی وی بنی له سه ر خه یاله
خانووچكه یه جی گه مه ی مناله

ده زگایه کی دوور له مان و پووچه
زیانباریه جی گونا ه و سووچه

خونكارئ به مردنئ نه ویرئ
پیاو چۆن ده بی خۆی به وی سپیرئ

خۆم داوه ته ده ستی پاتشاهیك
به خشندی به بو هه موو گونا هیک

خونكار و هه ژار له لای یه کیکن
ئاکاری به جین و ریک و پیکن

هاوینهیی پرووی (زین)ی چی کرد
نهخش و کری خال و بسکی لی کرد

لهو ئاوینه دا ئهوم دی جاریک
ئیتر به کهسم نهماوه کاریک

وهستای من و (زین)ی دلمی ئهستاند
گیانمی له خهوی نهزانی ههستاند

ئهو خییوی شکویه، پاکه، تاکه
بی مردن و چوون و ترس و باکه

ههر لهو دهکری سوپاسگوزاری
خستینی بههشتی نازداری

دهستی بهزهیی دریزه بو مه
خوشیی و گهشیی گشته بو مه

زۆرباش بوو نهگهینه یهک له پرووی خاک
مۆرین و دهچین دل و دهروون پاک

دوو نۆبهری باخی ناز و خوشین
مهی پیک گهییی لهوی دهنۆشین

دلدار که له سهر زهوی دهمینن
زۆریان ههیه تۆوی پیس دهچینن

داوین تهپ و شهرمهزار و سهرشوپ
بی ئابروو پهل دهن بهرهو گۆر

گۆوهندی مه خوشه لهو بهههشته
پازاوهتهوه پهری و فریشته

مزگیننی ددهن له چوونی ئیمه
شانازی دهکهن به بوونی ئیمه

کوا ئیمه دهچینه کن فریشتان
جیی ئیمه بلندتره له گشتیان

جیی دلبر و دلتهپران جودایه
بو ئیمه ژوانگه لای خودایه

هیوان ههر ئهوهند ههیه له لای ئه
ههرچی زوو بهچمه بارهگای ئه

کاتی که نزای له دهم براره
دهرگای بهزهیی خودا کراره

ههروا نهژییا له ژینی تالا
بالداری گییانی فریه بالا

گیان دهستی له ئاو و گل که بهر بوو
به نیازی گهیشته و بهختهوهر بوو

پهروانه له پوشنایی هالا
جی ما له زهوی له شیکی والا

شین بو (مه م) :

ده یگوت ئهوی شینی بو (مه م) ئی کرد
ئهو رۆژه که ئهو ههزاره پی مرد

بوو شین و شه پور له ناو (جزیر) ئی
گش پیاو و ژنیک و لاو و پیری

(بو تان) ی له گه وره تا بچووکان
زاوا و خه سوو، خزوور و بووکان

دارا و نه دار، بلند و نزمان
زانا و نه زان، نه ناس و خزمان

ده رویش و به ریش و مهستی باده
پاک و به چلک، به کولک و ساده

کوئخا، به ره لا، هه له، شهل و گیر
گشتی وه کوو یهک ببوونه شین گیر

چاویان ته ر و قور به شان و ره شیپوش
پهیدا نه ده بوو یه کیکی دلخوش

بیگانه و دووره ده ست و خوئی
هه رکهس به ره و ته رمی (مه م) ده رۆیی

بو شوینی ده رۆیی (به کر) ی پر کین
تا گوم ببی، که وته داوی (تار دین)

بو کوئی؟ وتی : سیسه ماری به دفه ر !
ئهی ماکی هه موو به لا و گزی و گه ر
(گه ر : گه مار، پیس، به دفه ر، ناحه زکار.)

ئەى لەمپەرى بەر دۆ و نیازان
پېستەر لە ھەموو سەگ و بەرازان

ئابروو بەرى دۆتەپرانى دۆدار
خوئ پېوھکەرى دۆى بریندار

کۆستت کەوئ وەک (مەم) ت لە من کرد
چیدیت دەوئ کەتنى خۆت بە من کرد

ئەو دەردە کە دات بە (مەم) لەسەر چى ؟
ھېشتا دەتەوئ لە دەست مە دەرچى !؟

بگرە لە دەسم دەبانى دوو دەم
بت کەم بە یەکەم لە تۆلەيى (مەم)

یەک بر سەرى (بەکرى) پى نەوى بوو
لاشەى سەگى چەسپى سەر زەوى بوو

کاتیکی کە ھات بەلای برا دا
پووناکی نەدى لە ناو چرا دا

دایگرت لە سەرى کلاو و تۆمار
ھاویشتییه سەر لەشى (مەم) ی ژار

دیوانە و ھار لە تاو برایئ
شالای دەبرد وەکوو زەھایئ

نیازی ھەبوو ھەرچى بیته پېشى
بو تۆلە گیانى وی بکېشى

کى لەو دەمە دا ببا تخوونى
پاپای بوو لە مردن و نەبوونى
پاپا بوون = خوزیار، ئارەزوومەند، پى خوش بوون.

هاوار له دهسی برایه کن میر
زوو پی و دهسی خسته بهند و زنجیر

تهرمی (مه م) ی کهوته ری بهره و گور
کومه ل له دواوه مات و سه رشور

کوته ل که له پشتی ئه سپی (مه م) بوو
بو هه رکه سی ماکی دهر د و خه م بوو

(تازدین) ی له پشت شه ته ک درابوو
ئاگای که له بردنی برا بوو

زنجیری له دهست و پی چراندن
دهروازه و بهندی تیک شکاندن

ئهنگوچکی سپی نایه نیو ههش
تهرمی (مه م) ی گرته میز و باوهش

خزم و کهس و کار و دوست و یاران
گریان له گه لی به تاوی باران

شلپه ی دهس و سینه یی جوانان
دهنگی دهگه یشته عهسمانان

ههرچی ژن و کیزه پور کراوه
پوویمان ده رنی به ده م سه ماوه

گشتی له پ و په نجه سوور و ئال بوون
بی رهنگ و خه نه، له خوین شه لال بوون

پیزیک له کچان یه کیک له لاوان
پییان هه لده گوت به بهند و باوان

پۆلېك له دوايهوه له خو دهر
هينديكي له پيش تهرم سهماكه

پير كهوتنه ناو، به تاو دهكهن شين
مير دهره به چاو دهباري ئهسرين

(زين) هاته سهما ، له پيشي تهرما
چنگي دهكوتا به سينگي نهرما

پهخشان ببوو مووي بهسهر لهشيدا
وهك ناوي ژيان له ناو رهشي دا

ئهو كاتي سهماي دهكرد له تاو (مهه)
زوهره به سهماوه كهوته ناو تهم

پوروي كه دههاته دهر له ليوان
له سويي دهتاوه جهرگي كيوان

دار و دهوهني دهگهل دهنالي
گرياني ژياني كرده تالي

لهو شينه مرو ئهوهنده وهكو بوو
جهرگ و دلي ري به كهند و كو بوو

رهوتيان دلي عهرزي پي دهلهرزي
بوولهرزه دهكهوته نزم و بهرزي

هيند دادهورهينه رووي وهكو گول
فرميسكي كچان به هوئي كولي دل

پيت وا بوو له ههورهكهي بههاري
بارانه له سهر گولان دهباري

چارشيوي رهشي ژنان ئهويدهم
پهيدا بوو، نيشاني شينه بو (مهه)

پووپوش له پووان كرايه پهرژين
رهشيان له بهرايه بو (مهه) و (زين)

(زین) به زهیی به (به کر) دا دی :

دییان کاتی که گهینه قسنی بهر شار
لاشیکی تخیل له بهینی دوو دار
(قسن : دیواری بهردینی دهوری شار، گلکوی پیاوچاکان .)

زانیان ئه وه (به کر) مه رگه وه پ بوو
ئاو لاکه که لاکه ماکی گه پ بوو

(تازدین) ه سه ری له له ش جیا کرد
کیشه ی له زهوی ته ره و تونا کرد

چیرۆکی (به کر) که گه ییه کن (زین)
پارایه وه بو ی له میر و (تازدین)

پیاوچاک له رق و له کینه دوورن
هه رچه نده به سووچه لی بی بوورن

بی فه پ که به چاکه نه درئ پاداش
جیاوازی به چی بی باش و ناباش ؟

خوای سازده ری عه رز و عاسمانان
داینا له به ریوه بو مه مانان

پۆژی که ئه وینی دا به دلدار
ئه و پۆژه بدیشی دا به به دکار

چۆن ده کرئ که پاک له پیس وشیرن
زۆر هه سته مه لیکی هه لوه ژیرن

لای سووره گولان دروو پرواوه
گه نجی هه بی ماری وا به لاوه

گول سيسي به دوور له درک و دالان
مار هوپه که گهنج نهچي به تالان

گهر پيسي وهکوو (بهکر) نهبووبا
هيچ دوور نهبوو ئابرووی مه چووبا

هرچه ند به پواله ناتهبابو
راستوو دهوي بو مه دوستي چا بوو

گهر نهو نهدهبوو به لهمپهري مه
گومرايي دهبوو به ريبهري مه

وا دهر نهدهچووین له شهرمه زاري
پيرو ز نهدهبووین له کورده واري

نهو ريگه يي پاكي خسته بهرمان
زور زور نه مه گي ههيه له سهرمان

هرچه نده به خووی گه يشت زياني
دوراندي له ريي مه دا زياني

پيم خوش نييه هيچ گريي وه بهر بي
هيوان ههيه شاد و بهخته وهر بي

ئیدی بهسه ئابرووی مه پيرن
لهو جيی که من و (مه م) ده نيژن

نهو ببوه سه گيكي پاسدهري مه
با ههر بکهوي له بهر دهري مه

لاي ئيمه بنيزري با گياني
پاسي مه بديري لهو جيهاني

ٻڙوانه بهزهى دل و دهرورنى!
 ئاوپنه بهزپنه ئهه به روونى

ئاوپنه و ئاوه ماري دهگرئ
 كي بهخشي كهسي له دهستي بمرئ؟

ههركهس كه بهزهى خودا نه بينئ
 نه پرووكئ به ئاگرئ ئهوينئ

نه كولابئ له ناو ئهوينى پاكا
 پيى وايه كهس ئهه شتانه ناكا

پاكان كه بهزهى خودا ده بينن
 وهك هوزى فريشته دووره كينن

مردنی (زین) :

دل گهستهیی ههژدیهای ئهوینی
کوژراوی دوو چاوی مهستی (زین)

گیراوی گوناھی بی گوناھی
سووتاوی گر و دوومانی ئاهی

ئهو تازه نهمامی وا له بهر دل
بهژنی به نهکامی کهوته بن گل

وهک گهوههی گهنج به خاک سپیرا
ماریشی له پینینی وهشیرا
(پینین : ژیر پی ، پابین ، خوار پی .)

ئهو کیلی چهقا له بن سهری (مهه)
دهیگوت که سهرم بلنده، گهورهه

کوا کیلی که شان له شانی من دا
کی نووستوووه وهک (مهه)ی له بن دا ؟

شای کومهل و هوژی سهرفیرازان
میوانمه، دهبمه جیی نیازان

(زین) هات ولهدهوری کیلی هالا
لیی کرده نیسی به بهژن و بالا

خوین ههلهدهوری له چاوی ئالی
دهتوایهوه دل له ناله ئالی

چاوی وهکووههوری خاکهلیوه
رپژنهیی به گوری دهپرشت له جیوه

فرمیسکی له گوږی (مه م) که باری
 په ننگا به مراری گوږی یاری

چه ندهی ده کشاند له دل هه ناسه
 تیڅرا نهوی خزمه یان نه ناسه

فریادی بلند ده بوو به گریان
 کی بوو دلی بوئی نه بی به بریان ؟

پیشمه رگه و نه فسه ر و وه زیران
 درویش و له پیش و لاو و پیران

دلدار و جوان و نازه نینان
 دارا و هه ژار و دلبرینان

ویڅرا وه کوو (زین) ده لبه خه م بوون
 پوړو ده گه یشته چه رخی گه ردوون

هاوار و گرین و داد و شینی
 بردی گوږ و هیژ و تاو و تینی

پوښت له په نای سه ری (مه م) ی ژار
 ده یگوت به سه د ئاخ و زاری، نه ی یار

نه ی خییو دل و له ش و گیانم
 باخ بووم و ببوویه باخه وانم

له و پوژه وه باخی خوت نه دیوه
 وشکه، کزه، زه رده، پهل و هریوه

شللیره یی لیو و پسته یی ده م
 بادامی دوو چاو و سیوی کولمه م

دوو مه مکی بره و شکیینی لیمو
بی ناز و له هه لوهرینه بی تو

لیت پروون بی که نادریتته دهس کهس
توی خاون و تو دهناسن و بهس

ئهمبهژنه له سهر تو راوه شینم
میوه و گول و په لکی داوه شینم

شه و بوون و وه نه وشه و هه لالان
بسک و خهت و خال بدهم به تالان

وهک گول شمه کی دروو دهبهر کهم
بو تو قور و خوول و گل وه سهر کهم

بسکان هه موو تا به تا بکیشم
وهک گیانی په ژار و پر له ئیشم

ئهم باخی گوله م به ریک و پیکی
ههر په لک و شکوفه و چلیکی

بو تو بوو که بیی و لیی بنوری
توش جیگه ده گوری، جی له گوری

من جوانی چ لیده کهم به بی تو؟
بو تو نه بی با بچی به فیرو

ترسم که نه با دلت ده مینی
ههر پارچه یه کم ده خسته شوینی

جوانیم و منیش که بووینه مالت
کاتی که ده مرم و دیمه پالت

ليمت دهوي رهنگ و بوني جوانيم
چاوي بهلهك و بروي كهوانيم

سهر كولمه به سووري، ليو به نالي
سهرسينه به نهرمي، مه م به كالي

بسكي رهش و بهزني نهو نهمامم
نهم مابي دهبي چ بي وهرامم ؟

چي لامه دهبي بگا به خيوي
نهگاتي كهمايهسي و پeshيوي

بو وهی كه له ديدهتا نههم سووك
رازاومهوه بوټ له چهشني نو بووك

وهك پيشووه بهزني شوخ و شهنگم
سهرخوشت نهكه م به بون و رهنگم

نمامدهبي ماچي تون دوو ليوم
تورت و شقه مهكي شهكره سيوم

ههر چوني منت دهوي تهيارم
بمگويزهوه سازه كار و بارم

گورپچهبي تو دهكهينه پهردوو
ترسي نهگهيين بهيهك، بهسهر چوو

هاميزي له كيلى (مه م) وهرينا
ناخيكي دواي به زيني هينا

گيان ههلفري چوو به لاي خوداوه
لهش كهوته زهوي و چراي كوژاوه

لهو کۆمهلی پېر په رۆش و ئازار
نوی بۆوه دووباره داد و هاوار

تویژالکی برینی کۆنه لاچوون
دیسان له قورپی په ژاره راچوون

ژان چۆوه دلآن به مهرگی (زین) ئ
گیرایه وه کۆز و کۆرپی شینی

وهک جو و پلۆسک و چه م، هه موو چه م
فرمیسکی وهرانده سهر گلی (مه م)

شۆرایه وه گل به تاوی باران
بارانه یی چاوی خزم و یاران

قاپۆره دورپی که داخرا بوو
ئهو گۆرپیچه وا (مه م) ی تیا بوو

سهرپۆشی سهری که هه لدراره
بوخچه ی گول و بۆنی خو ش کراوه

(زین) ی شل و مل خرا ته نیشتی
پیک گه ینه وه دوو مه لی به هیشتی

ئهی (مه م) وتی میر: ده بگره (زین) ت
وا کردمه یاری هاوسه رینت

پیرۆز بی له تو و له ده زگیرانت
راوردنی خو شی ئهو جیهانت

لهو گۆره وه (مه م) وه رامی داوه
خو ش هات و جیگای له بانی چاوه

ئەو رازە گرىنگە ھەر كى بىستى
زانى چىيە نرخی خوشەويستى

بۆ وانەيە ئافەرىن كە وا چوون
دلتەنگ دەژيان و دلنيا چوون

خاكاوى نەبوون و چوونە ژىر خاك
دۆراندنى بۆ نىيە دلى پاك

ئەو يارى كە پاك و پاك رەوشتن
ژيانان نەمرە و لە ناو بەھەشتن

ليو توونى و كەم لە يەك نەديوان
ئامادەيە لاي خودا بەشى وان

ژيان خوشە لە گەل ئەوين برابى
گيان خوشە بە ھوى ئەوين جيا بى

ھەر كەس بە جوانى چەشنى (زين)ى
دلدارى بویت لە باتى ژينى

يان ويئەيى (مەم) لە رپى ئەوينى
خوشى و گەشەيەك لە ژين نەبينى

سەر دانى لە رپى نيازى پاك
خوا يارى دەبى و زيبانى ناك

ئەى خوايە بە نازى نازەنينان
بە نياز و نزاى جگەر برينان

ئەى خوايە بە شيرنى جوانى
بەو دلتەرى دوور لە كامرانى

خوایه به دلی ئهوین دهچیژی
بهو چاوه سریشکی ئال دهچیژی

ئهی خوایه به ناله نالی بولبول
خوایه به خوناوی ناوی سوورگول

ئهی خوایه به ئاهی لهیلی بی رهنگ
بهو شییتی ههژاری لهیلی دلتهنگ

ئهی خوایه به ئاهی لیو بهباران
ئهی خوایه به پیگ گهیی نی یاران

ئهی خوایه له ری کولی دلی (مه م)
بهو (زین) ه که کهوته سهر کلی خه م

بی بهش له ئهوین مه هیله (خانی)
ئهو کاته که دهرده چی گییانی

پیغه مبهری خوش بوئ ههتا سهر
بو دوايي نه بیته داری بی بهر

بی کین و، له دوستی پری کهی
گیان و دلی فییره باوه ری کهی

سهر زاره کی زور به چاو و راوه
خاوین دهمه، کرده وهی گلاوه

ئاکاری له کاری چاک نه بانه
سهر گهرمه به کاری پیچه وانه

مه هیله وه هینده بو کول و خه م
با بهر به زه بیته کهوئ وه کوو (مه م)

هەر چهنده نهچۆته ریزی پاکان
ببیه خشه وه کوو (به کر) به چاکان

چقلى (مهه) و (زين)ان :

زور سهيره ئهوانه چون زيا بوون
دواي كهوتنه زير گلش وهها بوون

كي فيري چ بوو له كاتي زينا
پيشهه ئه مه بوو له زير زه مينا

له و گوره كه (زين) و (مهه) تيا بوون
تومهز به ئهويني ئاو درابوون

رپسكا بوو دوو نهونه مامي سهركهش
راست و شل و شين و ناسك و گهش

تورت و شق و پر گه لا و به سي بهر
يهك شهنگه بي و يهكيش سنوبهر

ئالان به يهكا ئه مانه چين چين
وهك دهسته ملان ده بوون (مهه) و (زين)

گلکوی (بهكر)ي چنوكي به دكار
داريكي رواند دروو چقل دار

تيكول گر و پهل پهل و رهش و خوار
وهك كووتي بني له بههره بي پار

هاويشتي پهل به ره و نه مامان
پيچاي سهر و بن له رهگ له دامان

ههر ته نيه وه پيچي دا ههتا سهر
نيواني ته نين و بوو به له مپهر

هیدی نه بوو تا له یه کدی کردن
چقلی (مه م و زین) به ژین به مردن

هر خوویه که ده یگری به شیری
ناچیته ده ری ده لین به پیری

وا دیاره له مردنیش ده مینی
به د، خوئی چووه، خوئی ده نک ده چینی

پیوازه سه گانه یه ک بکه ی شین
سه د ئاوی بده ی به شیر و هه نگوین

په روه رده بی له ناو گولاوی
رایگو یزه له سیبه ر و له تاوی

هر پوژه له لایه کی له تی که
قه لشاوی پری که زوی سپی که

شه کری له په لانی دا بنیژه
دو شاوی له سه ر که لا بریژه

پی ت وانه بی بو ت بیته شو تی
به هرت ئه وه بو گه نیو له لوو تی

(به کر) دی ده خه وی پیاوچا کی که وه :

ئاگا له جیهانی پیر یه کی پیر
گی پرایه وه بوم شتی کی دلگیر

گویا هه بوو پیرئ دووره دنیا
ده ژیا له چیا یه کا به ته دنیا

سه رگه رمی هه وای خودا پهرستی
دایگرتبوو بیری خوشه ویستی

خواناسی به دل، نه سه ر زمانی
دلروونی ئه وینی راسته قانی

چه وسا بوو له ریگه دا گه لی سا
تا گیانی له سه ر له شی ببوو زال

تی که ل به خودا ببوو به جارئ
بی ئه و به که سی نه ما بوو کارئ

خواخوا بوو هه موو دلویی خوینی
ده یزانی گه لیک شتی نهینی

هه ر لیک بنایه په لکی چاوان
دهیدی لمی سه ر به ژ و په نایان

جاریک له نیوانی رۆژ و شه و دا
یان نیوه شیار بوو یان له خه و دا

بالداری گیانی که وته گه شتی
چوو گه ردشی کرد له ناو به هه شتی

کۆشکيکی له زيپر و گهوههري دی
زۆرتەر له ههزار کور و پهري دی

پارچه ههمه رهنگهيان ده بهر بوون
لهو کۆشکه که نيز و کاره کهر بوون

وا تاج به سهريکی شوخ له ده رگا
زۆر قۆز و تهيار له رهنگ و به رگا

ويستاوه به هيمني له جيوه
رپوو خو شه، گه شه و بزهي له ليوه

ئه هی پايه بلند، وتی: ئه تو کيي ؟
ئهو کۆشکه به کي ده گا که تو ی ليي ؟

(به کر) م وتی مامی پيري زانا
به خشي می به زهی خودای توانا

ئهو ده م چوو که بووم دل و بهخت رهش
لای (زين) و (مه م) ئی کراومه هاوبهش

ئه م کۆشکه ده بينی هه شت نهۆمه
هی وانه ههوت، يه کيک هی خومه

لي رهش ئه وه چاوه دي پيري وانم
پيشه م وه کی پيشه، ده که وانم

زۆر به خته وه رم گه لي به نازم
دۆستيانم و پاسه وانی رازم

لام وايه که لي ره رادميني
لهو باره وه دوو دلي ده چيني

ژین تالکهری (زین) و دوژمنی (مه‌م)
چۆن پۆنه‌بریت له‌ناو جه‌ه‌نده‌م ؟

ئاگات له جیهان هه‌یه نه لی‌ره
جیم ئی‌ره‌یه، گوی له من بدی‌ره

هه‌رچه‌نده به دل به‌وان نه‌یار بووم
ماکه‌ی گه‌ر و به‌دغه‌ری و گه‌مار بووم

نه‌م هیشت که به یه‌ک بگه‌ن به خو‌شی
هه‌ر یه‌ک له ده‌سم زوو‌خاوی نو‌شی

خۆم کرده چوقل له به‌ینی وانا
خۆشم له سه‌ر ئه‌و شتانه دانا

بروانی به‌لام به‌ چاوی دووربین
ئه‌م تالییه دای به‌ریکی شیرین

کی زۆر له جیهان ژبیانی خو‌شه
زۆر وایه که لی‌ره دل په‌رو‌شه

کی په‌نجده‌ر و دل به‌ دهرد و ئیشه
دوای کۆچی دووایی زۆر له پیشه

بو ئی‌ره و ئه‌وی وه‌کی هه‌وی یه
وه‌ک دوژمنی سه‌ختی خوینه‌ خوئییه

تا تو له یه‌کیکی چاو نه‌پۆشی
بو ویدی بکۆشی بابه‌ کۆشی

لای وانیه‌ هه‌یچ به‌ بیر و ژیری
دوو شووتی به‌ ده‌ستی هه‌لده‌گیری

من (زین) و (مهم)م له سهر زه مینئ
تووش کرد به په ژاره و گرینئ

کیشامنه بهرئ به داخ و دهردان
دهستم له جیهانی ئیوه بهردان

ئهو چه رمه سه رهم که داوه پییان
وا ئیسته ده بینئ چونه جییان

هوئ من بوو درا به وان به هه شتیک
دایانمئ ئه ویش له هه شتئ مشتیک

(تازدین)؟ وتئ: چوون ده بی که توئ کوشت؟
چی دیته وه رئ که خوینئ توئ رشت؟

پی گوت که خودا له ویش ده بوورئ
به خشینئ کرئ به قه لئتی شوورئ

(بووتان) که وه رزه ببوو له دهستم
خستم هه چی ده بوه بهر هه لستم

وهک مار، ئهوی هاته پییشئ که زتم
رزگار نه ده بوون له بهند و بهستم

وهک دهردی گران له گه ل په یا بووم
وهک کونده به بوو زیام هه یا چووم

ئهو دهستی که ئهو له من وه شانندی
ههر دهردی له دل هه بوو په راندی

ئاسووده کران هه ژار له چه ننگم
دهرچوون دلئ ته ننگ له چاوی نه ننگم

گيرا بوو له بوى نزاى ههژاران
نووسراوه ئه ویش له چاکه کاران

کار ههن به پوآله ناله بارن
دهیکوآیییه وه زوړى بههره دارن

خوا رازى گرنكى خوى به هاسان
ناداته نیشانى خو نه ناسان

بروانه ده به خشی (به کر) و (تاژدين)
دووى دوژمن و دوست له بهر (مهم) و (زين)

ئهم رازه گه لیک نهين و کووره
بیری من و تو له وانه دووره !!
(کوور : قوول .)

ههر چوونى ببى نزيكى باشان
ههر باشييه ديته ريت له پاشان

گهر يارى به دل، له ريت ده كوښن
پيت شادن و ، كز بى بوټ په روښن

گهر دوژمنى، ئه و له كينه دوورن
له گوناوه و هه له نه زان ده بوورن

ناكس نه چى ههر نه بى تخوونى
گهر يار و نه يارى سه رنخوونى

مرداره له شت كه سه گ په رستى
گهر دوژمنى، راکه قاچى گه زتى

دلدارى گه لى بلند و بهرزه
گهر دوور بى له كارى پيس وهه رزه

هەر كەس كە دەبى نزيك ئەوينى
هەر چۆن بى بەزەى خودا دەبينى

بەخشىنى خودا بە دوور مەزانە
هەر بەندە برىك لەسەر بەهانە

نەخوازە لەگەل ھەژارى دلدار
هەر خۆى كەسى بىكەسە و بزی كار

لەم شيوە بە سەبرى مەبوورە
باش ورد بەرەو، تىبگە چ جوورە

دوژمن بە ئەوينى بەھرەوەر بن
دۆستان دەبى چەندە بەختەوەر بن !

(تازدين) دەبەخشى، يارى ياره
بەدكارىيە بو (بەكر) بەكارە

دلدارىەكى پاك بكە بە پيشە
هانات بەرە بەر خودا ھەميشە

چی نووسیوه و بوچی نووسیوه؟ :

ئەى گوئگرى ژير و زيت و پيتۆل
پسپۆرى وتەى بە نرخ و كرمۆل

خانى لە مەيى ئەوينى مەسته
بىهۆشه وتار پەرينه پەسته

سوئراوى بە شيرنى دەچيژى
سەرخۆش بووه هاتەران دەبيژى

نازانى كە تيره يان تراوه
ديوانه يى باده بير بلاوه

هەرچيكي كە پيت دەلى هەوايه
وەك دەنگى نەييكە دەنگى نايه

بى جى نيبه خۆشه دەنگى بلوئير
گەر شوئى بخاتە سينگى گوئدير

لەم نامەيه دا بە چەشنى مندا
چۆن تازە دەكەونە سەر گپ و گال

هەرچيكي دەسم كەوت مت و موور
بۆر و كەوه، زەرد و رەش ، سپى و سوور

هينديكى چرووكە ، هيندى چيروك
هيندى شپ و رووته ، دەستەيهك كۆك

زاراوه يى (بۆتى) يان و گۆران
ويژهى موكرى و لۆران و سۆران

کۆم کرده وه گش درشت و وردی
هۆنیومه به بهند و باوی کوردی

بپوچیشی ههیه و پپر و به کاکل
بی جییشی ههیه و شتی له بهر دل

بروامه گه لیکێ دلپه سندن
بروانه ده زانی زۆری پهندن

ئاواتی دلّم چ بوو له مانه؟
دهرخستنی رازی دلته رانه

جوانتر له هه موو شتیگ ئه وینه
دلّاری به هه شته، بینه، ژینه

گیانی که ئه وینی بوته مایه
وهک ئاوینه یه و خودا نومایه

وهک پۆژه ئه وین به تیشکه، پروونه
خاوینکه ره وهی دل و دهروونه

هه ر پیره وئ رووی ده لای خودا بی
با بی و به ئه وینی شاره زا بی

گیان و دلّی سهخت و رهش له ئاسن
ئاوینه ده بن ئه وین بناسن

تۆزئ له ئه وین به سه ر (مس)ا که
پاش تۆزئ بنۆره، زییری پاکه
(مس : چه شنه کانزایه کی زه رده .)

هه ر دل که ئه وین بکا به پیشه ی
دلّاری بکا به پنچ و پیشه ی

گهنجینهیی رازی بی نیازه
 کارسازی له لایه کاری سازه

هیچ کهس نییه بیبهشی ئهوینی
 کهمتر ههیه زور به کهم نهبینی

دوو تیرهیه چی له رووی زهمینه
 یهک چاوی له ژینه یهک له دینه

یهک چاو دهبرپته سهر کچولان
 بازارپی ندیوه چوته چولان

ئهو گهوههری دل دها به ماچی
 پیی وایه به هیچی دیکه ناچی

خوڤایی له دهستی دهر دههینن
 کوشکیکی به پووشکه لی دهسینن

ئیدیش به ههوا بههشتی دهکری
 فیزیکی دهگاتی دهستی دهبری

خوا لای وی له کوولکه بوته چهرچی
 دهیداتی بههشت به ریش و پرچی

جا ههر که لهوانه یان لهمانه
 بی ریبهره، کویره، ری نهزانه

له ژیانی دهتکهنهوه و که چووشن
 بیچاره به جاری دم له پووشن

وردہ کاریبہ کی دہرویشانہ :

مہیگیپر بدہ پیم مہیگی کوئہ
پیشم بلئی ئەم جیہانہ چوئہ

ئەم راپیہل و پو و چنن و تہونہ
پیٹ وانہبی ہیچ و پووچ و خہونہ

ژینمان لہ بہرا سہریگی بہرگہ
لہ دواہ نہمانہ، گورہ، مہرگہ

ہەر مانئی کہ دیتہ بہر نہمانہ
ریشہی دلئی خوئس لہسہر خہمانہ

ئہستیرہ و مانگ و پوژ لہ بہرزی
دہسمایہیی ژین و بوون لہ عہرزی

ہیندیگی گران و ہیندی سووکہ
ہیندیگی درشتہ، ہیندی چووکہ

دہزگایہ کی جوانہ ریگ و پیگہ
داخم کہ نہمر نییہ و سہریگہ

عاسمانی بہ پوئسنی و زہوی شین
وہک ریگی دہخن کہرہستہ بوژین

وہک مایہیی ژینی خوئس ئەمانن
دیسانہ ئەون کہ ہوی نہمانن

ئاگر وہکووژئی، ہہوا ہہوایہ
گہر ئا و نہبی توژی خوئل بہ بایہ

(وہکووژئی : بکووژیتہوہ، خاموئس بی، دامرکی .)

عاسمان که گه پوکه ئاش ده گپیرئ
هەر لاش و سهری مرو ده هپیرئ

نیژراوی له بن گلا که مردوون
توژاشی ئه وه که وردی کردوون
(توژاش : توژ + ئاش : توژی ئاشی .)

هەر لاش و سهرن ده ویوه ده پرن
هەر که وتنه بهر بلا و پرن

ئهم جاره ده شیلدرین، هه ویرن
لای ئاگره گشتی به کدی گیرن

تووش بوونه به ده ردی داتولیوی
هەر مانه وه به به بوگه نیوی

فه رموویه خودا: که ده چنه ئاور
نهر و نه ژیهه ژییانی گاور

ئهو گیانی که پاک و پاک سروشتن
خاوین به هه وین و چاک رهوشتن

جووتبه نده به تایبه تی هه لینی
ئهو دهنکه به ناو و داو ده چینی

ده پزیت و بلا و ده بی له بن گل
لیی دهر ده که ون پهل و گه لا و چل

بهر ده گری هه زار ئه وه ندی پیشوو
گیره ی ده که ن و ده بی به تیشوو

بیژینگه ژیان، جیهان وه کوو که و
تل پی دهری له گیژی گیژه و

(که و : سه رهند ، نامرازیکه ده غل و دانی پی داده بیژن .)

بهرداشی خلینه و ددانان
لیکی دهم و چهق چهقی زمانان
خلینه = کاکیلکه = ددانی ورد کردن و هارپینی خواردهمهنی.

بانیزهیه لیو، زاره ئاشه
ههر چهرخ و خولیک و ورد و خاشه

پزگار بوو که لهم گهر و گزهش دا
دابهش دهکری به هیزی لهش دا

گا، کیشهری ژووری رادهکیشی
گا، گیرهیی دیکوشیت و دیشی

جاریکی له قوت دهریکی بهنده
جاری به ههلینهری بلنده

تهندووری ورگ ئهوی دهپیژی
ههرچی خت و خاله لیی دهپیژی

خاویینی ههموو دهچی بهرهو ژوور
پیسایی دریژینه جیهکی دوور

کیههی گهلی باشه با جیا بن
ههر نابی ئهویش له گهل یهکا بن

دابهشکهری سارد و گهرمی ناو لهش
چی بوچی دهبی لهوی دها بهش

رهنگریژی له شان بهمانه چند جوور
ههندامی وهرهنگ دهخا دهر و ژوور

دل شووشهیه، جهرگه بوته پالوین
پوون بیتهوه خهسته بادهیی خوین

هيچ پووش و په لاشي تي نه چووبي
نابي به گري و گلوو گلوو بي

هيشتا دهيه وي هه تا ده گاتي
بتکي ته وه تاوي بوکلي کاتي

جاري کي بلق بدا له ناوا
جاري بهه ژيندري له ناوا

هيزي له گيان ده بي بسيني
تا گيان هه يه وا نه ویش ده مينی

بيده نکه هه تا له مالي له ش دا
تاواتي نه هاته جي له مه ش دا

گهر به و له شه وه خرايه بن گل
دووباره به شيني ديته سهر چل

باراني به زه ي خودا بباري
نه و سهوزه ده بي به شه نکه داري

په لک و گولي لي ده بن به سه ريوش
به ر ده گري به ميوه يي ته ر و خوش

نه و ميوه که باش بگا له پاشا
بو ديار ي ده چي ته مالي پاشا

گهر بيچني ده ستي پاكي پاكي
دووري خه نه وه له تو ز و خاكي

جي بدر ي له باره گا دروسته
ميوي کي به ناز و خوشه ويسته

ئەم جوړه به نرخن و نه یابن
که م هه لده که ون شتیکی وا بن

چی کاله له بهر هه وا ده مینئ
پیویسته که گهرمی بیگه یینئ

باشتر ده گهن هه یا پتر مان
چاویری کرین له میس و کرمان

په روه رده کرین به تیشکی دینئ
وییان که وئ تاوی خو نه بینئ

ئوسا ئه وی زور پوخت گه یشتن
وا دا ده وهرن ئه گهر درشتن

تا دانه که ون له پوپی به رزی
تا دانه نه وینه ریکی عه رزی

تا دانه ته کین له فیز و مینگه
رپیان نییه بچنه سهر گوشینگه

زور پان و فلچ ده بن له ریډا
ده فلیقنه وه له ژیری پی دا

رپک لیکی ده دهن سهر و بهر و ناو
خویناوی دلان ده بیته خو شاو

ئو میوه ئه گهر په گیکی کاله
خو شاو هکه، تفته، ترشه، تاله

نیشان دهرئ به پیری مه یخور
پیویسته که خوئی بدا ههل و نور

ئەمجار دەكرېتە ناو بەرۆشى
گەرمايى دەوئ هەتا دەجۆشى
(بەرۆش : مەنجهل ، قازان .)

تېشكى بەزەيى خوداى بگاتئ
تېنى لە شكۆهى خۆى بداتئ

پوختايى بەسەر يەكا بتاوى
ماك و پرەگەزى لە ناو دەراوى

ئەو تېنە گەلېك بەهېز و توند بئ
بوكلېندرى هەلمى لئ بئند بئ
(بوكلېندرى : كولين ، بيكولين .)

ئەو هەلمە ببئ لە چلكنى دوور
بئ تۆز و هەوا بچئ بەرەو ژوور

لەو ژوورە پلېكە ناوى پرووت بوون
دەتكينئ لەوئ دلۆپى دل پروون

گەر ماك و پرەگەز هەموو توواو
بەو بۆنە بەشى لە بۆن براو

جئ دەشى نەبوونى دلگوشايە
نامينئ لەوئيش هەتا هەتايە

ديسانەو جئى لە دەفرى تەنگە
ئەمجارە لەوئ نە بۆ نە پرەنگە
(بۆ : بۆن ، بەرامە .)

ئەو مەى كە بە پرەنگى سوور و ئالە
پرەنگىكى دەداتە ناو پيالە

ئەو ھېشتە نەكەيوەتە گەيشتن
 رزگار نەبووہ لە ترسی رشتن

تا بۆنى لە بۆن و مانى مابى
 بۆ كۆرى خودا نموودى نابى

تا رەنگى ھەيە نەبۆتە بادە
 چەوسانى بە ھيچە رەنج بە بادە

مانت گەرەكە ؟ بەرى نەمانە
 ماو ئەو كەسەيە لە خۆى نەبانە

تا ماوہ لە بەندە دا وشەى «من»
 بى دۆستە لە خۆى دەبى بە دوزمن

دۆدارى دەگاتە بارەگای يار
 دەرچووبى لە وەندە قۆرتى دژوار

ئەم رېگەيە سەختە بۆ مە نابى
 رېبەر لە بەرى مەگين خودا بى

ئەى خوايە دەزانى ئيمە كوڤرين !
 تۆ بەرزىي و ئيمە چاو لە ژيرين

دەرياي بەزەبيت دەدا شەپۆلان
 سەرگەرمى مەلەم لە كوڤرە گۆلان

چاوساغى بەزيبەكەت بنيرە
 تاريكە شەوم چرا بديرە

تەم با برەوى لەسەر دلى ژار
 بينام كەرەوہ بە شەوقى ديدار

ناسینئ که بۆمه بۆته یاسا
هەر دوو دلّییه و گومان و لاسا

دلّمان بخه دهر له بهدگومانی
شانمان ده ئهوینی راستهقانی
(شانمان ده : نیشانمان بده .)

باوهر ههیه لام و تۆش ده ناسم
لهو پپوه کهساس و گئیز و کاسم

زۆر دلّ به نیازی بارهگاتم
چیکه م نه بهخۆمه دهسته لاتم

گرتووتم و خۆت کلّیل به دهستی
پئگه م بده بئمه تۆ پهستی

ئهم ژین و نهمانه لهم جیهانه
هەر چهندی که ئاشکرا و نیهانه

تاپۆیه له تۆ به تان و پۆیه
تاریکی و رۆشنی له تۆیه

چاوت نه له کاری چاکه یان چهوت
بهخشین به بههانهیه و به ریکهوت

زۆر نوێژکهری پاکی پئی خوداگر
رپوو بینیهکی کرد و کهوته ئاگر

زۆری به گونا به کاتی مه رگا
دهیبهخشیی و پئی دهدهی له دهرگا

گهر بهختهوهر و، که رهنجهرپۆیه
سه ر رشته هه مووی به دهستی تۆیه

هەر پۆژی بهرئ ههلت بژاردن
چی بۆچی دهبوو بهوت سپاردن

پال پيوه نهريشی و له مپهريشی
گومراکه و رئ نيشاندهريشی

سه ريشکيه کهت که داوه پيمان
ئهو نهوسي چنوک پفاندی ليمان

ماوين و بهزهی خودا بيی يار
هەر هيندهيه چاره بو گوناھکار

بروای به خودا بيی و بهسی بيی
هەرچهنده فرهش کهمايهسی بيی

با بيشی په رستی ليی بترسی
رئ و شوینی له پياوی ژير بپرسی

ئهو ريی که دويژنه ئيمه بگري
خومان نهگري ههياکه دهمرين

چاومان له بهزهی خودا بدوورين
ئهو مان بيی له ئاگرئ به دوورين

کۆتایی

www.gagesh.com

کهريم دانشيار

